

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

Pars V. De Causis ad certum Forum pertinentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

P A R S V.

De Causis ad certum Forum
pertinentibus.

CAPUT I.

De Causis pertinentibus ad Forum Ecclesiasticum.

§. I.

*Qua Causa ad Forum Ecclesie privativè
pertineant.*

SUMMARIUM.

613. *Causæ Ecclesiasticæ aliæ sunt Sacræ, aliæ Temporales, Mixta aliæ.*
614. *Causarum Sacrarum Judex competens est solus Ecclesiasticus. Causæ sacræ sunt quæstiones de Fide, Sacramentis, Voto &c.*
615. *Item Matrimoniales.*
616. *Cognoscere tamen Judex laicus potest, an quis horum parentum sit filius.*
617. *Cogere potest ad implenda Sponsalia.*
618. *Et ad standum matrimonii legibus.*
619. *Punire potest eos, qui clandestinè contraxerunt.*
620. *Nec non adulteros.*
621. *Solus judicat super dote & alimentis, si de his principaliter agitur.*
622. *Validè statuit solemnitates extrinsecas matrimonio.*
623. *De matrimonijs Infidelium solus judicat.*
624. *Infidelibus statuit impedimenta matrimonij tam dirimentia quam impedientia.*

625. *Causa Hæresis & Simonie privativè pertinet ad forum Ecclesiasticum.*

626. *Uti etiam causæ contra Clericos motæ, quamvis temporales.*

627. *Jurisdictio Sacra non competit A catholicis.*

613. Causarum, quæ in iudicium deducuntur, aliæ sunt Ecclesiasticæ, aliæ Temporales seu Seculares, aliæ Mixtæ. *Can. 2. 4. q. 1. C. super eo de Offic. Deleg. C. cum sit junct. Glossa fin. de Foro Compet.* Ecclesiasticæ dividuntur in Ecclesiasticas Sacras & Spirituales, quas aliqui DD. dicunt Meras Ecclesiasticas. Tales sunt, quæ ex objecto suo sacræ sunt, seu quæ versantur circa rem sacram & spirituales. Et in Ecclesiasticas non meras, quæ habent objectum de se quidem profanum & temporale, ratione tamen personæ Ecclesiasticæ, contra quam proponuntur, aliòve ex capite ad cognitionem Judicis sacri pertinent. Ut si conveniendus sit Clericus super fundo, equo &c. Causæ Temporales seu profanæ sunt, quæ ad sui cognitionem jurisdictionem sacram non requirunt, quòd nec ratione ipsius rei, super qua, nec ratione personarum, contra quas moventur, quiddam sacrum & spirituale continent, ac idcirco ad Judices laicos pertinent. *Can. quoniam dist. 10. Can. cum ad verum dist. 93. C. Novit. de Judic.* Mixtæ denique sunt, quæ ad utrumque Forum, Ecclesiasticum nimirum & seculare, cum jure præventionis pertinent, eò quòd ipsarum objectum de se temporale quidem est, ratione tamen Constitutionum, quæ circa eas Jure tam Sacro, quàm Civili editæ sunt, utrique Foro sunt subjectæ: vel circa objectum quidem spirituale versantur, ad cognitionem tamen etiam Judicis Laici alio ex capite pertinent, ut patebit ex dicendis.

614. His præsuppositis, quæ à multis parùm distinctè, & explicatè traduntur: certum est primò, & in confesso non tantum apud omnes Catholicos, sed & Heterodoxos (ut videre est apud Zanger. *c. 1. p. 2. de Exception. n. 421.* Thom. Michaël *de Juris dict. thesi 39.* ac passim alios) causas merè Ecclesiasticas, seu sacras, ad solius Judicis Ecclesiastici cognitionem pertinere, nec ullam in

ijs potestatem & jurisdictionem Laicis competere, ut patet ex *C. 2. 3. § 17. de Judic. C. 3. de Ordine Cognit.* ac alijs plurimis Canonibus, quos enumerare nimis prolixum foret. Hujusmodi causæ sunt, quæ pertinent ad Fidem, Sacramenta, & Sacramentalia, absolutionem à Votis & Juramentis, Beneficia Ecclesiastica, ac eorum Electionem, Postulationem, Collationem &c. institutionem & observationem Festorum ac Jejuniarum, Sacrificium, Ritus Sacros, Irregularitates, Censuras, aliásque pœnas merè Ecclesiasticas. Quod verum est, tametsi non sint de re ex natura sua & immediatè sacrâ, sed spiritualibus solùm connexâ, uti sunt Reditus Beneficiales, Jus Patronatûs, & Decimæ. De harum competente foro fusè ago *p. 5. Tractatus de Jure Decimarum à n. 572.* Unde supervacaneum judico hîc aliquid de ijs addere.

615. Huc quoque pertinent causæ Matrimoniales. Has enim solùm à Judice sacro decidendas esse, patet ex *Can. 10. 35. q. 6. C. 12. de Excessib. Prælat. C. Tuæ 5. §. si verò de Procurator. C. 1. de Consang. & Affin.* Unde si quæstio vertatur, an matrimonium sit validum, an divortium seu separatio à thoro facienda sit propter Adulterium, Sævitiâ, Lepram &c. an Sponsalia de futuro sint legitimè & validè inita, an dissolvenda sint &c. tractari causa debet à Judice tantùm Sacro. *cit. C. Tuæ 5.* Idque verum est non solùm, quando directè agitur de causa matrimoniali; sed etiam, quando solùm incidenter, ut si ratione hæreditariæ successionis incidat quæstio, an matrimonium, ex quo natus est hæres, fuerit legitimum. *C. 3. de Ordine Cognit. C. 5. qui filij sint legit.* Quam ob rem Camera Imperialis in hisce causis processus non decernit, nec appellationes recipit juxta *Ordin. Cam. p. 1. tit. 9. in addit. V.* Wann auch der Kaysler / & Memoriale de anno 1570. quo Assessores injunctum fuit, daß sie sich der Matrimonial-Sachen entschlagen sollen. *Gail. L. 1. obser. 112. n. 17. Thom. Michaël. cit. thesi 39.* Et quamvis nonnulli asserant, causam Matrimonij tunc solùm ad Judicem sacrum privativè pertinere, quando agitur inter ipsos conjuges: secùs, si inter unum conjugem & ejus filium,

vel inter filium & extraneum. Hæc tamen limitatio à communi DD. meritò exploditur, utpote omni fundamento destituta.

616. Aliquid tamen circa Matrimonium posse Judicis secularis jurisdictionem fatendum est. Nam I. cognoscere & decidere potest, si dubitatur, an v. g. Titius sit horum parentum filius, aut an genitus sit ex fornicatione, vel à parentibus, inter quos matrimonium esset existimabatur; quia in his casibus non est quæstio de ipso matrimonio, quæ si foret, decidenda esset, à solo Judice sacro, ut dicam infra à n. 679. maximè si constaret, genitum à conjugatis, illegitimus tamen diceretur; sic enim dubitaretur de valore matrimonij, quam quæstionem privativè pertinere ad forum Ecclesiæ, in confesso est apud omnes.

617. II. Si agatur tantum de Sponsalibus implendis, de quorum valore aliunde constat, compellere ad contrahendum matrimonium potest etiam Judex secularis, sicut cogere potest ad alios contractus implendos. Panorm. in C. Ex literis 10. de Sponsal. n. 4. Felin. in C. 2. eod. n. 28. Rosellav. Sponsalia n. 3. Brunell. de Sponsal. conclus. 16. n. 6. Sanch. Lib. 1. de Sponsal. disp. 29. n. 9. Oliva de Foro Eccles. p. 3. q. 37. n. 4. Dixi: si aliunde constet de eorum valore. Nam si hic trahatur in dubium, id decidere solus Judex Eccles. poterit: quia Sponsalia de futuro, uti sequuntur naturam Sponsalium de præsentibus, ita & forum, ut ex L. Oratio 16. ff. de Sponsal. & Clement. Dissendiosam de Judic. tradit communis Interpretum sententia, praxi Tribunalium firmata. Rarè tamen aut nunquam pro implendo Sponsalium contractu aditur Judex laicus: quia ferè nunquam continget, partem, quæ vult resiliere, non allegare aliquam causam resiliendi. Quod si sit, cognitio jam non ad Judicem laicum, sed ad solum Ecclesiasticum pertinet.

618. III. Si aliunde constat, duos esse veros conjuges, & unus alterum spoliavit, videlicet divertendo, seque separando, aut cum ipso quidem maneat, nolit tamen conjugaliter cohabitare, poterit spoliatus etiam à Judice laico restitui, ac spoliatus ad cohabitandum

tandum compelli. Glossa in C. Non est de Sponsal. v. Uxores, & ibid. Panorm. n. 6. Præposit. n. 9. Anton. in C. Illud de Præsumpt. n. 10. Panorm. in C. Ex publico de Convers. conjug. n. 3. Covar. de Matrim. p. 2. c. 7. n. 3. Burfat. vol. 1. consil. 207. in fin. ac alij communiter. Si tamen pars spolians aliquid opponeret vel contra valorem matrimonij, vel jus prætenderet se separandi, ad Judicem Eccles. remittenda foret. Quia verò spoliantes ordinariè prætendunt aliquam causam divertendi, idcirco coactio Judicis laici rarò locum habet.

619. IV. Potest Judex etiam laicus punire eos, qui matrimonium clandestinè, & per consequens invalidè contraxerunt, si constat, clandestinè contractum fuisse. Gutier. L. 2. Pract. q. 2. n. 2. Sanch. L. 3. de Matr. disp. 54. n. 4. cum Azebedo ac alijs contra Alex. de Nevo, Franc. ac alios. Quin contra Covarruv. l. c. c. 8. §. fin. n. 3. Bolong. in L. 2. ff. de Jurisd. omn. Jud. à n. 42. ac alios tradunt Sanch. l. c. & Petr. Barbosa in L. Titia ff. Solut. matr. n. 36. posse secularem Judicem etiam cognoscere, utrum matrimonium clandestinè fuerit initum, an non. Rationem dant: quia hæc quæstio est solum facti & non Juris. Verùm hæc ratio non sufficit, ut patebit ex dicendis.

620. V. Si agitur de adulterio ad poenam sanguinis infligendam, Judex competens est solus secularis. Anton. in C. Cum sit de Foro comp. n. 16. & in C. Tuæ de Procurat. n. 2. ac ibid. Panorm. n. 6. Imola n. 10. Ratio patet: quia Ecclesiastico Judici interdictum est hanc poenam inferre C. sententiam. Ne Cler. vel Monachi. Si agitur de alijs poenis, utriusque est cognoscere cum jurè præventionis. Panor. cit. n. 6. Covarr. l. c. c. 7. §. 7. n. 20. Jul. Clar. L. 5. Sent. §. fin. q. 37. n. 3. Germon. L. 3. de Sacr. immun. c. 12. n. 58. Petr. Barbosa in L. 2. ff. Solut. matrim. p. 1. n. 139. Ratio est: quia adulterium, ut infra dicetur, est crimen mixti fori. Cùmque sit quædam Sacramenti injuria, non minùs ad Judicem Ecclesiasticum pertinet illud punire, quàm ad Secularem. Accedit, quòd L. Quamvis 30. C. ad L. Jul. de Adult. adulteri appellantur sacrilegi:

crilegi: at Sacrilegium est mixti fori. *C. Cum sit de Foro comp.* Quando verò de adulterio agitur, ut ratione illius divortium celebretur, solus Ecclesiasticus Judex competens est. *C. Tuæ de Procurat. C. 1. Ut lite non contest.* S. Thom. in 4. dist. 35. q. un. art. 3. ad 5. ac alij, quos longo ordine referunt Barbofa l. c. n. 140. & Sanch. de Matr. lib. 10. disp. 8. n. 15. ubi rejicit Decium, qui consil. 212. n. 2. tenet, causam esse mixti fori, si simul agatur de divortio & amissione dotis.

621. VI. Quando principaliter de dote vel alimentis agitur, solus Judex laicus est competens juxta Bald. Felin. Lup. Jason. Socin. Præpositum, ac alios, quos referunt & sequuntur Sanch. l. c. & Barbofa in L. 1. p. 1. ff. Solut. matr. à n. 46. ubi ad argumenta Innoc. Panorm. ac aliorum, qui tenent, hanc causam esse mixti fori, fusè respondet. Si tamen quæstio incidat super divortio, v. g. viro negante, se dotem aut alimenta uxori debere, utpote adulteræ, laicus Judex supersedere causâ debet, donec Ecclesiasticus divortij quæstionem dirimat. *C. Tuam de Ord. cognit. C. Si Judex in fin. de Sent. Excomm. in 6.* Quando verò causa divortij agitur coram Judice Eccles. quæstio alimentorum & dotis amittendæ tanquam accessoriæ ad ipsum pariter pertinent. *C. De prudentia de Donat. int. vir. & uxor.*

622. VII. Possunt tam Statutis laicorum quàm consuetudine aliqua validè induci circa matrimonij extrinsecas solemnitates, ceremonias in convivijs, pompam nuptialem, sumptus, dotem, hæreditates &c. ut fusè exponit Fulv. Pacian. L. 2. de Probat. c. 3. à n. 56. dummodo super ipso matrimonio nihil statuatur.

623. VIII. Si Infideles, seu non baptizati, ut Judæi, Saraceni, Idololatræ, Principibus Christianis subjecti sint, ac ipsorum matrimonijs aliquod impedimentum objiciatur, aut contendant suum matrimonium esse nullum, vel divortium petant, v. g. ratione adulterij &c. solus Judex secularis est competens, ut benè observat Sanch. L. 7. de Matr. disp. 3. n. 9. Ratio patet: quia Infideles non sunt subditi Ecclesiæ, & contractus ipsorum sponsalitijs

tius est merè civilis & temporalis.. Si tamen alteruter fidem Christianam amplexus fuerit, infidelis contra fidelem agens adire debet Judicem Ecclesiasticum: quia actor sequitur forum rei. Idem tenendum videtur cum Sanch. *l. c.* quando quidam tertius matrimonium accusat, seu nullum esse dicit: quia dignius ad se trahit minus dignum. *Can. Non estimemus 13. q. 2. & L. Quæ religiosis ff. de R. V.* Constat autem matrimonium esse dignius ex parte conjugis fidelis, cum quiddam spirituale habeat, ut ait idem Sanchez, quamvis non sit Sacramentum, si tantum alteruter conjux est fidelis, ut contra Joan. Eckium & Sotum tradit communis DD.

624. IX. Princeps infidelis subditis suis infidelibus leges ferre potest, quibus quædam matrimonia ex justa causa interdicit aut dirimat, uti cum S. Thoma *in 4. dist. 39. q. un. art. 2. ad 3.* tradit communis DD. Ex quo consequens est, quod advertunt Sotus, Angles, Saà, ac alij apud Sanch. *l. c. n. 5.* quod conjuges infideles, qui cum impedimento juxta ipsorum leges dirimente contraxerunt, debeant post suam ad fidem conversionem matrimonium rursus celebrare, si in illo persistere velint. Quod verò modò dictum est de Principe infideli, tenendum pariter est de Principe fideli respectu suorum subditorum infidelium, ut tradunt, Abulensis *in L. 1. Reg. c. 8. q. 177. Ledesma p. 4. q. 61. art. 2. col. 3.* Sanch. *l. c. n. 8.* quia respectu infidelium non est major ratio de Principe infideli quàm de fideli. Neque reservatio, quâ, ut mox dicetur, Ecclesia sibi reservavit potestatem statuendi impedimenta matrimonij, procedit de matrimonio infidelium, utpote quod non est Sacramentum. An verò Princeps Christianus fidelis possit statuere impedimenta matrimonij vel dirimentia vel impedientia respectu subditorum fidelium, v. g. ut sponsalia de futuro clandestina sint irrita, controvertitur inter DD. Possè per se & ex natura suæ potestatis contra S. Thomam, S. Bonavent. aliósque quamplures quâ Theologos quâ Canonistas, asserunt Ruard. Tapperus, uterque Sotus, uterque Ledesma, Angles, Bellarm. ac alij, quos

quos sequitur Sanchez *l. c. n. 2.* Addunt tamen, id hodie non esse integrum Principibus Christianis, eò quòd Ecclesia sibi hanc potestatem reservarit. Quod verum esse patet ex *C. Tuam de Ord. cognit. C. Accedentibus de Excess. Prælat. C. fin. de Raptor. Can. Euphemium 2. q. 3. Can. Multorum 35. q. 6.* Potuisse hoc fieri benèque factum esse, constat ex eo, quòd in Nova Lege matrimonij contractus limites naturæ transcendit, & ad esse supernaturale Sacramenti elevatus est, ut adeò non deceat, aliquid de tanto Sacramento à seculari Potestate disponi.

625. Certum est secundò, ad Forum Eccles. privativè pertinere crimina Hæresis, *C. ad abolendam*, & *C. Excommunicamus de Hæret. C. ut inquisitionis §. prohibemus eod. in 6.* Et Simonia, & quæ suspicionem de illis faciunt. Glossa in *C. Cum sit de Foro. comp.* quam communiter sequuntur DD. teste Anan. *rub. de Simonia n. 9.* & suffragatur praxis. Quia hæc duo crimina Rei solùm sacra, videlicet Fidei & Religioni, adverfantur. Decian. *L. 5. Præf. crim. c. 25. §. seqq. Farinac. L. 1. præf. crim. tit. 1. q. 8. n. 127. §. seq.* Et quidem in prædictis causis spiritualibus non tantùm Clerici, sed laici quoque omnes, qui per Baptismi januam Ecclesiam ingressi sunt, judicio Ecclesiæ subsumunt, quacunque dignitate emineant, ut constat ex cit. Juribus, & tradunt omnes Catholici.

626. Certum pariter est tertio, causas etiam temporales & civiles, quæ inter Clericos vel contra Clericum agitantur, ad solum Judicem Ecclesiasticum pertinere, ut constat ex dictis supra *p. 3. c. 1. à n. 222. exceptis causis, quas excipiendas dixi n. 288. §. seqq. n. 308. §. seqq. & à n. 313.*

627. Illud porro vanum & falsum est, quod asserunt Matth. Stephan. *L. 3. de Jurisdic. p. 1. c. 15. n. 6.* Leipoldus *de Concurrent. Jurisdic. q. 20.* ac alij Lutherani DD. Principibus Germaniæ aliisque Statibus Imperij Augustanæ Confessioni addictis ex Transactione Passaviensi competere Jura Episcopalia, ac consequenter jurisdictionem Ecclesiasticam. Nam jurisdictionis Episcoporum

porum solum suspensa fuit in Confessionistas, non verò iisdem aliqua potestas Ecclesiastica & sacra attributa, utpote quam non à seculari Magistratu, sed solum ab Episcopis, ac per hos à SS. Pontifice in Ecclesiae Ministros descendere ex Ecclesiastico cum Jure tum traditione notissimum est. Imò vi Pacis Religiosae jurisdictionis Episcoporum quoad Confessionistas, qui in ipsorum dioecesi sunt, suspensa non fuit in omnibus causis Ecclesiasticis; sed ijs tantum, quae ad Confessionis Augustanae Fidem & exercitia spectant. Hinc Episcopus, non secularis Magistratus, est legitimus Judex causarum Ecclesiasticarum de Matrimonio, jure Divortij, Patronatus, de commissâ Simonia &c. in terris suae dioecesis, tametsi ex Statibus Augustanae Confessionis subjectae sint, ut pridem demonstrarunt Catholici quidam DD. in *Compositione Pacis Dilingae editâ c. 6. Dixi vi Pacis Religiosae*: nam aliud dicendum videtur vi Instrumenti Pacis Osnabrugensis, ubi *art. 5. n. 15.* Jus dioecesanum & tota jurisdictionis Ecclesiastica cum omnibus suis speciebus contra Confessionis Augustanae Status eorumque subditos suspensa est: non item contra Anabaptistas &c. Pariter commentum est & ab omni veritate alienum, quod tradunt Friderus Mindan. *de Processib. Camer. Imper. lib. 1. c. 31. n. 9.* & Bocerus *de Jurisdic. c. 8. n. 81.* à Ferdinando I. Imperatore Liberis Imperij Civitatibus potestatem datam esse mutandi Religionem & ad Confessionem Augustanam accedendi. Hoc enim indultum confectum fuisse à Protestantibus clarè demonstrant ijdem Catholici DD. *cit. c. 6. q. 34. per tot.*

§. II.

*Utrum in dubio, an causa sit Ecclesiastica,
cognitio pertineat ad solum Judicem Eccle-
siasticum.*

Q 99

SUM-

SUMMARIUM.

628. *Dubium, utrum reus sit Clericus, decidere potest solus Judex Ecclesiasticus.*
629. *Non tamen ad nudam Rei assertionem Clericum se esse dicentis, tenetur Judex laicus ipsum remittere ad Ecclesiasticum.*
630. *Pariter solus Judex Ecclesiasticus cognoscit in dubio, utrum Clericus gaudeat Fori privilegio.*
631. *Et utrum decimæ sint secularizatae, an non.*
632. *Nec non, utrum aliqua consuetudo inducta contra Clericos, sit rationabilis.*
633. *Et, utrum res aliqua sit Deo sacrata.*
634. *Item, utrum quispiam sit Religiosus.*
635. *Decidit quoque dubium, utrum Clericus sit Vasallus.*
636. *Antequam ipse tulerit sententiam criminis declaratoriam, non potest Judex secularis procedere contra Clericos etiam in criminibus, ob quæ ipso jure incurritur privatio privilegij Clericalis.*
637. *Judex laicus non est competens quoad causas sacras etiam solum incidentes.*
638. *Quæ assertio diversis modis ampliatur.*

628. Quæstio ista locum maximè habet, quando delinquens à laico captus se Clericum esse, nec à seculari potestate detineri & judicari posse, asserit. Cognitionem tunc pertinere ad Judicem Ecclesiasticum, statuitur *C. Si Judex 12. de Sent. Excom. in 6.* Quam decisionem esse celebrem, multumque à Baldo ac alijs DD. commendari, & semper præ oculis habendam, asserit Covarr. *Prætic. qq. c. 33. prim.* Ratio datur *c. C. 12.* quod tunc de re Ecclesiastica, & spirituali, id est, de Ordine agatur. Aliam subjungit Covarr. *l. c. n. 1.* post Anton. de Butr. Felin. Dec. ac Jason. quod Judex Ecclesiasticus propter majorem auctoritatem cognoscat, an sua sit jurisdictio. Videantur ea, quæ dixi supra n. 25 f.

629. Quamvis autem in hujusmodi casu cognitionem causae assumere sibi non possit Judex laicus, sed expectare teneatur decisionem Judicis Sacri: non tamen illicò remittere ad illum teneatur Reum, antequam aliquam informationem de Clericatu Rei habeat per litteras ordinationis vel aliunde, ut cum Baldo, ac alijs tradunt *Marta de Jurisdic. p. 2. c. 31. n. 2.* Menoch. *consil. 912. n. 14.* Petr. Barbosa in *L. Titia ff. solut. matrim. n. 29.* Oliva *de Foro Eccles. p. 1. q. 26. n. 25.* Et quidem Covarr. *l. c. n. 3.* cum Baldo, Alberic. ac alijs, existimat, ad obligationem remittendi non sufficere testimonium unius de Rei Clericatu deponentis.

630. Ex dictis infertur primò, & quidem à fortiori, quòd si Reus est Clericus & de Clericatu non dubitatur, sed solum, an habeat qualitates ad privilegium Fori requisitas, vel, an causa fit talis, super qua Clerici coram Judice laico possunt conveniri: quòd, inquam, in tali casu non possit Judex secularis pronuntiare, utrùm sua sit jurisdicção, sed remittere causam teneatur ad Judicem Ecclesiasticum, ejusque decisionem expectare. *Marta de Jurisdic. p. 2. c. 4. n. 5.* Petr. Barbosa in *L. si quis ex aliena ff. de Judic. n. 101.* Oliva *l. c. n. 51.* cum communi DD. Hinc pronuntiatio Judicis secularis, quã judicat Clericum in suo foro conveniendum, nullius est momenti. Panorm. in *c. si diligenti de Foro comp. n. 33.* Dec. in *c. si duobus de Appellat.* Barbosa *l. c. n. 102.* cum pronuntiatio Judicis inferioris non possit præjudicare superiori.

631. Infertur secundò, Judicis Ecclesiastici esse decidere, utrùm Decimæ, quæ sunt penes laicos, sint solum in feudum concessæ, an verò à titulo spirituali avulsæ & secularizatæ. Nam Decimarum causa de se Ecclesiastica est, earumque jus tamdiu præsumitur esse penes Ecclesiam, quamdiu contrarium non probatur. Imò à secularibus nomine Ecclesiæ fructus tantùm percipiuntur, jure ipso primario & radicali semper manente penes Ecclesiam. Unde vi Juris cõmunis cognitio de iisdem semper pertinet

ad Judicem Ecclesiasticum. De quo fusè ago in Tractatu Canonico de Jure Decimarum (qui sub prælo jam est) n. 590. 593. 594. & 598. ac idcirco plura hîc addere supervacaneum duco.

632. Infertur tertio, in dubio, utrùm v. g. consuetudo conveniendi Clericum actione reali de bonis temporalibus sit rationabilis & toleranda, decisionem pertinere ad SS. Pontificem. Cum enim Clerici non sint subjecti seculari potestati, huicque immunitati derogare per se non possint vel statuta secularium Principum vel consuetudo, ut dixi supra n. 230. ejusdemque immunitatis causæ sint Fori Ecclesiastici, consequens est, de ea cognoscere solùm ad Tribunal sacrum pertinere.

633. Infertur quarto, si dubium est, utrùm res aliqua, v. g. calix sit Deo dicatus aut consecratus, & consequenter, an ejus furtum sit sacrilegum, an res sit sub jurisdictione solùm Ecclesiastica, id decidendum esse à Judice Sacro. Tametsi enim etiam laicus punire possit sacrilegium, ut infra dicitur, & consequenter cognoscere, utrùm fur rapuerit rem aliquam sacram aut merè profanam: si tamen controvertitur, utrùm res consecratione sit affecta, de eo cognoscet solus Judex Eccles. Marta de Jurisdic. p. 4. casu 145. n. 8. & 9. Castr. de Manu regia p. 2. c. 27. n. 10. Oliva l. c. n. 22.

634. Infertur quinto, dubium, an quis sit Religiosus, decidendum esse à solo Judice sacro, æquè ac dubium de Clericatu. Franc. in cit. C. si Judex laicus n. 6. Dominic. ibid. n. 6. estque de mente omnium, ut ait Oliva l. c. n. 46. Patet ratio: quia Regulares utriusque sexûs, ac etiam Novitij, æquiparantur Clericis, gaudéntque privilegio fori & canonis. Can. Duo sunt 12. q. 1. C. Non dubium, & C. Ex tenore de Sent. Excomm. dixique supra à n. 252.

635. Infertur sexto, si Clericus vel Ecclesia ratione feudi conveniatur coram feudi Domino vel Paribus Curia, negétque rem feudalem seque vasallum esse, de hoc dubio & qualitate cognoscere esse solius Judicis Eccles. Panor. n. 13. Felin. n. 12. Dec.

n. 18. aliique Interpp. in C. Caterum de Judic. Jul. Clar. §. Feudum q. 90. Boss. tit. de Foro comp. n. 177. Menoch. remed. 3. re-
tin. possess. n. 442. Marta de Jurisdic. p. 4. casu 98. n. 26. & casu
145. n. 6. Ratio est: quia feudi Dominus & Pares Curiae non
non sunt competentes Judices, si reus vasallum se esse negat, sed
adeundus tunc est Judex Ordinarius, ut dixi supra n. 297. Judex
autem Ordinarius Clerici est Ecclesiasticus.

636. Infertur septimò, si Clericus crimen commiserit, ob
quod ipso jure amittit privilegium fori, nihilominus non posse
contra ipsum procedi à Judice seculari, antequam sententia crimi-
nis declaratoria fuerit lata à Judice Eccles. cum generalis sit regula,
quod in poenis ipso jure contractis executio non fiat, nisi prius
lata sententiâ declaratoriâ: exceptis paucis casibus, videl. Censu-
rarum, Irregularitatis, Impedimenti criminis, Absolutionis à pec-
catis & censuris reservata, Privationis fructuum ob non recita-
tas horas Canonicas aut neglectam residentiam, & Privationis
debiti conjugalis ob incestum. Cùm igitur hæc declaratio à solo
Judice sacro fieri possit, ut cum communi DD. observat Marta de
Jurisdic. p. 4 casu 129. n. 17. ac Judex laicus etiam in dubio,
utrùm reus sit Clericus vel Religiosus, procedere non possit, mul-
tò minùs procedere poterit ante dictam declarationem, si constat
ipsum esse Clericum.

637. Infertur octavò, Judicem laicum non esse competi-
tem quoad causas Ecclesiasticas, tametsi principaliter coram ipso
non moveantur, sed solum incidant, v. g. si lite contra laicum
motâ super hæreditate, dubium incidat, an actor petens hæredi-
tatem sit ex legitimo & valido matrimonio natus. Ratio illationis
patet ex modò dictis: quia si neque in dubio, utrùm causa sit Eccle-
siastica, procedere potest Judex laicus; multò minùs poterit, si
constat, eam ex natura sua esse Ecclesiasticam, tametsi in causa pro-
fana principali solum incidat. Porro seclusâ etiam hac ratione cer-
tum est ex C. Tuam 3. de Ord. cognit. C. & Causam 7. Qui filij sint le-
git. non posse Judicem laicum cognoscere de causa Ecclesiastica

etiam solum incidenter. Unde aperte falluntur Menoch. *remed.* 3. *retin. possess.* n. 331. alique nonnulli, qui tenent contrarium. Nec immerito eorum opinionem temerariam appellat Oliva *de Foro Eccles.* p. 1. q. 8. n. 8. ubi pariter falsum esse ostendit, quod ajunt, suam opinionem esse communem, cum ij, quos adducunt, loquantur de questione facti, non juris. Illud porro captu difficile est, quod nonnulli asserunt, posse Judicem laicum de causa Ecclesiast. incidente cognoscere, si notoria est, v. g. per confessionem partis. Si enim notoria est, cognitione & decisione opus non habet, sed illa supposita, velut jam jacto fundamento & obice remoto, poterit laicus Judex in causa principali profana procedere, haud secus, quam si illa incidens a Judice sacro per sententiam fuisset decisa.

638. Ex modo dictis rursus consequens est, de causa Ecclesiastica etiam solum incidente non posse cognoscere laicum Judicem, tametsi solum summarie in ea procedendum sit. Joan. Andr. ac Roman. quos refert ac sequitur Decius *in C. 2. de Judic.* n. 24. ac aliorum communis: quia Jura & ratio aequè procedunt de processu Summario, quam de Ordinario. Neque cognoscere de spirituali poterit, tametsi incidat in civilem ipsi ab Episcopo commissam. Dec. *l. c. Covarr. p. 2. de Matrim. c. 8. n. 4.* asserens esse communem. Ac idcirco eam remittere tenetur ad Judicem Eccles. non tantum, si pars opponat, sed etiam ultrò & ex officio. Geminian. *in C. Si quis de Except. in 6. n. 10.* Panorm. *in C. Pastoralis eod. n. 12.* Paul. Castr. *vol. 1. consil. 12.* Barbosa *in L. Titia ff. Solut. matr. n. 38.* Ratio est: quia partes nec expresso nec tacito consensu jurisdictionem prorogare ipsi possunt; non tantum si causa est pure spiritualis, sed etiam si mixta, ut constat ex dictis n. 450. Teneturque interim, dum causa Spiritualis a Judice sacro ventilatur & deceditur, profana principali superfedere. Communis Interpp. *in C. Tuam de Ord. cognit. Paul. Castr. in L. Omni 6. C. de SS. Eccles. n. 1.* Alex. *lib. 4. consil. 9. col. 1.* Covarr. *Pract. qq. c. 33. n. 3.* Tenetur quoque stare judicatis in illo articulo

lo per Judicem Eccles. cum in spiritualibus nulla cognitio, sed sola executio, ipsi remaneat. cit. DD. & Panorm. ac alij in C. ad abolendam de Hæretic. Videantur ea, quæ dixi suprâ n. 574.

§. III.

Utrum Causa Ecclesiastica Judici Seculari committi possint.

SUMMARIUM.

639. Notatur ad rem præsentem discrimen inter varias causas Ecclesiasticas.
640. SS. Pontifex jus aliquod & jurisdictionem spirituales concedere laicis potest.
641. Sed duntaxat nomine Ecclesie exercendam.
642. Non potest ipsis committere omnes causas Clericorum.
643. Potest verò causas particulares.
644. Prælati SS. Pontifice inferiores nequeunt laicis committere causas spirituales.
645. Aut criminales Clericorum.
646. Respondetur ad Jura opposita.
647. Possunt tamen ipsis committere causas civiles Clericorum.
648. At solum in particularibus & certis causis, ac non contradicente parte.
649. Nomine Prælati hic venit etiam Prælatus Regularis exemptus.
650. Possunt Prælati Clericos gravium criminum reos torquere per ministros laicos.
651. Laicus constitui potest administrator rerum temporalium Ecclesie.
652. Et esse Consiliarius ac Assessor Episcopi. Nec non in causis Ecclesiasticis Notarius, Procurator, & Arbiter.
653. Committi executio contra Clericos quandoque potest laicis.
639. Non adeò Causæ Ecclesiasticæ Foro sacro alligatæ sunt, quin

quin ad tribunal Judicis secularis cum consensu Ecclesiastici devolvi queant. Quod antequam monstratur, notandum est discrimen paulò antè *n. 614.* allatum inter Causas Ecclesiasticas, quæ tales sunt ex objecto sacro, ac idcirco Spirituales dicuntur; ac inter eas, quæ ex objecto seu materia profana quidem sunt, at verò ratione subjecti ac personæ sacrae, contra quam agitantur, Ecclesiastica. Discrimen hîc pariter est, idque latum, inter SS. Pontificem, ac alios Ecclesiæ Prælatos ipso inferiores.

640. De supremo causarum Ecclesiasticarum Judice, seu SS. Pontifice, concors est DD. sententia, posse ex ejus privilegio aut delegatione laicos habere aliquod jus spirituale, & jurisdictionem Ecclesiasticam in foro externo exercere in ijs, quæ de se non requirunt Ordinem Clericalem, qualis requiritur ad conficienda Sacramenta, excepto Baptismo & Matrimonio. Idque non tantum de laicis maribus, sed etiam de fœminis, concedunt Glossa *V. Jurisdictione*, Ant. Butr. Panorm. ac alij in *C. Dilecta de Major. & Obed. Selva de Benefic. p. 2. q. 5. n. 1.* ac aliorum communis. Itaque SS. Pontifex ex plenitudine Potestatis supremæ laico conferre potest Beneficia Ecclesiastica & potestatem ea conferendi; item jus suffragij in electionibus ad illa; nec non potestatem ferendi censuras; jus percipiendi decimas, oblationes, aliosque redditus Ecclesiasticos &c. Ex quo tamen nemo rectè conclusit, quòd hujusmodi jura & potestas acquiri possint etiam præscriptione & consuetudine: utraque enim supponit capacitatem possidendi in subjecto & possessionem; quam laicus habere non potest nisi ex concessione Pontificia. Videantur, quæ dixi supra *n. 231. & seq.*

641. Non tamen efficere valet SS. Pontifex, ut Principes Seculares aliique laici ista possint vi temporalis potestatis, ut notat Suar. in *Defens. Fid. lib. 4. c. 2. n. 11.* estque de mente omnium, qui de hac re egerunt, ut ait Oliva *p. 1. de Foro Eccles. q. 7. n. 93.* Hinc siquæ jurisdictio sacra committeretur laicis (quod tamen nunquam legitur factum) eam non exercerent vi propriæ seu secularis jurisdictionis, sed solum ut instrumenta & ministri

ministri SS. Pontificis ac spiritualis jurisdictionis: cum Jure Divino laici sint incapaces juris & potestatis spiritualis, ut ex se seu virtute suæ potestatis temporalis eam exercent; quia non illis, sed Petro ejusque successoribus à Christo collata fuit. Dixi, jurisdictionem spirituales laicis nunquam commissam fuisse. Nam jus præsentandi ad Beneficia iisdem concessum propriè ad jurisdictionem non pertinet. Quod verò dicitur *Can. Hadrianus 22. dist. 63.* ab Hadriano cum universa Synodo Carolo M. traditum fuisse jus & potestatem eligendi Pontificem & ordinandi Apostolicam Sedem, inane commentum est, desumptum ex Sigeberto Schismatico, qui in gratiam Henrici Imperatoris, omnium Ecclesiarum investituras sibi illicitè usurpantis, illud confinxit, ut præter alios demonstrant Severin. Binius *in notis super vita Adriani I. tom. 3. Concil. p. 1. sect. 1.* & Petr. de Marca *lib. 8. de Concordia Sacerdotij & Imperij c. 12.* Fabulosus pariter est *canon In Synodo 23. cit. dist. 63.* ubi idem repetitur, additurque, in Romana Synodo à Leone VIII. eandem Episcopos investiendi potestatem concessam fuisse Ottoni I. Imperatori: hoc enim esse commentum à quodam impostore adscriptum Luitprando apertissimis documentis ostendit idem Binius *tom. 3. Concil. p. 2.* Videantur Baron. & Spondan. *ad annum Christi 774. & 963.* Jacob. Keller *in Papatu Catholico art. 12. c. 3.* Laym. *in Justa Defensione SS. Pontif. & Cesar. c. 4. mem. 20. assert. 2.* Card. Sfondrati *in Regali Sacerdotio prælud. §. 1.*

642. Neque SS. Pontifex Principibus Secularibus vel alijs laicis committere potest omnes causas Clericorum, ac universim & generaliter ipsorum privilegio derogare. Panor. *in C. 2. de Major. & obed. & in C. Proposuit de Concess. Prab. Felin. in C. 10. de Constitut. n. 6. & in C. 2. de Judic. n. 1. limit. 2.* Covarr. *Pract. qq. c. 31. n. 4. v. Primum etenim, Marta de Jurisdic. p. 2. c. 6. n. 26. & p. 4. casu 64.* ac alij: quia ex hoc perturbaretur status Ecclesiasticus, eidemque ac universæ Ecclesiæ præjudicium & injuria fieret. Imò nec causas Clericorum alicujus integræ Provinciæ com-

R rr

mittere

mittere potest seculari Principi, v. g. ut singulas ipsorum causas decidat, aut de omnibus criminibus judicet. Felin. *in cit. C. 2. de Judic. n. 3.* Castr. Lufit. *p. 1. de Manu regia prælud. 3. n. 5.* Suar. *in Defens. Fid. lib. 4. c. 32. n. 7.* Oliva *p. 1. de Foro Eccles. q. 14. n. 3.* quia etiam hoc foret perturbare Statum & Ordinem Ecclesiasticum.

643. Potest tamen committere laicis dijudicandas particulares Clericorum causas, & privilegium Clericale restringere quoad certas causas & personas Ecclesiasticas, ut cum Panorm. ac Felin. *ll. cc. tradunt Covarr. l. c. Suar. cit. lib. 4. c. 2. n. 12.* ac alij communiter, patetque ex *Can. Præter dist. 32. Can. Memmæ 2. q. 5. C. Verum de Foro comp. C. un. de Cleric. conjug. in 6. C. ult. de Vit. & honest. Cleric. Trident. sess. 23. c. 6. de Reform.* ac ex ijs, quæ tradidi suprâ à *n. 234. 289. 313.* Limitant tamen Panorm. *in C. 10. de Constit. n. 6.* Felin. *ibid. n. 6.* Marta *de Jurisdic. p. 2. c. 6. n. 34.* Suar. *cit. lib. 4. c. 2. n. 12.* & ajunt, non posse etiam certum causarum Ecclesiasticarum genus à Pontifice laicis committi, ut eas tractent tanquam Judices Ordinarij, sed tantum, ut tractent tanquam Ecclesiæ Delegati: quia Jure Divino institutum est, ut Ecclesiæ resque Ecclesiasticæ gubernentur ab Episcopis, ut constat ex *Actor. c. 20. v. 28.* & *Trident. Sess. 23. c. 4.* quod regimen everteretur, si causæ sacræ & Clerici in proprijs causis Ecclesiasticis seculari potestati ordinario jure subicerentur. Non probat hanc distinctionem Oliva *cit. q. 11. n. 7.* dicens, non posse quidem causas Eccles. committi laicis, ut eas vi suæ potestatis temporalis tractent: nihil tamen obesse, quò minùs etiam ordinaria ipsis jurisdicção concedatur circa causas quasdam particulares, ut eas tractent tanquam Ecclesiæ ministri. Verum hoc ipso si eis concederetur jurisdicção ut Ecclesiæ ministris, foret illa delegata, quia non exerceretur proprio ipsorum nomine, sed alieno, nimirum Ecclesiæ: quæ autem sic exercetur, non est ordinaria, sed delegata, ut constat ex dictis *n. 462.*

644. De Episcopis aliisque Prælatiſſ. Pontifice inferioribus

bus tenendum est primò, non posse eos laicis comittere causas spirituales, v. g. ut decident controversias Matrimoniales, Beneficiales, Juris Patronatus &c. aut ut conferant Beneficia Ecclesiastica, præsentatos instituunt, suffragium dent in Electionibus Ecclesiasticis, censuras ferant, vel ab eis absolvant &c. Innoc. ac alij in *C. Quanto de Consuet.* Panorm. in *C. Decernimus de Judic. n. 5.* Felin. *ibid. n. 8. Dec. n. 5. § 15.* Silvest. *V. Laicus q. 7.* Covarr. in *C. Alma mater de Sent. Excomm. in 6. p. 1. §. 11. n. 3.* Suar. *de Censur. disp. 2. sect. 3. n. 12.* ac concors DD. Constat ex *Can. In nona 22. q. 7. & C. Sacrosancta 51. de Elect.* Hinc laicus non potest esse Vicarius Episcopi. *Can. 22. 16. q. ult.* Neque administrator in spiritualibus. *C. 2. de Ætat. & qual. præfic. cit. C. In nona,* ubi licet absolutè præcipi videatur, ut Episcopi administrationem laicis non committant, Panor. tamen, Decius, ac alij id tantum intelligunt de spiritualibus. Cæterum quod modò de laicis dictum est, intelligi debet etiam de Clericis conjugatis: quia quoad prædicta æquiparantur laicis. Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 46. n. 12.* cum Panor. Joan. Andr. ac communi aliorum.

645. Secundò. Non possunt Prælati SS. Pontifice inferiores causas Clericorum criminales laicis comittere. Assertio hæc omnium consensu recepta est, & patet ex *C. Decernimus 2. de Judic.* ubi universim præcipitur, ut *Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati de negotijs Ecclesiasticis (maximè de illis, quæ spiritualia esse noscuntur) laicorum judicio non disponant.* Patet insuper ex *C. Universitatis 24. de Sent. Excomm.*

646. Obstare hîc videtur text. *C. 2. 3. § 47. 11. q. 1. & C. Nullus 2. de Foro comp.* ubi præcipitur, ne quis Clericum absque Pontificis sui permissu ad secularem Judicem trahere præsumat, & ne quis Judicum absque Pontificis permissu eum per se distringere aut condemnare præsumat. Ergo permissu Pontificis seu Episcopi fieri id poterit. Respondent Gloss. & Butrio in *C. Significasti 18. de Foro comp.* ibi subintelligendam particulam *maximè,* & legendum *maximè absque Pontificis permissu.* Verum hoc di-

vinato-

R rr 2.

vinatorium esse videtur. Alij cum Butr. *in cit. C. 2. de Jud. & Panorm. ibid. n. 12.* ajunt, per Pontificem ibi non intelligi Episcopum, sed Papam. Neque obstat, quòd *cit. Can. 47.* dicitur *Episcopo non permittente*: quia ille canon est palea, quemadmodum & *cit. canon. 2.* Rursus alij abrogatos illos canones fuisse asserunt per *cit. C. 2. de Judic.* Verùm quidquid sit de his responsis, receptum est inter DD. argumentum à contrario sensu non procedere, si quæ lex aut canon stet in contrarium, uti hîc stat *cit. C. 2. § C. 24.*

647. Tertiò. Possunt Episcopi aliique Prælati Eccles. causas civiles Clericorum, eas videlicet, quæ inter vel contra ipsos super re temporali & profana moventur, laicis delegare. Gloss. *in cit. C. 2. de Judic.* Panor. *ibid. n. 4. & 5.* Felin. *n. 1.* Dec. *n. 5.* & communis aliorum. Cum hac tamen assertione apertè pugnare videtur textus *cit. C. 2.* paulò antè *n. 645.* recitatus, quo universim prohibetur, ut Episcopi de negotijs Eccles. laicorum judicio disponant: negotia autem Ecclesiastica sunt etiam causæ civiles contra Clericos agitatae. Neque alius quispiam textus produci poterit, qui illum universalem limitet, & de causis solum spiritualibus aut criminalibus intelligendum suadeat. Standum nihilominus est comuni sententiâ: quia textus ille, ita explicante consuetudine, intelligi potest solum de causis spiritualibus & criminalibus Clericorum, vel si quis contendat, cum Andr. Sicul. etiam de civilibus intelligi debere ob verborum generalitatem, dici poterit, solum prohiberi, ut Episcopi ordinariam jurisdictionem laicis in has causas conferant, & ut Clerici absque assensu sui Episcopi coram illis conveniantur; non verò prohiberi delegationem Episcopi in una alterave causa. Ratio est: quia Jura semper magnam differentiam constituerunt inter causas spirituales ac Clericorum criminales ex una, & inter causas ipsorum civiles ac profanas ex altera parte, uti vel ex hoc solum patet, quòd Clericis conjugatis privilegium in criminalibus quidem concedunt, non verò in civilibus, juxta dicta supra *n. 238. & 246.* & quòd iidem super causa civili & temporali compromittere possunt in laicum juxta *C. Ex-*

posita

posita 11. de Arbitr. & communem DD. ibi & in cit. C. 2. de Judic. non verò in criminalibus. Accedit, quòd indecens omnino foret, Clericos criminaliter condemnari & puniri à laicis, & pro pudia eorum, qui juxta *Can. Quis dubitet 9. dist. 96.* sunt in spiritu patres ac magistri laicorum, revelari à filijs ac discipulis, quæ etiam Imperatorià chlamyde operienda putavit Constantinus M. ut habetur *Can. In scripturis cit. dist. 96.* Hæc autem ratio quoad civiles & temporales causas non urget, si auctoritate Ecclesiastica à laicis decidentur.

648. Duabus tamen limitationibus hæc assertio arctanda est. Prima est, quòd causæ civiles Clericorum laicis delegari queant solum in certis & particularibus casibus; non verò, quòd delegatio fieri possit ad universitatem causarum. Felin. & Dec. *ll. cc. alitque.* Afferit quidem Oliva *cit. q. 11. n. 15.* hoc nullo jure vel efficaci ratione probari. Sed fallitur: quia jurisdictio ad universitatem causarum delegata æquiparatur ordinariæ; hanc autem certum est committi laicis contra Clericos non posse. Accedit, quòd consuetudo interpret legis ab illa universalitate textus *cit. C. 2. de Judic.* non eximit universitatem causarum, sed solum causas particulares. Nec verum est, quod idem Auctor asserit, non fore delegationem ad universitatem causarum, si causæ civiles omnes delegentur, dummodo non delegentur etiam criminales. Videantur ea, quæ dixi suprà *n. 474.* Altera limitatio est, quòd causæ civiles Clericorum tunc solum committi laicis possunt, quando partes delegationi non contradicunt: neque enim possent, si Clericus contradiceret & idoneum Clericum, cui committi causa valeat, offerret. Felin. *in cit. C. 2. n. 1.* Aretin. *ibid.* Archidiac. *in C. In nona 22. 16. q. 7.* ac alij. Neque contradicit Panorm. *in cit. C. 2. n. 5.* uti existimat Oliva *l. c. n. 16.* nam solum dicit, posse delegationem laico fieri, tametsi Clerici apti adsint; non verò excludit consensum Clerici judicandi. Hujus autem consensus saltem tacitum requiri patet ex eo, quia Episcopus ipsum absque justa causa non potest privilegio sui fori privare &

subjicere jurisdictioni laicorum; præsertim cum illud concessum non fuerit ab ipso Episcopo, sed ab altiori potestate: talis autem causa subjiciendi non datur, si adest Clericus idoneus, cui negotium committi possit.

649. Cæterum nomine Prælati hinc intelligitur etiam Prælatus Religiosus exemptus: nam & iste causam civilem subditi Religiosi committere laico potest, uti docent Silvest. in *Summa V. Judex* 1. q. 2. dict. 4. Fumus in *Armilla V. Judex* n. 19. Thom. Sanch. in *Opusc. mor. lib. 6. c. 1. dub. 1. n. 7.* quia habet jurisdictionem quasi Episcopalem. Cur verò Prælatus Ecclesiasticus causas civiles suorum Clericorum committere laicis possit, ipsi verò Clerici prorogare in se jurisdictionem laico nequeant, ut dixi supra n. 412. ratio differentia est, ut notat Panor. l. c. quia in prorogatione jurisdictionis laicus judicaret jure proprio, & si appellandum foret, id fieri deberet ad Superiorem ipsius laici. Secus se res habet in delegatione, quia delegatus agit solum vice delegantis, ejusque jure utitur, ac propterea jurisdictio, quam sibi à Judice Ecclesiastico commissam exercet, est Ecclesiastica, cum delegatus nihil habeat jure proprio C. 11. § 40. de *Offic. Deleg. L. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand.* & ab ipso appellatur ad Episcopum delegantem.

650. Duæ circa prædicta quæstiones solvendæ restant. Prima, an Clerici & Regulares torqueri ex mandato Episcopi per laicos possint, si veritas aliter, quàm per torturam exprimi nequeat. Negant omnes, ut ait Oliva cit. q. 11. n. 13. ob textum C. *Universitatis* 24. de *Sent. Excomm.* ubi cum quæsitum fuisset, utrum laicus incidat in excommunicationis edictum, qui ad jussionem Abbatis, in cujus servitio commoratur, in Clericum, Monachum, aut Conversum, temerarias manus præsumit injicere, maxime ubi causa non subest, propterquam debeat verberari, respondit Clemens III. Nobis autem videtur, quòd nisi causâ regularis discipline hoc faciat Abbas in propria persona, vel (si necessitas urget) per Clericum vel Monachum fieri jubeat: tam qui tales verberari præci-

precipit, quàm illi, qui verberant (etiamsi causa subesset) excommunicationis sententiam, donec ad Apostolicam Sedem (absolventi) veniant, nequaquam evadunt. Hinc de jure torqueri per laicos non posse Clericum, communis est opinio, ut ait Ripa in C. 2. de Judic. n. 39. & Jul. Clar. lib. 5. Sent. §. fin. q. 64. n. 25. Contrarium tamen receptum est communi observantiâ, ut testantur Panor. in C. Ut fame de Sent. Excomm. n. 8. Diaz. Pract. crim. canon. c. 117. n. 6. Foller. Pract. crim. canon. fol. 260. n. 11. Simancas de Heretic. c. 63. n. 29. Clar. ac alij. Neque hæc consuetudo mala est, ut aliqui existimabant; nullum enim jus ostendi potest, quo prohibeatur Judex Eccles. torquere Clericum per laicos. Textus cit. C. 24. loquitur de verberatione, quæ fit regularis disciplinæ causâ, quæ cum moderata sit, & paterna, fieri potest per alium Clericum vel Regularem. Tortura autem, qualis per laicos Judices gravium criminum reis adhiberi solet, & quandoque etiam Clericis adhibenda est, nec commodè nec honestè per Clericos fieri potest, ut advertit Suar. de Censur. disp. 22. sect. 1. n. 44. Unde crimina Clericorum manerent impunita, si per laicos torqueri non possent, uti cum Follerio notat Clarus l. c. quia Clerici nec instructi sunt ad hoc munus vel peritiâ vel instrumentis, nec convenit eos cogi ad illud obeundum. Accedit, quòd captura & ultimum supplicium fit per laicos: quia violentiam continet, quam non convenit exerceri per Clericos. At eadem est ratio de tortura. Et ita his diebus consultata respondit Sacra Facultas Theologica Academia Ingolstadianæ. In nonnullis tamen Ordinibus Religiosis tortura per funem seu equuleum, cippum, vigiliam &c. fit per Regulares laicos, uti patet ex ijs, quæ tradunt Passerinus in Praxi causar. judic. c. 9. n. 187. ac alij.

651. Secundò quæritur, utrùm laicus possit esse œconomus & generalis administrator rerum temporalium Ecclesiæ. Negant Felin. in C. 2. de Judic. ubi ait esse communem, Decius ibid. n. 9. Marta de Jurisdic. p. 4. casu 158. quia Can. Indicatum 5. dist. 89. dicitur:

dicitur: *cavendum à fraternitate vestra, ne secularibus viris, atque non sub regula nostra degentibus res Ecclesiastica committantur, sed probis de vestro Officio Clericis.* Ubi per res Ecclesiasticas res Ecclesiæ temporales intelliguntur, uti patet ex principio textus. Unde ab adversæ opinioni DD. sufficiens ad hunc canonem responsum dari posse negat Oliva *p. 1. de Foro Eccles. q. 7. n. 66.* Dicendum nihilominus est cum Panor. *in cit. C. 2. § Dec. ibi n. 110.* ac communi Canonistarum, posse laicis liberè committi causas & negotia Ecclesiarum ac Clericorum merè temporalia, & nullam super Clericos eminentiam aut jurisdictionem conferentia. Hinc potest Episcopus, & Sede vacante Capitulum, constituere oconomum, tradendo ipsi curam & administrationem proventuum temporalium, committendo Ecclesiæ fabricam &c. ut rursus docet communis DD. & notoria praxis confirmat. Neque obstat decisio illius *cit. can. 5.* quia intelligi potest de administratoribus laicis non nudum ministerium exhibentibus, sed potestatem aliquam exercentibus disponendo de rebus Ecclesiæ, & redditus pro arbitrio distribuendo & applicando, quales fate-mur ex laicis assumi non posse. Præterea in casu illius canonis per administratores laicos lædebat Ecclesia, ad quod damnum vitandum ibidem tanquam in casu speciali, & non univèrsim præcipiebatur, ut remotis laicis idonei Clerici adhiberentur.

652. Quin potest laicus esse Consiliarius Episcopi & Assessor. Hostiens. *in cit. C. 2. de Judic. & ibid. Anton. n. 6. Panor. n. 13. Alexand. de Nevo n. 32. Dec. n. 131. Bald. n. 10. Felin. n. 6. Ripa n. 7. Dominic. in C. Statutum §. Assessorem de Rescript. in 6. n. 5.* ac alij: quia Officium Assessoris est consulere *L. 1. ff. de Offic. Assessoris.* At laicus consilium etiam in causis sacris conferre potest, ut notat Innoc. *in cit. C. 2.*

653. Quamvis autem Episcopi, ut modò dictum est, possint causas aliquas civiles Clericorum particulares delegare laicis: non tamen ijs committere queunt executionem vel in personis vel in bonis Clericorum faciendam, ut benè observat Sperelli *decif. 14. n. 17.*

n. 17. cum ne quidem in causis contra Clericum coram Judice laico decisus, v. g. si is coram tribunali profano contra laicum egit aut ab eodem reconventus fuit, possit Judex laicus executionem in ejus bonis facere, sed ea facienda sit à Judice Ecclesiastico ad requisitionem laici, ut cum communi DD. dixi suprà n. 610. Nihilominus committere laicis tanquam organis & ministris contra Clericos possunt executionem aliquam & ministerium facti, ut loquitur Suar. *Lib. 4. Defens. Fid. c. 34. n. 25.* ad impedienda peccata & perturbationem publicam, ut eripiantur Clericis arma, quæ de nocte gerunt, vel ut comprehendantur in gravi delicto deprehensi, vel ut contumaces & comparere renuentes ad Judicem Eccles. pertrahantur. Pariter potest laicus in causis Ecclesiasticis esse Tabellio seu Notarius. Decius *l. c. n. 18.* cum communi DD. quam praxis Dioecesium confirmat. Ratio dari debet: quia Notarius est purus Minister, nullam in causa jurisdictionem exercens. Eadem ex ratione laicus Procurator esse potest, non tantum in causis Matrimonialibus, ut quidam volebant; sed etiam reliquis spiritualibus. Patet ex *C. 1. de Procurator. in 6. & C. 24. de Præbend.* Nudum enim exhibet ministerium absque ulla jurisdictione: neque agit nomine proprio. Potest denique esse Arbitrator in rebus spiritualibus & fructibus Beneficij cum alio quodam Arbitro, qui sit Clericus. *C. per tuas 9. de Arbitris.* In patrimonialibus verò & temporalibus Clericorum ac Ecclesiarum solus facere arbitrium potest. *C. Dilecti 4. eod.*

C A P U T II.

De Causis ad Forum Seculare pertinentibus.

§. I.

Quæ Causa ad Forum Seculare pertineant.

S s s

SUM.

SUMMARIUM.

654. *Causæ profanæ inter laicos vel contra laicum à Clerico motæ solius Judicis laici jurisdictioni subsunt.*

655. *Nisi laicus in administranda justitia sit negligens.*

656. *Ob peccatum laici Ecclesiæ subditi semper corrigi & compelli ad emendationem possunt à Prælati Ecclesiasticis.*

657. *Possunt Clerici esse delegati Principis secularis.*

654. Regulæ instar receptum ac traditum Jure Canonico est *C. Novit ille 13. de Judic. & C. Ex tenore 11. de Foro Compet.* causas profanas inter laicos vel contra laicum motas solius Judicis laici jurisdictioni subesse. Hinc ipse etiam SS. Pontifex injustitiam committeret, si viâ ordinariâ & extra casum necessitatis causis temporalibus pertinentibus ad forum Principis aliorumque Judicum secularium, extra dominium ipsius temporale existentium, se immisceret, uti sumitur *ex cit. C. 11. & tradunt ibi Interpp.* Quæ de causa Rescriptum Pontificium à laico contra laicum in causa non Ecclesiastica impetratum, est ipso jure irritum, nisi in casibus mox referendis. Constat *ex C. Licet 10. de Foro Compet.*

655. Si tamen Judices seculares Fidelibus non administrant justitiam, possunt ac debent Judices Ecclesiastici, præsertim SS. Pontifices, succurere & defectum supplere. *C. Ex transmissa 6. cit. C. licet 10. de Foro comp. & cit. C. Novit 13. de Judic.* quidquid reclamant Thomas Michaël *de Jurisdic. thesi 39.* aliisque cum ipso. Non tamen administrat Judex Ecclesiasticus laicis justitiam in causis profanis, quamdiu adiri Judex laicus potest, ideoque non audiuntur, si oppressi vel rejecti à Judice laico inferiore, alium habent Judicem laicum superiorem, quem adire possint. Quod in ipsis etiam miserabilibus personis praxis observat, ut dixi *n. 391. & seqq.*

656. Ut verò in causis etiam temporalibus laicorum procedere possunt Prælati Ecclesiastici in defectum Judicis secularis: ita pariter possunt per viam Denuntiationis Evangelicæ de quolibet peccato

peccato mortali Fideles sibi subjectos corrigere, & si opus, sit per Censuras ad emendationem compellere, ut constat ex citatis Juribus, ac tradit concors Catholicorum DD. sententia. Etsi enim nec ipse SS. Pontifex in causis temporalibus laicorum jurisdictionem habeat, ut cum Innocent. *in cit. C. 10.* docet communis: subjiciuntur tamen Foro Ecclesiastico ratione peccati, praesertim si agatur de perjurio, violata pace &c. Et quidem non solum post commissum peccatum; sed etiam ante, ut videlicet evitetur. *cit. C. 13. de Judic.*

657. Possunt denique Episcopi alique Clerici esse Judices delegati ab Imperatore, aliove Principe seculari in causis civilibus, uti patet ex *C. de Fide Instrument.* Suntque haec delegationes Episcopis factae in Romano Imperio frequentes. Imò & Judices Ordinarij esse queunt, ut cum Panormit. & alijs notat Laym. *L. 1. Theol. Mor. tr. 5. p. 5. c. 8. n. 5.* dummodo abstineant à causis sanguinis. Ac olim passim causae civiles ab Episcopis decidebantur, prout annotavi supra *n. 453.*

S. II.

*An Judex Secularis supplere possit defectum
Judicis Ecclesiastici.*

S U M M A R I U M.

658. *Negativa sententia defenditur.*

659. *Respondetur ad opposita.*

660. *Supplet Judex laicus juxta quosdam in realibus:*

661. *Et in causis mixti fori.*

662. *Nec non in causis feudalibus.*

663. *Si Judex ter interpellatus negligit administrare justitiam locus est appellationi; secus, simplici solum querela.*

658. *Cum juxta dicta n. 655. Judex Ecclesiasticus supplere possit defectum Judicis laici, consequens esse videtur, posse vicif-*

sim ab isto suppleri defectum illius. Et ita fieri posse censet Aufrer. de Potest. Secul. in Eccles. reg. 4. fallent. 44. Guil. Benedict. in C. Raynutius 16. de Testam. V. Et uxorem decis. 2. n. 31. Cassan. in Consuet. Burgund. rubr. 2. §. 5. n. 61. Verum contrarium deciditur C. Qualiter & quando 17. de Judic. ubi cum Prælati præcepisset Pontifex, ut de laicis Clericis conquerentibus plenam faciant justitiam exhiberi, addit: ne pro defectu justitiæ Clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare: quod omnino fieri prohibemus. Quæ decisio cum clara sit, & ut ait Oliva p. 2. de Foro Eccles. q. 64. n. 4. praxi recepta, standum eadem est cum Panor. Ant. Butr. ac reliquis omnibus Interpp. Hinc dum Menoch. remed. 3. retin. possess. n. 358. ait, Panorm. & Mar. Socin. malè sensisse, dum scribunt, Judicem laicum non posse supplere negligentiam Judicis Ecclesiastici justitiam non administrantis, malè ipse sensit, tum quòd opinionem eorum damnat, tum quòd hos duntaxat refert, cum eam teneant innumeris. Ratio sic decidendi erat: quia naturale est, à majore suppleri negligentiam minoris *Can. Cum firmus 9. q. 3.* non vicissim majoris à minore. Minorem autem dignitate Judicis esse laicum Magistratum Magistratu Ecclesiastico, constat ex *Can. Bene quidem dist. 96. C. Laicis 16. q. ult. & C. Non placuit eod.*

659. Non obstant text. *Can. Filijs 31. 16. q. 7. V. Regis hæc auribus intimare non desinat.* nam vel abrogatus fuit per *cit. C. 17. de Judic.* vel loquitur de casu, quo nullus suppetit modus obtinendæ per Judices Ecclesiasticos justitiæ. Quod tamen nunquam continget, cum ab Episcopo recurri possit ad Metropolitanam, ab hoc ad SS. Pontificem. Ab omnibus his unquam negatam fuisse partibus justitiam nusquam legitur, nec unquam fiet, ut negetur. Textus *Can. si quis cum Clerico 45. 11. q. 1.* est desumptus ex Justiniani *Novellâ 73. & 123.* quibus sicut nihil potestatis adimipotuit Judicibus sacris, ita non potuere canonizari per Gratianum suo eas decreto inferentem, ut notavi suprâ n. 269. Ad reliquos textus opponi solitos respondent Suar. *lib. 4. Defens. Fid. c. 14.*

§ 34. ac Emman. Gonzalez in cit. C. 17. n. 4. § 6.

660. Limitant tamen factam assertionem Covarr. Pract. qq. c. 35. n. 2. § n. 3. & Farinac. de Inquisit. q. 8. n. 23. in fin. cum Hostiensi ac alijs, ajuntque posse negligentiam Judicis Eccles. suppleri à laico in realibus, seu quando actio realis intentatur. Huicque opinioni suffragari generalem consuetudinem ait Sperelli decis. 98. n. 42. Hanc suam opinionem si isti DD. extendunt ad Clericos, quasi etiam isti conveniri actione reali possint coram laico, contra Jus scriptum loquuntur, ut constat cum ex cit. C. Qualiter 17. de Judic. tum ex dictis n. 301. De consuetudine dixi n. 303. Illud hinc notandum est, quando DD. loquuntur de quibusdam casibus, in quibus jurisdictio aliqua in causis Ecclesiasticis & contra Clericos à quibusdam Principibus exerceri dicitur, id ab ipsis defendi non solà consuetudine, sed SS. Pontificum privilegijs. Sic, teste Menoch. l. c. n. 357. invaluit observantia Gallix, Hispanix ac Portugallix, Pontificum privilegijs confirmata, ut Clerici vel bonorum Ecclesix dissipatores, vel infirmorum oppressores in negligentiam Judicis Eccles. cogi valeant à Judicibus laicis à dissipatione & oppressione desistere: de quo fusè Emm. Gonzalez l. c. Simile quid receptum est in Bavaria: nam si Prælati de malarum temporalium administratione suspecti fiant, Principes pro suo interesse, ab ijs vigore immemorabilis usus, ac indulti specialis, sicut etiam ipsi Ordinarij quoque vel visitationis tempore vel aliorationes exigere possunt. Ut sic communi consilio & operâ Ecclesiarum commodum procuretur, ut dicitur §. 1. V. Quod si Concordatorum, de quibus supra n. 278. Iisdem Concordatis §. 3. receptum est, ut si Clericis delinquentibus ab Episcopo pecuniaria poena fuerit irrogata, parte aliquâ Notarijs causæ ac Pedellis datâ, residuum in Ecclesiarum fabricas vel similes pios usus, intra Bavarix fines collocetur, ideoque significant Ordinarij Præfectis, in quanto multaverint, ne intercipientur istæ pecuniæ. Additur: Deprehensi verò Clerici cum prohibitis armis in amissione eorum à Magistratu seculari punientur. His similia attuli cit. n. 278.

661. Aliam limitationem, ac jure admittendam, addunt alij cum Ancharano *consil.* 196. & Felino *in cit.* C. 17. de *Judic.* n. 1. *limit.* 2. posse videl. secularem Judicem in causis mixtiformi, non obstante præventionem, procedere, si Ecclesiasticus sit negligens. Ratio est: quia non dicitur prævenisse, qui dolo vel negligentia omittit procedere. C. *Cum plures de Offic. Deleg.* in 6. C. *Significavit de Offic. Ordin.* Rectè igitur tunc Judex secularis utitur jurisdictione tanquam Judex competens.

662. Eadem est ratio de casu, quo Judex Eccles. cognoscit inter laicos ratione feudi: nam tunc ejus negligentiam supplebit laicus. Panor. *in C. Verùm de Foro comp.* n. 16. Felin. *in cit.* C. 17. Butr. *in C. Caterùm §. de Judic.* n. 3. post Hostiens. ac alios. Quæ causa est, quòd à Judice Ecclesiastico procedente vi jurisdictionis temporalis in feudum concessæ appellatur ad Principem Secularem. Panorm. *in cit.* C. 5. n. 12. Barbat. *ibid.* n. 46. Et sic in Romano Imperio laici ab Episcopis appellant in causis civilibus ad Imperatorem vel Cameram Imper. Gail. *L. 1. observ.* 30. n. 2. Excipiendi tamen sunt casus, quos attuli suprà n. 291. *in fin.* In illis enim contra Ecclesiasticos Principum secularium vassallos non est adeundus Princeps secularis, sed Judex Ecclesiast. ut præter DD. *cit.* n. 291. allegatos observant cum Innoc. & Archidiac. Schrader. *de Feud.* p. 10. *sect.* 6. n. 234. & Marta *de Jurisdic.* p. 4. *casu* 147. n. 20.

663. Utrùm verò ob negligentiam unius Judicis adiri possit alter per viam tantùm querelæ, & simplici, ut vocant, recursus, an per appellationem, controversum est. Illud tenent Bald *in L. ult. §. Illud C. de Tempor. appellat.* n. 9. Paul. Castr. *in L. Quarta §. In eum ff. de Damno infect.* Felin. *in C. Ex tenore de Rescript.* n. 17. Angel. *in L. Quamvis ff. de Dam. infect.* aliique. Posterius cum Panor. Joan. Andr. Host. Dec. ac aliorum communi Menoch. *L. 1. de Arbitrar.* q. 70. n. 15. & Marta *l. c.* n. 18. Dicendum esse videtur cum Oliva p. 2. *For. Eccles. q. ult.* n. 16. & Quaranta *in Bullario V. Archiep. Auctoritas* n. 21. post Panor. Felin. ac Decium, si ter requisitus fuerit Judex, ac nihilominus justitiam admini-

administrare neglexerit, appellationi locum esse; secus simplici
solum querelæ. arg. C. 1. de Suppl. neglig. Pralat.

§. III.

An Judex Secularis cognoscere possit de Possessione
Rei spiritualis.

SUMMARIUM.

664. Clericus etiam in causa possessoria conveniri nequit coram Ju-
dice laico.
665. In causa possessoria rei spiritualis admixtam habente causam
proprietas Judex laicus non est competens etiam adversus
laicum.
666. Nec, si agitur possessorio Adipiscendæ.
667. De possessorio Retinendæ & Recuperandæ dubium est.
668. Nec in hoc est competens Judex laicus.
669. Rationes assertionis afferuntur.
670. & trib. seqq. Solvuntur opposita.
671. Multò minus judicare potest laicus super causa possessionis eti-
am rei profana, si reus est Clericus.

664. In hac celebri quæstione magnâ partium contentione
agitata advertendum est in primis, sermonem non esse, nec esse
posse de casu, quo Clericus in possessorio est reus. Convenien-
dum enim solum coram Judice suo competente seu Ecclesiastico,
certum est, ut supra de privilegio Fori Clericalis fusè est demon-
stratum. Deinde solerter distinguendum est (quod multi face-
re negligunt) possessorium Adipiscendæ à possessorio Retinendæ
& Recuperandæ: & causa possessoria, quæ habet admixtam ratio-
nem proprietatis, ab ea, quæ proprietatis causam admixtam non
habet, sed de nuda possessione vertitur.

665. Quando causa possessoria Rei spiritualis, v. g. Benefi-
cij, Jurispatronatûs, Decimarum, admixtam habet causam pro-
prieta-

prietatis, à solo Judice sacro expediri potest Panorm. Bart. aliique Interpp. in C. 2. de Juram. Calum. Covarr. pract. qq. c. 35. n. 1. concl. 1. ac alij communissimè. Nec existimo, aliquem dissentire. Tametsi enim Gail. L. 1. observ. 38. n. 2. Guido Papæ decis. 85. Boërius decis. 60. n. 23. ac alij, videantur tenere, causam possessoriam Rei sacre indiscriminatim pertinere ad Judicem etiam laicum, si tamen eorum verba bene ponderentur, apparebit, eos loqui de solo possessorio, & ubi causa proprietatis non concurrat. Neque loqui aliter potuere: quia possessorium judicium Rei spiritualis habens admixtam causam proprietatis minimè dici potest temporale, ut bene ait Covarr. l. c. & patet ex C. 3. de Ordin. Cognition. ac C. 7. qui filij sint legitimi, cum admixtam habeat cognitionem juris spiritualis. Neque hinc procedit ratio eorum, qui cognitionem possessionis Rei spiritualis concedunt Judici laico, quando ajunt: possessio est nudi facti; at hoc est aliquid merè temporale. Non enim nudi facti est, si etiam de proprietate, utpote quæ juris est, agitur.

666. Solus insuper Judex sacer est competens, quando agitur possessorio Adipiscendæ. Ita omnes teste Beroio l. c. & Menoch. de Recuper. possess. remed. 15. n. 235. Ratio, ut idem ait consil. 268 n. 8. manifesta est: quia juxta L. 2. §. quedam & §. seq. ff. de Jurisdic. hoc judicium annexam habet causam proprietatis, cum cognosci debeat, an, qui petit possessionem, habeat titulum, quo mitti debeat in possessionem, v. g. Beneficij, Decimarum. Unde hæc assertio est corollarium prioris, necessariâ consecutione inde fluens.

667. Igitur controversia solum esse potest de possessorio Retinendæ & Recuperandæ, quando videlicet is, qui est in possessione, in ea turbatur, vel eadem spoliatur. Hic verò complures sunt, qui cognitionem tribuunt etiam Judici laico, & communem doctrinam esse affirmat Gail. l. c. n. 2. & 4. ac praxi Camerae Imper. receptam, cum ibi in causis Decimarum, quando super possessorio lis est, citationes decernantur, & appellationes recipiantur.

668. Verum dicendum est, Judicem laicum non esse competentem in iudicio possessorio, tametsi sit solum de Retinenda aut Recuperanda possessione. Ita cum Anton. de Butrio, Dec. Lignan. Claro, Cravetta, Curtio Jun. ac aliorum communissima tradunt Gratian. tom. 2. discept. forens. c. 238. à n. 4. Sperelli decis. 8. à n. 17. Schrader. de Feudis p. 10. sect. 1. n. 84. Moneta de Decim. c. 8. q. 1. à n. 10. Barbosa de Offic. Parochi c. 28. §. 4. n. 4. ubi plurimos allegat, Emman. Gonzalez in C. 13. de Decim. n. 4. ubi Suarezium malè refert pro opinione contraria, Pirhing tit. de Decim. n. 163. Palao tr. 10. disp. un. pun. 15. n. 8. ubi ait, ita certissimè tenendum esse, Leander à SS. Sacram. p. 3. Moral. tr. 6. disp. 2. q. 33. Leüren. p. 1. Fori Benefic. q. 497. n. 4.

669. Ut ita sentiam, moveor I. quia Clem. un. de causa poss. & propr. & Clem. un. de sequest. poss. & fruct. cognitio de possessione rerum spiritualium tribuitur Judici sacro. Neque valet, quod ajunt adversarij, hinc solum sequi, quòd is judicare de causa possessionis possit cumulativè; non verò, quòd privativè, & excluso Judice laico. Nam ex eo, quòd Jura sacra cognitionem causæ Hæresis, Simonix, Matrimonij, Jurispatronatûs &c. tribuunt Judici sacro, concedunt ipsimet, quòd illa Judici sacro privativè competat, ergo pariter ex eo, quòd possessorijs spiritualis causam tribuunt Judici sacro, ritè infertur, quòd ipsi soli tribuant. II. Qui agit possessorio Recuperandæ, debet titulum saltem coloratum probare, si agitur de possessione rei spiritualis, puta Beneficij, Jurisdictionis &c. ut pluribus relatis docent Menoch. cit. remed. 15. à n. 223. 463. 458. 466. Peregrin. de Fideicommiss. art. 52. n. 152. Cravetta consil. 258. n. 9. Gratian. l. c. n. 8. Moneta l. c. n. 13. ac alij. Pariter in iudicio Retinendæ ostendendus est titulus coloratus, seu coloranda est, ut loquuntur, possessio, uti tradit idem Menoch. remed. 3. Retinendæ n. 334. & seq. cum Imola, Ofasco, ac alijs, eosque, qui cum Panorm. asserunt, necesse non esse probari titulum, ita explicat, ut sensus sit, non esse probandum plenè & concludenter; probandum tamen esse

coloratè. An verò titulus sit coloratus, & an sufficiat, ut quis in possessione manuteneatur, vel in eandem restituatur, quæstio non meri facti, sed juris est. Atqui quæstionem juris in causa spirituali decidere nequit laicus, tametsi sit solum incidens, ut dixi *n. 637.* & fatentur Adversarij. III. Causa spiritualis, & quasi, seu spirituali annexa, tractanda est à solo Judice sacro, ut constat ex Juribus adductis *n. 614.* & tradit communis omnium DD. *in C. 2. ac 3. de Judic. & C. 3. de Ord. cognit.* Quòd autem possessorium rei spiritualis sit temporale, nullo solido niti fundamento, ait Menoch. *cit. remed. 15. n. 219.* ubi contrariæ opinionis fundamenta evertit. Afferitque Barbatia *in C. ult. de Judic.* tenendum esse pro certo, quòd propriè ac strictè quæstio possessoria rei spiritualis dicatur spiritualis. IV. Possessoria & Petitoria causa connexæ sunt, & ab eodem Judice tractandæ, ut dixi supra *n. 571.* ex *C. 1. de causa possess. & L. Nulli 10. in fin. C. de Judic.* Cùm ergo causa Petitorij tractetur à Judice sacro, tractanda pariter ab eodem est causa Possessorij. Plures alias rationes accumulant Schrader. *cit. p. 10. de Feud. sect. 1. à n. 84.* & Curt. Jun. *de Feud. p. 7. q. ult. à n. 24.*

670. Opponunt Adversarij I. Possessorium rei spiritualis non est spirituale. Verùm Glossa *in C. 2. de Juram. Calum.* quæ id asserit, communiter reprobatur, ut ajunt Aufrer. *decis. 470.* & Covart. *cit. c. 35. n. 1. §. Non oberit.* Et, si Monetæ credimus *l. c. n. 14.* nullus magni nominis Doctor id absolutè tenet, sed ad summum, possessorium rei spiritualis non esse merè spirituale, sed quasi.

671. Opponunt II. Possessio in facto consistit. Cùm ergo factum nihil spirituale contineat, poterit de eo judicare Judex secularis. Verùm quanquam possessio plurimum facti habet, ut dicitur *L. 19. ff. Ex quib. caus. major. plurimum tamen ex jure mutatur,* ut dicitur *L. 49. ff. de acquir. possess. & vocatur jus Rei L. 31. §. 1. ff. de Action. empt. & jus possessionis L. 15. §. 35. ff. de Damno infect. L. 44. ff. de Acquir. possess. L. 10. C. eod.* Hinc à Bart. ac alijs *in L. 1. ff. eod.* definitur, quòd sit *jus insistenti Rei non prohibita possideri.* Licet igitur à facto pendeat, dum apprehensionem

tionem & retentionem requirit, reverâ tamen in jure consistit, cum sit jus insistendi, variôsque Juris effectus habeat, ut Usucapionem, meliorem in dubio conditionem, præsumptionem dominij actituli, fructuum acquisitionem, actionem publicianam &c. Hinc ait Covarr. *Pract. qq. c. 35. concl. 2. §. Verum* opinionem, quæ asserit, causam possessionis rei spiritualis vel quasi spiritualis examinari per laicum Judicem posse, si nihil proprietatis mixtum habeat, destitutam esse omni legum & canonum auxilio, ac ideò falsam censet. Quam censuram fieri ab hoc doctissimo Viro, multa aliàs Potestati Seculari tribuente, ac propterea à non paucis acriter reprehenso, mirum est. Ego ab illa mihi abstinendum esse existimo, nec facile damnandam praxim Camerae Imperialis ac aliorum Tribunalium, juxta quam quæstio super possessorio *retinenda ac recuperanda* etiam ad cognitionem Judicis laici, tanquam causa mixta, pertinet; quando reus est laicus. Habet certè hæc praxis locum in Bavaria quoad decimas, cum confirmata fuerit §. *V. v. Sic etiam* Concordatorum, de quibus supra n. 278.

672. Opponunt III. Possessio nihil commune habet cum Proprietate. *L. 11. §. Nihil. ff. de Acquir. poss. L. 17. §. 52. ff. eod. L. 3. §. ult. ff. Uti possidet. & L. 21. §. qui possessionem. ff. quod met. caus.* Respondetur cum Schrader. *l. c. n. 86. Menoch. cit. remed. 15. n. 219. Moneta l. c. n. 14. post Panorm. Aufrer. Beroium,* ac alios, possessioni nihil quidem commune esse cum proprietate quoad acquisitionem & amissionem; item quoad hoc, quòd sententia lata in possessorio non pariat exceptionem rei judicatae in petitorio: esse tamen communem earum causam quoad cognitionem & continentiam, quæ dividi non debet, juxta *L. 10. C. de Judic. §. C. 1. de causa possess.* ac communem Interpp. apud Curt. Jun. *l. c. n. 23. Clarum L. 5. §. Feudum q. 90. n. 9. Schrader. l. c. à n. 77.* Aliàs, ut discurret Menoch. *l. c. laicus etiam in judicio Adipiscendæ competens foret: quod falsum esse dicit, & dixi paulò antè n. 666.* Præterea, axiomatis illius, proprietati nihil commune

esse cum possessione, sensus alius non est, quàm quòd quis possit habere unam, quin habeat alteram.

673. Opponunt IV. In possessorio rei spiritualis juratur de calumnia. *C. 13. de Restit. spoliat.* Quod tamen iuramentum in causis spiritualibus non exigitur. *C. 2. de Juram Calum.* ergo causa possessoria de re spirituali non est spiritualis. At nec istud assertioni nostræ adverstatur. Nam *cit. C. 13.* non exigebatur iuramentum calumniæ, sed malitiæ, quod longè diversum est ab illo, ac etiam in causis spiritualibus exigi potest. Imò etsi in his causis olim non exigetur iuramentum calumniæ, præstari tamen modo debet, sicut in causis profanis. *C. 1. §. ult. de Juram. Calum. & Clem. saepe de V. S.* ac olim præstandum erat super exceptionibus postea emergentibus, vel quando præsumptio erat contra excipientem, ut cum Glossa aliisque notat Panor. *in cit. C. 13. n. 19.*

674. Illud porrò constitutissimum est, ut ait Covarr. *l. c. §. Primum etenim.* quòd non possit Iudex secularis, quicumque sit, quoties agitur inter Clericos, aut reus tantùm Clericus est, de causa possessoria tractare, tametsi fateremur, eam esse temporalem, & licèt res, de cuius possessione contra Clericum agitur, sit temporalis ac profana. Cùm Clericus ex utriusque Juris regulis apud Iudicem Ecclesiasticum conveniendus sit, nec ulla vel ad speciem probabilis ratio afferri possit, quæ suadeat, quòd regula de sequendo Rei foro exceptionem patiat in possessorio. Neque consuetudo contraria vim ullam habere potest, ut idem Covarr. *l. c.* observat, & constat ex dictis *n. 231.* Consuetudinem Galliæ privilegio Martini V. & Leonis II. defendunt Guido Papæ aliique apud Gutierrez *Lib. 1. Canon. qq. c. 34. n. 22.*

§. IV.

An Iudex Secularis cognoscere possit super facto rei spiritualis.

SUM.

SUMMARIUM.

675. Causam facti de re spirituali decidere nequit Judex laicus, si Clericus est reus, aut mista est quaestio Juris.
676. Proponitur opinio affirmantium posse Judicem laicum super facto rei spiritualis pronuntiare.
677. & 678. Impugnatur duplex, quam addunt, limitatio.
679. Statuitur sententia negans.
680. & 681. Stabilitur eius ratio.
682. Solvuntur opposita.

675. In hac quoque celeberrima quaestione praesupponendum est primò, controversiam non esse, nec esse posse, de casu, quo Clericus est reus: constat enim ex dictis, contra ipsum adendum esse Judicem Eccles. non tantum, si vertatur causa super facto rei spiritualis, v. g. utrum susceperit sacros Ordines, aut Beneficium, utrum electus aut confirmatus fuerit, utrum sit in quasi possessione juris decimandi vel praesentandi; sed etiam, si solum super facto rei temporalis, v. g. an mutuum contraxerit, emerit vel vendiderit rem profanam. Praesupponendum est secundò, sermonem solum esse de casu, quo super nudo facto rei spiritualis dubitatur. Convenit enim inter omnes, si quaestio facti admixtam habeat quaestionem juris, solius Judicis Eccles. esse eam decidere. Ex. gr. si non tantum dubitatur, utrum Titius & Berta inierint matrimonium, sed etiam, utrum validè. Nam licet daretur, posse laicum Judicem cognoscere de quaestione utrum matrimonium fuerit initum: quia tamen altera, utrum validè, est quaestio juris, pertinens, utpote circa rem spiritualem, ad cognitionem solius Judicis Eccles. non poterit illam decidere laicus, sed remittere tenetur ad Eccles. ne continentia causae dividatur.

676. Igitur de quaestione solius facti loquendo, fatendum est, complures censere, eam etiam à Judice laico decidi posse. Ita Bartol. in L. Quoties C. de Judic. & in L. Titia ff. Solut. matr. Alex. aliique, quos referunt & sequuntur Menoch. remed. 13. recup.

poss. n. 212. § 223. Barbosa *in cit.* L. Titia n. 24. Farin. *de Inquisit.* q. 8. n. 25. Oliva p. 1. *Fori Eccles.* q. 8. n. 51. (qui tamen malè allegant Panormitanum & Covarru.) Sanchez L. 3. *de Matrim.* q. 54. n. 4. Fundamentum est: quia talis causa nullo modo est spiritalis & Ecclesiastica, sed merè profana. Verùm hoc ipsum fundamentum est dubium & de ipso tota est controversia: interrogare enim, utrùm quæstio facti de re spiritali pertineat etiam ad forum profanum, aliud non est, quàm quærere, utrùm sit purè Ecclesiastica, an verò mixta & pertinens etiam ad Judicem laicum. Imò si hoc fundamentum verum foret, & causa huiusmodi merè, ut volunt, esset profana, non apparet, quomodo etiam à Judice Ecclesiastico, quando agitatur contra laicum, decidi possit, uti posse ipsi fatentur.

677. Limitant tamen suam assertionem primò, ajuntque, posse à Judice Eccles. prohiberi Judici laico cognitionem causæ etiam in solo facto consistentis, si objectum est spirituale, & hac inhibitione factâ non posse illum se amplius intromittere, si causam ante inhibitionem nondum coepit. Covarr. p. 2. *de Matrim. c. 8. §. 12. n. 10.* Farinac. *l. c. sublim. 2.* post Butr. Gerard. ac alios. Verùm hæc parùm consequenter dici videntur: si enim causa, quæ vertitur super solo facto rei spiritalis, non est spiritalis, sed profana, non apparet, quomodo illam trahere ad se solum possit Judex Eccles. & laicum excludere.

678. Limitant secundò, distinguendo inter causas purè spirituales, seu quæ tales sunt tam ratione rei quàm personarum, uti sunt causæ Beneficiales, Ordinis, Jurisdictionis sacrae, Electionis &c. & inter eas, quæ spirituales quidem sunt ratione materiae & objecti, nihilominus tamen in laicos cadunt, uti est causa Matrimonij, Perjurij, Usurarum &c. Super illis, ajunt, cognoscere non posse Judicem laicum, tametsi quæstio sit de solo facto; posse tamen in quæstione facti super posterioribus. Ita cum Anchar. Alex. Vincent. de Franch. Aufrer. ac alijs Menoch. *l. c.* Farin. *l. c. sublim. 4.* Sed neque ista cohærent. Nam Hæresis & Simonia etiam

in laicos cadunt, ac nihilominus cognitio super his criminibus commissis (quæ causa est super solo facto) nihilominus ad solum tribunal sacrum pertinet, ut ipsimet admittunt. Præterea potestas excommunicandi non cadit in laicos, ac nihilominus super quæstione facti, utrùm quis sit excommunicatus, cognoscit; ut volunt, etiam Judex laicus. Similiter Beneficium Ecclesiasticum non cadit in laicos, quo tamen non obstante laicus juxta ipsos cognoscit super facto respiciente Beneficium, v. g. an hic Clericus habeat habueritve hoc illudve Beneficium, an sit electus, præsentatus &c.

679. Itaque sequendi videntur Panor. in *C. Tuam de Ord. cognit. n. 10.* Roman. *ibid. n. 5.* Bald. & Jason in *L. Quoties C. de Judic. Fulgos. consil. 133. ad fin.* Corneus *consil. 227. n. 6.* Aretin. in *L. Omni novatione C. de SS. Eccles. n. 3.* Dec. in *C. 2. de Judic. n. 24.* Octavian. *decis. 137. n. 10.* Belluga in *Speculo Princip. rubr. 11. §. Videamus n. 5.* Imola in *L. Titia ff. Solut. matr. & in C. Cum sit generale de Foro comp. Lopus alleg. 55.* Moneta de *Decim. c. 8. q. 1. n. 14.* Azor *p. 1. l. 7. c. 25. q. 5.* Fachin. *lib. 1. Contr. c. 44.* ac alij, dicendumque, quæstionem super facto rei spiritualis ad solum Judicis Eccles. cognitionem pertinere. Ratio est: quia, etsi hæc quæstio, v. g. utrùm Matrimonium fuerit contractum, sit facti, est tamen super Matrimonio; at contractus matrimonialis est res spiritualis & Ecclesiastica; super rebus autem spiritualibus cognoscere non potest Judex laicus.

680. Patet hujus rationis soliditas & vis ex *C. si Judex laicus 12. de Sent. Excomm. in 6.* ubi deciditur, quæstionem, *an aliquis sit Clericus* (quæ est quæstio facti) decidendam esse à Judice Eccles. additâ ratione *quia de re Eccles. & spirituali*, videl. de Ordine. At non minus quæstio, an initum fuerit matrimonium, est de re Eccles. & spirituali, quia est de Matrimonio, sicut illa de Ordine. Respondet Barbosa in *L. Titia ff. Solut. matr. n. 28.* & ex ipso *Olive l. c. n. 54.* in casu *cit. L. si Judex* mistam esse cum quæstione facti quæstionem Juris, eò quòd, dum agitur de remittendo Clerico, non

non solum agatur de quasi possessione Clericatus, sed etiam de veritate & valore tituli Clericalis. Verum hæc ipsa procedunt in alijs casibus: nam dum v. g. agitur de contracto matrimonio in ordine ad successionem in bonis defuncti, aut de electione ad Beneficium, præsentatione, collatione &c. non agitur de nudo facto matrimonialis contractus initi, aut collati Beneficij, sed etiam de ejus valore; cum nihil profit contractum esse celebratum, aut collationem esse factam, nisi actus fuerint validi. Itaque sicut ex dicto capite Judex laicus non potest cognoscere super Clericatu, ita nec super contracto matrimonio aut collato Beneficio. Et ita de reliquis.

681. Respondent alij secundò, casum *cit. C. 12.* nec non illum de Hæresi & Simonia (de quibus supra n. 625.) & si qui sunt similes, esse speciales, ac propterea, quod de illis statutum est, ut videl. coram solo tribunali sacro decidantur, non esse trahendum ad alios non expressos. Verum hæc quoque responsio robore caret. Ut enim dici posset, dictas causas esse singulares & exceptas, proferri deberet regula, à qua sint excepti: at proferri nulla potest. Imò potiùs Jura pro illis allegata regulam pro alijs non expressis faciunt, cum ratio ibi allegata æqualiter procedat de reliquis non expressis, & sic illæ expressæ exemplum sunt reliquarum, non exceptio.

682. Neque, uti existimat Emm. Gonzalez in *C. Tuam de Ord. cognit. n. 3.* contrariæ opinioni patrocinatur text. *C. Licet 2. de Jurejur. in 6.* ex quo sumitur, posse Judicem laicum compellere ad servandum juramentum; aut *C. Decernimus 8. de Sent. Excomm. in 6.* vi cujus tenentur Judices seculares repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in suis Curijs & judicijs. Nulla enim vel ibi vel alibi iisdem conceditur cognitio super juramento aut excommunicatione; sed solum, ut eos, quos constat jurasse, compellant ad standum juramento; & illos, quos noverint excommunicatos, à suo tribunali rejiciant. Quod dum faciunt, vel dum obligatos decimas dare ad solvendum cogunt,

gunt, aut sponsum ad implenda sponsalia, conjugatos ad cohabitandum &c. nullam cognitionem super causa Eccles. assumunt, sed supposito valore juramenti, matrimonij &c. solum executionem urgent. Cæterum hic solum dixi, quæ considerato Jure scripto probabiliora visa sunt; absit enim, ut contrariam opinionem multorum gravium DD. auctoritate roboratam, & praxim multorum Tribunalium eadem opinione nixam, condemnem, aut tutò praticari posse negem.

CAPUT III.

De Causis Feudalibus.

§. I.

Quandonam de Causa Feudi cognoscat Feudi Dominus.

SUMMARIUM.

683. *Causas Feudales decidunt vel Feudi Dominus, vel Pares Curia, vel Judex Ordinarius, vel Arbitri.*
684. *Inter Vasallos super Feudo litigantes competens Judex est Feudi Dominus.*
685. *Tametsi hic sit privatus & non nobilis.*
686. *Explicantur Jura in oppositum allata.*
687. *Certis in casibus Feudi Dominus non est Judex.*

683. Certum & speciale Forum habent Causæ Feudales, seu quæ super Feudo vertuntur. Et quidem pro diversitate litigantium, imò & caufarum, diversum Forum est. Est enim de Feudo lis aliquando inter Vasallos, aliquando inter Dominum & Vasallum, quandoque inter Dominum & Extraneum, quandoque inter Vasallum & Extraneum. Unde triplex est Judex, nempe vel Dominus Feudi controversi, vel Pares Curia, vel Ordinarius. Eas

U uu

decidit

decidit etiam Arbitræ: de quo tamen dissentiunt Feudistæ, ut mox dicetur.

684. De Judice controversiæ Feudalis inter convasallos ortæ dubium & incertum esse Jus Feudale dicit Hotomannus *de Feudis c. 42*. At certum est, Judicem tunc esse Feudi dominum. Ita enim statuitur *tit. 55. §. Insuper L. 2. Feud. præterea si inter duos (plurésve) vasallos de feudo sit controversia, Domini sit cognitio, & per eum controversia terminetur*. Idem traditur, aut potius supponitur *C. Ex transmissa 6. de Foro comp. & C. Caterum 5. de Judic*. Hinc si inter Duces, Marchiones, Comites Imperij contentio sit super feudo, competens Judex est Imperator. *Tit. 34. prin. L. 2. Feud. Tit. 18. prin. L. 1. Ordinat. Cameral. p. 2. tit. 7*. Et quamvis conclusum in Camera Imper. fuerit, jurisdictionem ejusdem in hujusmodi controversia ex præventionem fundari posse, eò quòd illa per modum contractûs ex Ordinatione Camere cum Cæsare concurrentem jurisdictionem habeat. *Gaill. lib. 1. observ. 29. n. 2.* id tamen intelligendum non est de Feudis Regalibus, qualia sunt, quæ modò enarravi. *Gaill. l. c. in fin. Matth. Stephani lib. 1. de jurisdic. c. 26. n. 11.*

685. Quemadmodum verò Imperator vel Rex inter suos Vasallos de Feudi controversia cognoscit: ita quilibet alius dominus competens Judex est inter suos Vasallos, juxta textus generales *cit. tit. 55. & cit. c. 5. ac 6.* Idemque dicendum est de eo, qui subvasallos habet, quos subinfeudavit: non enim Dominus primus seu Senior, sed Vasallus immediatus inter subvasallos Judex est. Neque opus est, ut dominus feudi habeat aliâs jurisdictionem: nam hanc acquirit hoc ipso, quòd rem suam in feudum concedit. Nec obest, tametsi sit homo plebejus. *Innocent in C. Verum de Foro comp. n. 1.* Panorm. ac alij, quos sequitur *Marta p. 4. de Jurisd. casu 89. n. 3.* Neque alij DD. vel leges feudales inter personas publicas & privatas, inter nobiles & plebejos, distinguunt. Et quidem in causa feudali dominus feudi est competens Judex, tametsi agatur solum de parte feudi, & non tantum, si aga-

si agatur super proprietate, sed etiam, si super possessione, ut dixi supra n. 291.

686. Assertioni isti non obstat textus *tit. 46. v. & responsum scio L. 2. Feud.* ubi controversia, quæ est inter vassallos, decidi iubetur per Pares Curia. Nam sermo ibi est de controversia ipsum dominum concernente: tunc enim absque dubio recurrendum est ad Pares Curia, sicut quando inter vassallum & Dominum lis est: ne iste jus sibi ipsi dicat. Verba *tit. 34. prim. L. 2. Feud. si inter Valvasores coram Paribus Curia*, intelligenda sunt de casu, quo major valvasor & valvasor minor, atque ita dominus & vassallus de feudo litigant. Tunc verò nemo dubitat, ad eos esse Pares Curia ob allatam modò rationem. Idem respondendum est ad textum *tit. 18. prim. v. si verò L. 1. Feud.* Quando demum dicitur *tit. 15. §. Illud tamen sciendum L. 2. Feud.* quòd si de feudo inter duos sit controversia, alterum ab altero invitum trahi ad dominum non posse, intelligi id debet cum Bocero *de Jurisdic. c. 3. n. 70.* de vocatione in curiam domini propria auctoritate vassalli, & non à domino: vel cum Duareno *tr. de Feud. c. 20. n. 4.* de casu, quo suspectus est dominus: vel cum Alvaroto *in cit. tit. 15. n. 1.* de casu, quo dominus partem feudi, quod ad se morte vassalli reversum putabat, sibi retinuit, partem verò alij in feudum dedit: vel cum Rosenthal *in Synopsi Jur. Feud. c. 12. concl. 33.* ac alijs de casu, quo dubia est jurisdictio Domini & Parium: vel denique cum Mozzio, Vultejo, ac alijs dicendum est, correctum esse illum textum *tit. 15. per textum tit. 55. L. 2. Feud.*

687. Doctrina modò tradita non uno modo limitanda est. Nam non cognoscit dominus, sed Judex Ordinarius, si unus vassallorum litigantium se talem esse negat, & dominum feudi non agnoscit, ut dixi n. 297. II. Si actio ab uno vassallo contra alterum intentata est personalis, & non super jure feudali, licet circa rem feudalem agatur, ut pigneratitiâ, depositi &c. juxta dicta n. 295. aut si agatur solum de servitute. Quia etsi tunc litigent va-

U u u 2

falli,

falli, non tamen litigant quâ tales. III. Si dominus vasallo ex rationabili causa est suspectus, ut dictum est n. 298. Cujusmodi causam Rosenthal aliique contra Borcholtum ac Bocerum esse dicunt, si dominus invitus & jure adactus debuit investire vasallum: eò quòd tunc malè affectus erga vasallum esse, & quia iniquus fuit in uno, etiam in altero injustus futurus præsumatur. IV. Si dominus non facit suum officium, id est, vel ex malitia vel ex desidia differat procedere, aliâve injustitiam cognoscendo aut judicando committat. Quia tunc ad domini Superiorem recurrendum est, vel, si actor malit, poterit sequi forum Rei, ejusque Ordinarium Judicem adire. *C. Ex transmissa 6. de Foro comp. Ordinat. Camer. Imper. p. 2. tit. 1. §. Es sollen auch. ac communis DD.* Unde ex eo, quòd *cit. C. 6.* causa dicitur pertinere ad Ordinarium Clerici Judicem, si dominus feudi laicus justitiam non administrat, Rittershusius apud Haunold. *tom. 3. de Just. tr. 9. n. 953.* gratis & iniquè cavillatus est Pontifices, dicendo, quòd in primitiva Ecclesia & antequam tantopere crevissent & supra alios se extulissent, hæc res prorsus inaudita fuerit. Si enim vasallus laicus non obtentâ à domino feudi justitiâ Judicem ordinarium rei adire potest, quidni, si reus est Clericus (de quo solo casu loquitur textus *cit. C. 6.*) adeundus sit ipsius Judex Ordinarius, qui est Prælatus Ecclesiasticus? Quòd in primitiva Ecclesia nihil circa feudum vel statutum vel usitatum fuit, mirum non est: quia Leges feudales tunc nondum erant, nec etiam usus feudorum, nisi forsan inter Germanos aliòsque populos Septentrionales: quod ignorare non debuit Rittershusius. V. Si causa feudalis aliquo modo contingat interesse domini, v. g. quia tenebitur de evictione. Tunc enim, cum ipse non possit esse Judex in propria causa, judicabunt Pares Curia. *tit. 46. lib. 2. feud.* Si non dentur Pares Curia, aut testes in causa esse debeant, Ordinarius Rei Judex.

§. II.

Quando de Causa Feudi cognoscant Pares Curia,
vel Ordinarius.

SUMMARIUM.

688. Pares Curia sunt Vasalli, qui in eodem territorio degunt.
689. Decidunt controversias inter Dominum Feudi & Vasallum super Feudo ortas.
690. Tametsi Feudi Dominus sit Imperator, aut Rex.
691. Non judicant, si Feudum sit solum promissum & nondum collatum.
692. Et juxta communem DD. neque si lis est super Investitura, quae à Vasallo negatur.
693. Dominus Feudi Clericus juxta multos DD. litigat coram Paribus etiam laicis.
694. Coram Paribus intentatur non solum condictio ex Lege, sed aliae quoque actiones.
695. Sunt Judices etiam in Possessorio.
696. Debent esse jurati, saltem juramento Fidelitatis in Investitura praestito.
697. Non sunt necessariò omnes vocandi ad litis decisionem.
698. Cogi ad iudicandum possunt.
699. Delegandae iurisdictionis potestatem habent.
700. De dubio, ad Dominum an ad ipsos spectet causae cognitio, simul cognoscunt cum Domino.
701. In causa non feudali non datur coram ipsis reconventio: nec coram Domino, nisi hic aliunde habeat iurisdictionem in causis non feudalibus.
702. Enarrantur casus, in quibus nec Dominus nec Pares super Feudo pronuntiant, sed Judex Ordinarius.
703. Arbitri assumi possunt à Domino Feudi & Vasallo litigantibus tam ad eligendos Pares Curia, quàm ad decidendam causam.

704. *Vasalli quoque inter se litigantes compromittere in arbitros possunt, si non sit periculum præjudicij Domino inferendi.*

688. Pares Curiaë sive Curtis sunt Convasalli ejusdem Domini eodem in territorio degentes. In diversis territorijs seu districtibus si habitant vasalli, inter se Pares Curiaë non sunt, licet sint ejusdem domini vasalli. Wesenbec. *tr. de Feud. c. 17. n. 3.* Rosenthal. *c. 12. concl. 23.* Boccr. *de Jurisdic. c. 3. n. 56.* Myrsing. *cent. 4. obser. 89. n. 14.* ubi addit, territorium hîc crasse (id est, in sensu latiore) accipi oportere, nimirum pro universitate conditionis, quæ specialem habet titulum, ac unius justam administrationem respicit. Itaque si Princeps plura habeat territoria seu ditiones, & in qualibet Beneficiarios seu Vasallos, rectè quidem omnes dicuntur ejusdem Principis Vasalli: non tamen omnes erunt Pares Curiaë, sed solùm hi, qui in territorio litigiosi feudi beneficium habent. Necessarium tamen non est, quod volebant Innocent. Panor. Joan. Andr. Bald. ac alij, ut Pares Curiaë ab eodem domino habeant feuda ejusdem qualitatis & dignitatis: quia Pares Curiaë dicuntur *tit. 26. prin. lib. 1. Feud. qui ab eodem domino feuda tenent.* Nec ullibi requiritur, ut sint pares gradu & dignitate. Neque pares dicuntur inde, quòd pares sint feudi qualitate; sed quòd pariter sint vasalli ejusdem Domini, seu eundem Dominum & Judicem habeant.

689. Habent Pares potestatem cognoscendi & decidendi controversias inter dominum feudi & vasallum super feudo ortas. *tit. 10. lib. 1. Feud. tit. 22. & 39. lib. 2. ac cit. tit. 55. prope finem.* Quòd si dominus feudi alios vasallos non habeat, vel isti sint suspecti, vel ipsorum intersit, uni potiùs litigantium quàm alteri causam adjudicari, vel testes in causa esse debeant, vel justitiam non administrent, vel vasallus contendens cum domino se vasallum esse neget, adeundus est Judex Ordinarius Rei, aut Arbitri eligendi, ut patet ex dictis *n. 297. & seq. ac n. 687.*

690. Excipit hîc Mart. Laudens. *tr. de Feud. ad tit. 18. L. 2. Feud.*

Feud. Imperatorem, negatque de hujus controversia cum vasallo posse cognoscere Pares Curiae, eò quòd præsumatur summus Princeps justè judicaturus etiam in propria causa. Quam exceptionem defendere conatur Rittershusius factò Henrici VII. Imper. Robertum Siciliae Regem vasallum, tanquam rebellem propria auctoritate dampnantis, ut refertur *Clem. Pastoralis de sent. & re jud.* Addit item Auctor: *sed Papa Clemens V. sententiam illam Imperatoris rescidit, justis, ut videri vult, de causis: sed nullam declaravit.* Verùm qui Clementinam illam legerit, videbit Rittershusij vel calumniam, vel oscitantiam in legendo, & temeritatem in damnando, quod perfunctoriè & non totum legit. Cæterùm exceptionem illam benè rejiciunt Mynsing. *cent. 4. obser. 89. n. 2. & 3.* Rosenthak. *de Feud. cap. 12. concl. 16.* Vultejus *L. 2. de Feud. c. 2. n. 23.* cum Bald. Alvarot. Afflict. Curt. Jun. ac communi aliorum. Eo ipso enim quòd Imperator vel Rex feudum concedit inferioribus, sponte se subjicit Parium jurisdictioni, cum contrahentes Legum auctoritati se conformare censeantur, & Princeps non ignoret, Feudorum lege Paribus Curiae jurisdictionem in Dominum & Vasallum litigantes tribui. Potest autem major vel par minoris aut paris jurisdictioni se subicere. *L. 13. §. Tempestivum ff. ad SC. Trebell.*

691. Aliæ quædam exque graviores circa hanc Parium jurisdictionem quæstiones supersunt. Dubitatur I. An eam habeant, si lis sit solum super promissione Feudi. Negandum est cum Parnorm. in *C. Cæterum de Judic.* Mozz. *tr. de Feud. c. de natural. Feud. n. 113.* Vultejo *l. c. n. 32.* Bocer. *de Jurisdic. c. 3. n. 58. arg. text. tit. 20. §. Item dicit, & tit. 39. §. si inter lib. 2. Feud.* Ratio est: quia is, cui promissio solum de feudo facta est, nondum habet feudum, cum hoc accipiat solum per investituram, ac idcirco ante hanc vasallus non est. At Pares Curiae solum judicant inter dominum & eum, qui vasallus est.

692. Dubitatur II. An Pares Curiae sint Judices inter dominum & vasallum, si de ipsa investitura lis est. Negat cum Innocent.

cent. Imola, Decio, ac communi DD. Mynsing. *cent. 1. obser. 99. n. 4.* eò quòd jurisdictio Parium cesset, si de vasallo non constat. Affirmat Schrader. *p. 10. de Feud. sect. 4. à n. 164.* approbante Bocero *l. c. n. 62.* & allegante textum *tit. 39. §. si inter L. 2. Feud.* ubi supponi videtur, ventilandam hanc controversiam esse coram Paribus Curiaë, præcipuè si prima & ultima verba *cit. §. si inter* considerentur. Quæ posterior opinio est multum probabilis: nam cum Pares facilius, quam alij, judicare possint, utrùm facta sit Investitura, eò quòd ista coram Paribus Curiaë fieri debeat, juxta *tit. 2. §. 1. tit. 3. & tit. 4. §. 1. & §. Item si vasallus tit. 26. §. Testes verò L. 1. Feud. tit. 2. prin. tit. 16. prin. tit. 20. prin. L. 2. Feud.* expedit, cognitionem in hujusmodi dubio penes ipsos esse. Accedit, quòd Judex cognoscere potest, an sua sit jurisdictio, ut dictum est supra *n. 18.* exceptis casibus *n. 21.* recensitis, quos inter non est iste, de quo hic agitur. Neque aliunde satis constat, ad fundandam Parium jurisditionem requiri, ut constet, hunc esse Vasallum. Et quamvis Dominus Feudi judicare nequeat inter Vasallos, quorum unus talem se esse inficiatur, ut dixi *n. 297.* hoc tamen inde provenit, quia judicando in tali dubio, judicaret in propria causa, eo ipso dum pronuntiando ipsum esse vasallum, rem esse feudalem & suam esse ac servitia feudalia sibi deberi pronuntiaret. Quæ ratio cessat in Paribus Curiaë, utpote quos ponimus ex sua sententia commodum non laturos.

693. Dubitatur III. An si dominus feudi est Clericus, v. g. Episcopus, Pares verò Curiaë laici, decisio causæ inter ipsum & vasallum motæ pertineat ad Pares laicos, tametsi Episcopus sit Reus. Affirmativa est communis inter Feudistas, & tenetur ab Innocent. in *C. verum 7. de Foro comp. n. 2.* ac Oliva *p. 3. de Foro Eccles. q. 29. n. 21.* atque ita decisum est *tit. 20. L. 2. Feudor.* Ratio dari potest: quia quod Jure feudali receptum est, non legitur reprobatum ab Ecclesia. Tametsi enim, ut supra non semel dixi, Clerici non sint subjecti jurisdictioni laicorum, imò ei se neque ultrò subijcere possint, nihilominus quia Ecclesia leges feudales

dales recepit quoad Clericum vasallum, ita ut voluerit hunc super feudo respondere coram laico feudi domino, ut dixi supra à n. 289. censendum est, voluisse eas observari etiam quoad Ecclesiasticum feudi dominum. Fatendum tamen est, inter utrumque casum esse disparitatem. Expedi enim Ecclesiæ bona à laicis in feudum habere, unde cum aliter habere non possit, quam illorum jurisdictionem agnoscendo, & sub hac conditione feuda concedantur Clericis, & Ecclesijs, mirum non est, quòd respondeant de feudo coram laicis. Quæ ratio, ut patet, non æquè procedit de Prælato Ecclesiastico feudum concedente. Præterea, quòd Clericus Vasallus coram laico de re ad laicum pertinente respondeat, absurdum non est: at indignum videtur & omnino alienum à Statu Clericalis dignitate, ut Prælati Ecclesiæ super re sua Ecclesiastica respondere teneatur coram laicis. Unde ex eo, quòd Ecclesia agnoscit jurisdictionem laicam quoad Clericum habentem feudum seculare, neutiquam sequitur, quòd illam etiam agnoscat quoad Prælatos feudum laicis concedentes.

694. Dubitatur IV. An penes Pares Curia sit jurisdictio, si de feudo alia actio moveatur inter dominum & vasallum, quam conditio ex lege seu moribus Feudorum. Hanc solùm conditionem coram Pariis admittunt Mynsing. cent. 1. obser. 99. n. 3. Schrader. l. c. sect. 6. n. 40. ac alij. A quorum tamen opinio ne recedendum puto cum Bocero l. c. n. 63. Nam dominus contra vasallum debita servitia non præstantem, experiri potest ad repetendum feudum conditione *causâ datâ causâ non secutâ. tit. 21. l. 1. Feud.* Quæ tamen, cum sit de feudi amissione, pertinet ad Pares Curia. tit. 22. §. ult. L. 1. Feud. Pariter rei vindicatio, quæ competit domino adversus vasallum ad repetendum feudum ob feloniam ipso jure amissum, in judicio Parium intentanda est. tit. 22. L. 2. Feud. Demum utilis vindicatio competit vasallo non tantum adversus extraneum, sed etiam ipsum dominum feudi possessorem. tit. 8. §. Rei autem l. 2. Feud. junct. L. 1. in fin. ff. si ager vectig. Quæ tamen actio apud solos Curia Pares institui potest.

tit. 2. §. si verò vasallus conqueritur. tit. 16. prin. tit. 20. prin. tit. 39. §. si inter, & tit. 55. §. penult. L. 2. Feud.

695. Dubitatur V. An si vasallus agat adversus dominum interdicto de feudi possessione, hæc controversia ad Parium cognitionem pertineat. Affirmantem communem sententiam quoad feudi dominum, quòd videlicet sit Judex competens non tantum in petitorio, sed etiam possessorio, amplexus sum supra *n. 291*. Cum igitur par sit ratio de Paribus Curia, idem modò de his statuendum est: cum limitationibus tamen positis *cit. n. 291. in fine*. Favet huic opinioni cum textus *tit. 22. §. si verò vasallus L. 2. Feud.* tum quòd idem Judex de proprietate & possessione cognoscit. *L. Nulli 10. C. de Judic. C. 1. de Sequest. possess. & fruct.* Non obstat, quòd possessio cum proprietate nihil commune habet. *L. 12. §. 1. de acquir. possess.* Sensus enim duntaxat est, quòd illa apud hunc, altera apud alium esse possit. *L. si quis vi 17. §. 1. ff. eod.*

696. Dubitatur VI. An Pares Curia debeant esse jurati. Non est dubitandum, posse dominum & vasallum litigantes consentire in non juratos, cum possint alijs, quàm Paribus, jurisdictionem prorogare. Ille tamen vasallus, qui fidelitatem domino non juravit, domino vel vasallo dissentiente pro Pari non est eligendus, ut dicitur *tit. 16. L. 2. Feud.* Solùm igitur quæstio est, an sufficiat juramentum Fidelitatis præstitum, vel an de novo præstare juramentum debeant de rectè judicando. Novo juramento adstringendos esse censent Præpositus ac alijs. Sufficere juramentum Fidelitatis in investitura præstitum, judicat cum Isernia ac alijs Mynsing. *cent. 4. obser. v. 89. n. 8. & 9.* eò quòd textus *§. penult. de prohib. feud. alien. per Frider.* loquatur solùm de Paribus sub debito Fidelitatis, non autem sub debito rectè judicandi juratis. Videtur consulenda consuetudo locorum, juxta quam in Germania ferè jurant vasalli, se administraturos justitiam & rectè judicatueros, ut testatur Zasius *in Epit. Feud. & Hart. Hartmanni L. 2. Pract. obser. tit. de Feud. obser. v. 23.*

697. Dubitatur VII. An omnes Pares ejusdem domini ad judicandum vocari debeant. Posse omnes vocari & judicare, si litigantes velint, nemini dubium est. Non dari obligationem vocandi omnes, sed aliquos tantum, ita ut si in electione dissentiant, prius dominus eligat, postea vasallus pari numero, quo elegit dominus, constat ex *tit. 16. L. 2. Feud.* Illud verò controversum est, quid agendum sit, si alteruter nolit eligere. Solius domini esse electionem facere, si vasallus diverticula quærens eligere nolit, ait cum Isernia multisque alijs Mynsing. *l. c. n. 10.* Idemque haud dubiè vicissim dicent de vasallo, nolente eligere domino. Cum verò super hoc nihil Jure proditum sit, & facultas eligendi non cogat ad eligendum, forsitan rectius cum Sonsbecio ac alijs dicetur, cognitionem causæ tunc pertinere ad omnes Pares Curia, qui commodè haberi possunt: eò quòd in omnes censeatur consentire, qui eligere certos non vult, aliquos tamen admittere tenetur. Porro consuetudinem, quâ solus dominus eligat, irrationabilem & iniquam esse, cum Zasio ait Gail. *L. 2. obser. 34.* & ita in Camera judicatum fuisse testatur: eò quòd hac ratione dominus quodammodo in causa propria Judex esset futurus, utpote eos electurus, à quibus sibi promitteret victoriam.

698. Dubitatur VIII. An Pares Curia, si renuant, cogi ad judicandum possint. Communior DD. contra Isern. Zasium ac alios non absque causa affirmat. Tum à paritate Tutorum, qui cogi ad tutelam possunt, quia est officium publicum. Tum quòd sunt Judices Ordinarij, quia habent à Lege jurisdictionem; Judex autem Ordinarius ad judicandum cogi potest; imò & Delegatus, si subditus est Delegantis. Tum quòd tacita de hoc conventio inter ipsos & dominum esse censeatur. Tum denique, quòd Vasalli promittunt, se velle justitiam facere domino: quamvis per hoc, ut putat Haunold. *tom. 3. de Justit. tr. 9. n. 961.* solum promittant, quòd velint in judicio comparere citati. Saltem in Germania, teste Zasio *p. 11. n. 20.* vasalli in suo juramento Fidelitatis promittunt, se in talibus causis judicaturos.

699. Dubitatur IX. An Pares Curiae suam jurisdictionem alteri delegare possint. Ratio dubitandi est: quia Arbitris id licitum non est, & Pares videntur esse instar Arbitrorum. Verum suppositâ communi DD. sententiâ, quòd Pares sint Judices Ordinarij, dicendum est, posse delegare: quia hoc concessum est Ordinario Judici, ut dixi suprâ n. 466. Delegatus tamen à Paribus subdelegare nequit: cùm hoc concessum duntaxat sit Delegato supremi Principis juxta n. 468.

700. Dubitatur X. Quis judicet in dubio, quo controvertitur, ad dominum an ad Pares Curiae causæ cognitio spectet. Respondeo cum Curt. Jun. Zas. Wesenbec. Vult. ac alijs, tunc Pares cum Domino cognoscere. Cùm enim jus cognoscendi vel ad hunc vel ad illos spectet, & Judex non tantùm Ordinarius, sed etiam Delegatus, cognoscere possit, num sua jurisdictio, juxta dicta n. 18. & 19. consequens est, quòd illi cognoscere de hoc possint. At quia tam de Domino quàm de Paribus est dubium, utriusque cognoscent. Ex quo rursum consequens esse videtur, quòd in dubio, an jurisdictio in aliqua causa pertineat vel ad Ordinarium, vel ad Dominum, vel ad Pares, hos omnes simul debere de tali dubio cognoscere.

701. Dubitatur XI. An Reus conventus coram Paribus Curiae possit coram iisdem reconvenire Actorem in causa extranea & ad Judicem Ordinarium spectante. Negandum est cum communi DD. ac universim suprâ n. 603. negavi reconventionem in causis feudilibus quoad causas non feudales. Ut adeò nec coram Domino vasallus vasallum in causa ad feudum non pertinente reconvenire possit, nisi is aliunde habeat jurisdictionem in causis non feudilibus. Quia potestas tam Domini quàm Parium Curiae limitata est ad causas feudales. Idem statui n. 456. de Prorogatione, eam videlicet locum non habere in causis feudilibus, nisi consentiat Dominus, seu licentiam det vasallis coram alio Judice litigandi.

702. Cùm modò paucis explicatum sit, quando Pares Curiae sint Judices in causis feudilibus: superest, ut etiam de Judice
Ordi-

Ordinario & Arbitris agatur; nam hos quoque in illis causis iudicium suum vel arbitrium quandoque interponere, annotavi supra n. 683. Et Ordinarius quidem Iudex in causa feudi competens est, quando super illo lis est vel Domino vel vasallo cum aliquo extraneo, seu eo, qui vasallus non est, aut certe talem se esse diffitetur. Cum enim Leges Feudales hactenus allegatae Domino jurisdictionem solum concedant, quando inter se contendunt Vasalli; & Paribus Curiae tunc solum, quando vasallus litigat cum Domino: consequens est, quod extra hos duos casus adiri alius Iudex debeat, ac proinde Rei Iudex Ordinarius. Praeterea Ordinarius Rei vel Vasalli vel Domini Iudex est competens in ijs casibus, quos enarravi n. 687. & n. 689. Solum aliqua controversia est de casu, quo Dominus litigans cum Vasallo non habet alios vasallos: nam non Ordinarium tunc adeundum, sed arbitros eligendos esse existimârunt nonnulli. Verum communis DD. Ordinario jurisdictionem rectè adjudicat: quia hic fundatam habet jurisdictionem, quamdiu Jura alteri Iudici eam in aliqua causa non tribuunt, uti tribuunt v. g. ratione rei sitae. Pariter jurisdictio competit Ordinario, quando duo vasalli litigant super feudo, quorum uterque dicit, feudum ad se spectare, & non ad alterum. Ita tradit communis DD. ac sumitur ex *tit. 15. §. Illud L. 2. Feud.* Ratio est: quia licet in tali casu quivis se dicat esse vasallum, simul tamen quivis negat, alterum esse vasallum. Quicumque ergo ipsorum vicerit, verificabitur, unum ex ipsis non esse vasallum, ac proinde cognitio non pertinet ad Dominum, utpote penes quem tunc solum est jurisdictio, quando vasalli inter se litigant. In dicto autem casu litigat vasallus cum non vasallo.

703. Quoad Arbitros consensu DD. receptum est, posse ipsos eligi à Domino & Vasallo litigantibus ad eligendos Pares Curiae. *arg. C. causam, C. in causis, C. cum dilecti, C. quia propter de Elect. C. si compromissarius eod. in 6. L. Item eorum 6. §. si decuriones ff. quod cujusque univers.* Pariter compromitti in Arbitros potest quoad ipsam causam inter Dominum & Vasallum litigiosam. Cum

partes communi consensu controversiam definiendam committere possint arbitris. *C. sanè 1. de Arbitr.* neque causa feudalis, quæ agitur inter Dominum & Vassallum, ullibi excepta sit, sicut excepta est Criminalis, Matrimonialis, de libertate hominis, de exemptione Ecclesiæ aut Monasterij. Neque obstat, quòd *tit. 18. L. 1. Feud. tit. 16. 20. 30. & 39. §. 1. lib. 2.* dicitur, iudicandi potestatem esse penes Pares Curia, si inter Dominum & Vassallum super feudo lis sit. Hinc enim solum sequitur, quòd illi jurisdictionem habeant, & adiri possint; non verò quòd adiri debeant, nec in arbitros compromitti possit. Sicut arbitri non excluduntur in alijs causis ex eo, quòd Jura ordinarium Rei Judicem adeundum esse dicunt.

704. Gravis tamen controversia est de ipsis vassallis inter se litigantibus, utrùm videlicet relicto Domini foro compromittere in Arbitros possint. Plurimi, quos refert Rosenthal *de Feud. c. 9. concl. 22. n. 4.* affirmant. Addunt tamen aliqui, hoc solum procedere tunc, quando de alio præjudicio Domini non agitur, quàm quòd fortè alium vassallum accipiat. Alij addunt, posse vassallum litigare coram Arbitro, nisi Dominus hoc intelligens prohibuerit. Negant demum absolutè complures: nisi consensus domini accedat. Quam opinionem communem dicit Socin. *Jun. vol. 1. consil. 77. n. 76.* & magis communem Clarus *L. 4. sent. §. Feudum q. 39.* Ego ex rationibus, quæ pro singulis opinionibus afferuntur, colligo, earum Auctores reipsâ non dissidere; sed asserere, uti asserendum esse judico, quod tenent Clarus *cit. q. 39. in fin.* & Curt. *Jun. p. 4. de Feud. n. 99.* valere compromissum in arbitros, si non sit periculum alienationis & præjudicij Domino inferendi; secùs, si tale periculum subsit. Quemadmodum DD. idem tradunt de Transactione. Hinc cum eodem Claro & Curtio idem tenendum existimo de Arbitratore, seu illo, qui ex æquo & bono sine tela & ordine judicario litem componit: quamvis teste Claro *l. c. n. 1.* & Roland. à Valle *vol. 4. consil. 22. n. 1.* inter omnes DD. conveniat, non posse in Arbitra-

bitratorem compromittere. Nam ratio solùm datur, quòd Arbitramentum à Transactione nihil aut parùm differat. Cùm igitur Transactio circa feudum valeat, si non agitur de alienatione aliòve Domini præjudicio, consequens est, idem dicendum esse de Arbitramento.

CAPUT IV.

De Causis ad Camera Imperialem & Concilium Imper. Aulicum pertinentibus.

§. I.

Quinam ratione Personæ immediatè subsint Jurisdictioni Camera Imperialis.

SUMMARIUM.

705. Camera Imperialis Jurisdictio fundata est vel ratione Personæ, vel ratione Causæ.
706. Conveniuntur in illa Personæ Camerales.
707. Commissarijs Camera injuriam passis datur ibidem actio.
708. Nec non ejus Procuratoribus, Advocatis, & Executoribus, ratione salariorum & sumptuum.
709. Convenitur in Camera reus, qui domicilium habet sub jurisdictione litigiosâ inter Dominos immediatè subiectos Imperio.
710. In eadem conveniunt Status Imperij suos subditos.
711. Banniti & Proscripti, qui privilegium fori habuerunt, ibidem conveniuntur.
712. Nec non illi, qui ejusdem jurisdictioni sponte se subjiunt.
713. Ac Status Imperij frustra contra grassantes milites implorati. Item Circuli Imperij membra alterius Circuli ad se trahentes.
714. Denique omnes, qui Imperio immediatè sunt subiecti, nisi exemptione gaudeant vel de Jure Imperij, vel consuetudine, vel speciali privilegio.

705. Quamvis Jurisdictio Camerae Imperialis, tanquam summi in S. R. Imperio Tribunalis, maxima sit ac latissime pateat, non tamen sub illa, uti notorium est, omnes omnium generum lites disceptandi potestas comprehenditur. Ac idcirco Reus ibidem conventus non semper respondere tenetur, sed incompetentiam fori opponendo eam tanquam forum incompetens declinare potest. Licet autem quævis causa & promiscue non pertineat ad Camera in prima instantia, sed demum per viam appellationis ad eam devolvatur: sunt tamen non paucæ, in quibus Camera per modum simplicis querelæ, ut ait Gail. *lib. 1. obser. 1. n. 1.* in prima instantia adiri potest, quæ partim in Ordinatione Camerali expressæ sunt, partim stylo illius Judicij hæctenus observatæ. Sunt præterea multæ personæ, quæ immediatè in illa conveniuntur.

706. Fundata itaque Jurisdictio Camerae est tam ratione Personarum, quàm ratione Causarum. De Personis *hoc §. agam, de Causis §. seq.* Ratione Personarum fundatur I. si persona Cameralis convenienda est, quales sunt non solum Judex, Præsides, Assessores, Advocati, Procuratores, & reliqui eidem Camerae juramento adstricti, quamdiu functionibus Camerae sunt addicti & ad aliam jurisdictionem non transeunt: sed etiam ipsorum uxores, liberi, scribæ, & reliquum famulitium. *O. C. p. 1. tit. 63. prim. R. J. anno 1654. §. 141.* Quin & eorum viduæ cum suis liberis & reliqua familia, quamdiu ad secunda vota non transeunt, aut aliter alteri cuidam jurisdictioni se non subdunt. *cit. §. 141.* Nec non Praxis Cameralis studiosi (quos Practicantes dicunt) si in Matriculam Camerae sunt recepti. *Mynsing. cent. 5. obs. 52. n. 2.* Et litigantes, eorumque sollicitatores, quando in loco Camerae præsentibus, ibique duntaxat ad suam ac principalium suorum litem promovendam commorantur. Non tamen vel litigantes vel ipsorum sollicitatores conveniri quacunque actione apud Camera possunt, sed duntaxat, si apud Judicium Camerale commorantes contraxerint, aut deliquerint, & tempore instituendæ actionis

nis ex contractu vel delicto ortæ ibidem inveniuntur, uti patet ex ijs, quæ dixi suprâ de Foro Delicti & Contractûs. Quoad reliquas causas & actiones jus revocandi domum habent. Mynsing. l. c. n. 3. Blumen de Process. Camer. tit. 26. n. 6. & 7. Quoad Principes, Comites, aliósque, qui privilegio Austregarum gaudent, distinguendum videtur cum eod. Blumen l. c. n. 15. ac dicendum, eos immediatè conveniri posse coram Camera actione, quæ oritur ratione officij, ijsque tanquam Personis Cameralibus intentatur; reliquas verò causas iudicio Austregarum decidendas esse.

707. II. Si quis Commissario à Camera dato, durante commissione tanquam Commissario, injuriam inferat, processus in Camera decernitur contra injuriantem: quia injuria Camerae illata censetur. Gylman. V. Injuria §. sed quid.

708. III. Pars litigans ratione residui salarii ab Advocato aut Procuratore Camerae convenitur in Camera. O. C. p. 1. tit. 46. §. 10. Gaill. cit. obser. 1. n. 37. & obs. 44. n. 5. Matth. Stephani lib. 2. de Jurisd. p. 1. c. 3. n. 73. Et quidem juxta praxin sive litigans immediatè sit subjectus sive mediatè, sive absens sit à loco Camerae sive præsens: de quo fusè Blumen l. c. à n. 18. & tit. 34. à n. 249. Dixi ab Advocato aut Procuratore Camerae. Nam Advocati & Procuratores extranei suos Clientes, quibus in Camera inserviunt, non coram eadem, sed coram Judice ipsorum ordinario, conveniunt. Par est ratio de Commissarijs à Camera datis: nam & isti litigantem, qui commissionem impetravit, ratione salarii indistinctè coram Camera conveniunt. Gaill. cit. n. 37. Par quoque de Executoribus in Camera datis: nam etiam isti ratione sumptuum in executionem factorum convenire coram eadem possunt eos, in quos executio facta est. O. C. p. 2. tit. 17.

709. IV. Convenitur in Camera reus, qui domicilium habet sub jurisdictione inter dominos Imperio immediatè subjectos litigiosâ: si quidem dubia & litigiosa sit ipsa possessio. Tunc enim neuter Judex esse potest, ac propterea proximè superior Judex,

Y yy

qui

qui in tali casu est Camera, adeundus erit, ut patebit ex dicendis §. seq. Quia verò causa criminalis, poenam corporis afflictivam persequens, ad Camera non pertinet, ut postea dicitur, idcirco pendente illo litigio super possessione jurisdictionis, litigantes domini sequestrum eligere possunt, qui reum capiat, & pro qualitate delicti puniat, aut si super hoc inter se non convenient, Camera ad implorationem partis læsæ aliquem deputare potest. Gylman. *V. Jurisdictio §. ult. Blumen cit. tit. 26. n. 22. § 23.*

710. V. Si Princeps aliúsve Imperij Status subditum sibi immediatè subjectum, aut civitatem municipalem seu immediatè sibi subjectam convenire velit, id coram Camera facere tenetur, ut dixi suprà n. 349. Et quamvis Princeps civem seu subditum suæ municipalis Civitatis convenire possit coram Magistratu illius Civitatis tanquam ordinario illius subditi Judice, recusari tamen à Reo Judex iste potest tanquam suspectus, cùm periculum sit, ne Magistratus timore vel amore sui Principis à recti tramite deviet. Unde nisi Reus in suum illum Magistratum consentiat, àdeunda contra ipsum Camera erit: quia Judicem, qui adversarij mei subditus est, tanquam suspectum recusare possum. Panor. & commun. DD. in C. *Accedens* 1. *Ut lite non contest.* Maranta in *Specul. p. 6. rubr. de Appellat. n. 40.*

711. VI. Reus bannitus ac regalibus & beneficijs Juris communis privatus, cùm omnia privilegia amittat *L. Is qui reus ff. de Publ. Judic.* ac consequenter etiam privilegium fori, conveniendus est in Camera Imperiali. Gaill. *lib. 1. obs. 1. n. 38.* Hinc si privilegio Austregarum gaudens proscribatur, non potest nominare Judices, de quibus dixi suprà n. 342. § seqq. ac per consequens ipsius causa immediatè in Camera recipitur. Mynsing. *cent. 1. obser. 90.* Nisi causa esset talis, quæ in illa tractari non solet, uti est Matrimonialis, Criminalis, Feudalis &c. de quibus postea: quia tunc Ordinarius hujusmodi causarum Judex adeundus erit, utpote qui per bannum in proscriptum suâ jurisdictione non privatur. Eadem est ratio de alijs & perpetuis Magistratibus, seu
ijs,

ius, qui sunt proscriptorum Judices de Jure communi & non ex privilegio. Mynsing. *l. c. in fine*, Blumen *l. c. n. 25*.

712. VII. Conveniri immediatè in Camera potest, qui suo foro renuntiat, sèque Jurisdictioni Camerali subjicit. Gaill *l. c. n. 29*. cum quilibet favori pro se introducto renuntiare possit, *L. 29. C. de Pact.* & Judici non suo jurisdictionem in se prorogare, juxta dicta suprà à *n. 438*. exceptis causis, quas enarravi *n. 450*. § *seqq.* Quandonam verò ad hanc prorogationem requiratur consensus proprii Judicis, dixi *n. 431*. § *seqq.* Fit autem hæc renuntiatio proprii Fori vel tacitè, si nimirum conventus in Camera privilegium fori non opponit; vel per compromissum aut aliam conventionem, juxta dicta suprà à *n. 418*. Caterum notant hîc Mynsing. *cent. 1. obs. 88*. & Gylm. *V. Renuntiatio §. 1*. renuntiationem, quæ fit per conventionem, debere esse specialem, videlicet ut quis in specie suo foro renuntiet, sive exprimat, ubi conveniri velit: neque enim fundari jurisdictionem per generalem renuntiationem, quâ dicit Reus, posse adversarium coram quocunque Tribunali agere, das Kläger Jhn vor allen Gerichten fürnehmen möge. Et ita in Camera decisum esse refert Mynsing. *l. c.* eò quòd illa generalis renuntiatio solùm intelligenda sit de Judicij competentibus. Videantur ea, quæ dixi suprà *n. 192*. Quin si quis expressè promississet, se in Camera responsurum, at solùm extra judicium & privatâ tantùm scripturâ, posset nihilominus poenitere & ad Judicem competentem provocare, uti in Camera decisum esse & observari asserunt Mynsing. *l. c.* & Magenh. *ad Ord. Cam. p. 2. tit. 1. §. fin.*

713. VIII. Si Status Imperij imploratus contra milites in ipsius territorio grassantes auxilium implorantibus non tulerit, possunt, qui frustra eum implorârunt, in Camera eundem convenire ratione damni illati. Landfr. *anno 1548. art. 24*. & sequitur ex dictis *n. 343*. Idemque tenendum est, si unus Circulus Imperij in suum Circulum alterius Circuli Status pertrahat. *R. J. a. 1548. §. 49*. Ac universim si unus Immediatus alium Immediatum ab

immediata subjectione avellere & in suam jurisdictionem pertrahere conetur. cit. R. J. §. 54. & 61. Quando nam verò Status Imperij S. R. aliique Imperio immediatè subjecti conveniri in Camera possint, & quando ab his ij, qui Imperio mediatè subjecti sunt, patet ex dictis suprà 347. & seqq. Quibus hic addendum est, quod Blumen *Process. Cam. tit. 26. n. 46.* contra Gaillium fusè ostendit, Capitulum Cathedrale Sede vacante Imperij Statum esse, quatenus repræsentedat Episcopum, ac proinde jure repræsentedationis privilegio Austregarum gaudere.

714. IX. Universim omnes & singuli Imperio ac Cæsareæ Jurisdictioni immediatè subjecti habent in Camera forum competens: nisi ab ejus jurisdictione sint exempti aut per legitimam consuetudinem, O. C. p. 2. tit. 30. V. *Rechtmäßige Gewohnheiten*; aut per immunitatem ac specialia privilegia, cit. tit. 30. V. *Freiheiten / & V. Privilegia*, quale privilegium quoad primam instantiam concessum esse non paucis Civitatibus Imperialibus, dictum est suprà n. 348. vel gaudeant Austregis, iisque vel Ordinationis Cameralis, cit. tit. 30. V. *Sondere Austräg /* vel Conventionalibus, cit. tit. 30. V. *Gewillkühre /* de quibus fusè suprà à n. 338.

§. II.

*Qua Causa ad Cameram Imperialem
pertineant.*

SUMMARIUM.

715. *Ad Cameram Imper. pertinet causa violatæ Pacis Religiosæ.*
 716. *Et publicæ prophanæ.*
 717. *Causæ quoque Fiscales.*
 718. *Possessionis litigiosæ.*
 719. *Pignorationum.*
 720. *Arrestorum.*

721. *Mandata de non offendendo.*
722. *Si agatur ex L. Diffamari.*
723. *Causa denegata vel protracta iustitiæ.*
724. *Causa violati privilegij Cæsarei.*
725. *Causæ continentæ.*
726. *Causæ citationum ac mandatorum pro relaxando juramento ad effectum agendi.*
727. *Commissiones pro recipiendis testibus ad perpetuam rei memoriam.*
728. *Causæ ex edicto novi operis nunciationis.*
729. *Causæ Pupillorum, Viduarum, ac miserabilium personarum.*
730. *Causæ Compromissorum, si à laudo petitur reductio.*
731. *Causæ Rei immediatè Imperio subjecti, negligentis nominare Judices Austregarum, aut iudicio se non sistentis.*
732. *Mandata sine clausula.*
733. *Actiones reales super bonis § feudis immediatè subjectis Imperio.*
734. *Confirmatio contractuum ab immediatis Imperij subditis initorum.*
735. *Adoptio, Arrogatio, § Emancipatio.*
636. *Causæ appellationum à Judicibus Camera immediatè subjectis, Paribus Curia, Judice Reductionis &c.*
737. *Jurisdictio Camera fundata est quandoque ratione solius cause, quandoque ratione cause simul § Rei, quandoque ratione Rei § Actoris.*
738. *Imperator concurrentem cum Camera jurisdictionem habet.*

715. *Causæ, in quibus fundatam Camera Imperialis jurisdictionem habet, sunt complures, cum aliquo tamen inter eas discrimine, de quo commodius dicetur, postquam illæ fuerint in medium allatæ. Igitur ad Camera pertinet I. Causa seu actio vel accusatio super Constitutione Pacis Religiosæ, quando scilicet Religionis intuitu contra placita illius Constitutionis aliquis*

vel in persona vel in rebus suis turbatur. *R. J. Augustæ anno 1555. §. 32. Gaill. lib. 1. obs. 1. n. 2. & obs. 2. n. 1. Mindan. lib. 1. de Process. c. 20. n. 1. Roding. Pandect. Camer. lib. 1. tit. 6. Thom. Michaël de Jurisd. concl. 37. lit. B. Matth. Stephani lib. 2. de Jurisd. p. 1. c. 3. n. 83.* Pax hæc Religionis, & Pacificatio Religiosa, est Conventio unanimi Imperatoris ac Statuum Imperij de se invicem intuitu Religionis non turbandis consensu inita per *cit. R. J. §. 13. & 14.* & quidem stabiliter ac in perpetuum, cum jam antè temporaria fuerit inita, seu potiùs induciæ, anno 1532. 34. 39. 41. 42. & 45. Comprehendebantur illa initio soli Catholici & Lutherani, seu, ut se nominant, Evangelici. Admissi postea sunt etiam Calvinistæ, seu ij, qui Reformatos se dicunt, per Instr. Pac. Osnabrug. art. 7. prin. & *R. J. anno 1654. §. 23.* ac illà etiamnum excluduntur Zvingliani, Anabaptistæ, Ariani &c. Itaque actio fractæ seu violatæ Pacis Religiosæ, oritur, quoties quis ex Catholicis, Lutheranis, aut Calvinistis Romani Imperij subditis intuitu Religionis turbatur. Et quidem competit omnibus absque distinctione, utrùm mediatè an immediatè Imperio subsint. *cit. R. J. a. 1654. §. 193.* Quin immediatis Imperij subditis competit non solum si ipsi, sed etiam si ipsorum subditi turbentur. Et quamvis non competat nisi Catholicis, Lutheranis, & Calvinistis, uti dictum est: competit tamen adversus omnes turbatores, tametsi ex tribus enarratis non sint. Quòd si mediatu Imperij subditus turbet alium vel immediatum vel mediatum, v. g. Civitas municipalis aliam municipale, agi contra turbantem potest vel in Camera, vel coram Judice ipsius Ordinario, quemadmodum id fieri potest, si agatur super violata Pace profana, ut infra dicitur. Et quamvis olim inter Assessores Camerae controversum fuerit, an subditis contra suos Magistratus super Pace Religiosa processus decerni deberent, tandem tamen per majora placuit eosdem decernere, uti etiam decreti non semel fuerunt. *Gylm. tom. 1. p. 1. fol. 179. & seqq.* Unde verum non est, quod Mindan. *de Process. c. 28. n. 4.* aliique ex ipso ajunt, ad hoc ut super Pace Religiosa in Camera

agi queat, necessariò requiri imediatatem utriusque partis. Ceterum in supplicationibus Cameræ exhibendis necesse non est clausulam, *turbationem intuitu Religionis esse factam*, expressè opponi; sed sufficit, si ex facti narratione rerumque circumstantijs vel verbis æquipollentibus ea qualitas colligi possit. Gaill. *lib. 1. obser. 2. n. 1. Gylman. tom. 1. p. 1. pag. 206. n. 5. Blumen Process. Camer. tit. 28. n. 64.*

716. II. Pertinet ad Cameram Imper. Causa fractæ Pacis publicæ prophanæ. Ord. Cam. *p. 2. tit. 9. Gaill. lib. 1. obs. 1. n. 2. & obs. 3. n. 1. ac de Pace publ. lib. 1. c. 11. à n. 1. Mindan. l. c. c. 20. n. 1. & c. 22. n. 1. Roding. l. c. tit. 7. Matth. Stephani cit. c. 3. n. 86. Paurmeist. de Jurisd. lib. 2. c. 4. n. 116.* Pax hæc publica prophana, cum in Aur. Bulla *tit. 17.* tum varijs Recessibus Imperij constituta, præcipuè *anno 1495. art. 1. & 2. anno 1512. §. 3. & 8. anno 1521. 1551. §. 14. & 15. anno 1555. §. 33. anno 1557. §. 69.* ac pluribus alijs, est Conventio unanimi consensu Imperatoris ac Statuum de sibi invicem vim publicam dolosè non inferendo, sed inferendam aut illatam fideliter removendo, inita. Eà prohibetur inprimis Diffidatio (dicta à Gallico *Desfer*, vel Italico *Sfidare*) seu provocatio, & belli ac extremæ ad bona, vitam, corpus ac sanguinem persecutionis denunciatio. 2. Invasio, captura, obsessio. 3. Spoliatio possessionis, videl. Arcis, Oppidi, Pagi, Sacræ Ædis, Monasterij, Redituum, Pensionum, Decimarum, Bonorum immobilium ac mobilium, Degalium, Jurisdictionis &c. armatâ manu factoque violento dolosa privatio. 4. Corruptio, concitatio, abductio alienorum subditorum. 5. Offensio & vis illata alienis subditis, & libera commeandi facultas negata. 6. Impeditio & detentio commerciorum, victualium, pensionum &c. 7. Auxilium, consilium, receptaculum præbitum vagis & grassatoribus militibus, subditis alienis à suo domino profugis, pacifragis, bannitis &c. Plura hîc addere de Pace hac publica, extra præsens institutum foret. Videri possunt Gaillius *lib. 1. & 2.* quos de illa conscripsit, Gylman. *Symphorem p. 1. Blumen*

Blumen *Process. Camer. tit. 29. Mindan. cit. c. 20.* aliique Germaniæ nostræ Practici.

717. III. Causæ Fiscales, tam ordinariæ, quàm extraordinariæ. *Ord. Cam. p. 2. tit. 21. prin. & §. ult. Gaill. lib. 1. obser. 1. n. 25. & obs. 20. n. 1. Roding. cit. lib. 1. tit. 8. Matth. Stephani cit. c. 3. à n. 37. Paurmeister cit. c. 4. n. 117.* Nisi sint Causæ Fiscales, quæ Ducatum, Comitatum, territoria, urbes, arces spectant: hæc enim sine speciali Cæsareæ Majestatis auctoritate in Camera tractari nequeunt. *O. C. p. 1. tit. 16. §. 3. Græven p. 1. conclus. 20. n. 3.* Neque de Jure Communi fiscus habet alium Judicem, quàm Cæsarem, agendo & conveniendo. *L. 1. & 2. C. Ubi Causæ fiscal. vel divinæ dom.* Et quamvis differentia sit inter Fiscum Cæsareum seu Imperatoris, & inter Fiscum Imperialem seu Imperij, cum hic propriè appelletur, quidquid ad commodum pecuniarium Imperij pertinet & omnes ejus redditus, uti sunt collectæ Imperij pro bello, sustentatione Camera Imperialis &c. fiscus verò Imperatoris sit, quidquid ad patrimonium Imperatoris immediate pertinet, uti v. g. olim erant collectæ pro Romana expeditione, ac etiamnum omnes poenæ ac mulctæ, quas Procurator Fisci Cæsarei exigit, si quis adversus Auream Bullam, Constitutionem Pacis publicæ, Ordinationem Politicam, Edictum Monetale &c. delinquat, aut mandatis Cæsareæ Majestatis vel Judicij Imperialis non pareat; aut in solvendis collectis Imperij vel sustentatione Camera moram neçtat; aut Camerali Judicio non pareat; quoad causas in Camera pendentes alibi mandata inhibitoria, restitutoria, avocatoria, aut suspensoria impetret, & per hæc illas causas retardet; subditos Imperij ad judicium extraneum pertrahat; deliberationibus contra Christianos ac Romanum Imperium intersit, aliave ratione auxilium aut consilium contra illa præstet; infestatis per vagos milites auxilium imploratus non ferat &c. idem nihilominus Procurator Fisci Imperatoris & Imperij est, ac propterea S. C. Majestatis & S. R. Imperij Generalis Fiscalis, ac in Constitutionibus Imperij simpliciter Fiscalis Cæsareus dicitur: cujus

cujus officium & potestatem fusè præter Gylman. ac alios ex Ord. Cam. & varijs Recessibus Imperij latè explicat Blumen *Process. Camer. tit. 30.*

718. IV. Causæ litigiosæ possessionis. Ord. Cam. p. 2. tit. 21. Gaill. *cit. obser. 1. n. 14.* Mindan. *lib. 1. de Process. c. 20. n. 1.* Et 43. Roding. *lib. 1. c. 9.* Stephani *cit. c. 3. n. 145.* Thom. Michael de *Jurisd. concl. 37. lit. E.* Cum enim propter possessionem Jurisdictionis, territorij, collectarum, jurisvenandi, salvi conductûs, servitutis &c. sæpe contentiones inter Status & Nobiles Imperij orirentur, ac sæpe etiam ad vim & arma concurreretur, constitutum est sub Maximil. I. per R. J. anno 1512. §. 57. postea rursus promulgatum sub Carolo V. ut Camera super his litibus adiretur, salvo interim, dum lis in ea penderet, cujusque jure in sua possessione vel quasi. Ad fundandam autem Camerae jurisdictionem super hac constitutione litigiosæ possessionis quatuor hodie requiruntur. I. Ut uterque litigans immediatè sit subjectus Imperio. O. C. p. 2. tit. 22. pr. Vel si inter duorum pluriûmve immediatorum subditos bonorum aut jurium possessio est litigiosa, controversum sit, ac lis moveatur, sub cujus jurisdictione isthæc bona jurave sita sint. *cit. tit. 22. §. 1.* II. Ut neuter, certam possessionem habeat, sed uterque ex justis causis se potiùs quàm alterum possidere contendat, adeoque possessio sit dubia. *cit. tit. 22. pr. Et §. fin.* III. Ut vel præsens sit discrimen tumultûs & invasionis, partesque in procinctu ad invadendum sint. *cit. tit. 22. §. pen.* vel periculum sit metuendum. *ibid. prin.* IV. Ut Judex Camerae de armorum metu, aut procinctu partium certior sit factus. *cit. tit. 22. §. fin.* Tum verò Camera ex officio, vel alterutra parte postulante, inhibet, ut contendentes possessione abstineant, vel loco inhibitionis possessionem tantisper sequestrat, donec summarie cognoscatur, utri momentanea possessio sit adjudicanda. Neque in tali casu privilegium primæ instantiæ locum habet, ideoque exceptiones fori declinatoriæ non admittuntur. De hac

Constitutione fusè Gaill. *lib. 1. obs. 5. § 6. Denæf. tit. 221. §. 5. § 6. Blumen tit. 31.*

719. V. Causæ Pignorationum. O. C. p. 2. tit. 22. Gaill. *cit. obs. 1. n. 6. & obs. 8. n. 1. ac de Pignorib. obs. 14. n. 1. § obs. 21. pr. Stephani cit. c. 3. n. 118. Michaël cit. concl. 37. lit. C. Roding. cit. l. 1. tit. 10.* Pignoratio, prout hîc sumitur, est actus, quo quis immediatè Imperio subjectus alterum similiter subjectum ipsiusve subditos pignorat aut capit, res videlicet eorum auferendo, abducendo, concludendo & detinendo. Ut verò ex Constitutione de non pignorando ad conservandam Pacem publicam factâ anno 1548. & Ordinationi Camerali insertâ p. 2. tit. 22. § 23. conveniri immediatè in Camera quis possit, requiritur. I. Ut tam pignoratus quàm pignorans immediatè subfit Imperio. *cit. tit. 23. prin.* Sufficit tamen immediatè subjectum esse etiam solum ratione bonorum, aut Statûs, ut si quis sit Assessor Camerae. Et perinde est, utrum ipse dominus an alius ejus mandato pignoraverit. II. Ut pignoratus sit in possessione ejus loci vel juris, in quo & cujus respectu pignoratio facta est. Gaill. *de Pignor. obs. 3. n. 6.* III. Ut pignorator in illo loco, ubi pignoratio facta est, per pignorationem novum sibi jus acquirere & usurpare velit. Gaill. *l. c. n. 7.* Hocque jus novum in specie exprimendum est, utrum videl. sit jus venandi, piscandi, pascendi, collectandi &c. O. C. *cit. tit. 23. §. 4. IV.* Ut illud jus, quod pignorans præten dit, non sit diversum ac separatum à jure, in cujus possessione supplicans se esse dicit. Gylm. *tom. 2. p. 1. vot. 20. n. § 4.* V. Ut res vel persona capta seu pignorata non sit litigiosa, sed tertia ac innocens, seu debet esse talis, quæ citra controversiam ac confessione ipsius pignorantis ad istum non pertinet. *cit. tit. 23. §. 3. Gaill. cit. obs. 3. n. 8.* nisi quod subditi litigiosi, qui neutri domino parère detrectant & litis exfortes sunt ac insontes, nomine tertiæ personæ ac innocentis hîc veniunt, tamen si de ipsis lis sit. *cit. tit. 23. §. 5. ubi à §. 8. usque ad 19.* aliæ hujusmodi personæ ac res excipiuntur. VI. Ut pignoratio sit facta ex causa civili & non criminali. *cit. tit. 23. prin. Gaill. cit. obs. 3. n. ult.*

720. VI. Causæ Arrestorum. R. J. Spir. anno 1570. §. 84.
R. J. Ratisbon. anno 1594. §. 81. O. C. p. 2. tit. 24. prim. Gaill. lib.
1. obs. 1. n. 6. & tract. de Arrest. c. 11. n. 1. Roding. l. c. tit. 11.
Matth. Stephani cit. c. 3. n. 137. Thom. Michaël cit. concl. 37.
D. Arrestum illicitum, de quo hic sermo, est actus, quo
Immediatus Imperij alterum Immediatum ejusve bona, & subdi-
tos aut horum bona detinet, nec ad oblatam cautionem de judi-
cio sisti & judicatum solvi relaxat. Quomodo differat à Pigno-
ratione tradunt Gaill. de Pignorat. obser. 1. n. 6. de Arrest. c. 2. à
n. 1. & Blumen Process. Camer. tit. 33. à n. 32. Dixi Arrestum
illicitum. Nam notum est, Arresta quædam, seu manuum inje-
ctiones, esse licita: qualia sunt, quæ fiunt ratione contractus, con-
ventionis, pacti, transactionis, debiti confessati, rei judicatae, con-
suetudinis, privilegij, legitimè acquisiti vectigalis &c. cit. tit. 24.
§. 1. item quæ contra emigrantes subditos ratione defalcationis
bonorum, cit. tit. 24. §. 2. & quæ à Magistratu seu Judice ratio-
ne officij ad partis adversæ implorationem cit. tit. §. 3. aut quando
Magistratus ex officio facinorosos comprehendit &c. Ut verò
ratione Arresti mandata in Camera decernantur, necesse est. I. Ut
utraque pars tam arrestans quàm arrestata sit immediatè Imperio
subjecta, cit. tit. 24. prim. Gaill. de Arrest. c. 4. à n. 1. nisi quòd illa
decernuntur subditis, quando à Magistratu vel dominis imme-
diatè subjectis in causa civili injustè incarcerantur aut arrestum in
suis bonis patiuntur. Supplic. Camer. tit. 7. n. 11. §. 16. II. Ut ar-
restanti idonea cautio de judicio sisti & judicatum solvi offeratur.
Hanc enim quamdiu non præstat arrestatus, in Camera non au-
diatur. cit. tit. 24. prim. III. Ut arrestum sit impositum ob civilem,
non verò criminalem causam. cit. tit. 24. §. 4. Supplic. Cam. tit. 7.
n. 15. §. tit. 8. n. 49. Gaill. cit. c. 4. n. 16. Hinc in supplicatione
causa arresti in specie exprimenda est. Gylm. V. Arrestum §. In
arrestis. Porrò ad impetrandos processus nihil interest, utrùm
persona vel res arrestata sit tertia ac innocens, an verò nocens &
controversa. cit. tit. 24. §. 6. dummodo bona arrestata in specie
expri-

exprimantur. Gylm. l. c. Neque solum in bonis mobilibus dicta Constitutio locum obtinet, sed etiam in bonis immobilibus, si eorum usus impediatur. Gylman. V. *Arrestum* §. *Arrest. in rebus*, & §. *Arrestum etiam*. Relaxato autem semel juxta mandatum Camerae arresto causa principalis, ob quam arrestum fuit impositum, ad Judicem competentem remittitur. Gaill. c. 2. de *Arrest. n. 4.* & c. 11. à n. 30. Hinc consequens est, varias exceptiones arrestanti competere contra arrestatum Camerae supplicentem. 1. Arrestatum non esse immediatum Imperij, sed arrestantis subditum. Gaill. c. 7. de *Arrest. n. 1.* 2. Arrestatum recusasse idoneam cautionem praestare. Gaill. cit. c. 4. à n. 12. 3. Rem arrestatam esse propriam arrestantis, & sic causam non ad hanc Constitutionem, sed ad Interdictum retin. vel recuper. possessionis, ac consequenter ad Judicem ordinarium pertinere. Idem c. 5. n. 3. 4. Rem jam esse litigiosam seu alibi in judicium jam deductam, ac proinde reum diversis judicijs fatigari non debere. Gaill. c. ult. de *Arrest. n. 10.* 5. Rem arrestatam esse tributariam seu censuariam, ac propterea arrestum non via mandati tolli debere, sed solutione ejus, quod debetur. Idem cit. c. ult. n. 11.

721. VII. Mandata de non offendendo, quando narrata supplicationis fundantur super Constitutione violatae Pacis publicae: veluti si quis justis ex causis offensionem armatam metuat. O. C. p. 2 tit. 21. Gaill. lib. 1. obs. 1. n. 4. & obs. 5. à n. 1. Mandat. lib. 1. de *Process. c. 20.* Roding. cit. lib. 1. c. 9. Matth. Stephani cit. c. 3. n. 145. Thom. Michaël de *Jurisd. concl. 37. lit. E.* Dummodo justus metus à supplicante probetur, nim. minas jam esse factas de armis & vi inferenda, & personam comminantem esse talem, quae consuevit minas suas executioni mandare.

722. VIII. Si agatur ex Constitutione *L. Diffamari*. O. C. p. 2 tit. 25. Gaill. cit. obs. 1. n. 15. & obs. 9. ac seqq. Roding. lib. 1. tit. 24. Minlan. cit. c. 20. n. 1. Quò Constitutioni isti locus sit, & contra diffamantem adiri Camera à diffamato possit, requiritur 1. Ut diffamatus immediatè subsit Imperio aut si mediatè solum

solum est subjectus, causa, super qua diffamatio facta est, pertinet immediatè ad Cameram, qualis v. g. est violatio pacis publicæ, religiosæ aut profanæ, juxta dicta n. 715. § 716. 2. Ut causa principalis sit talis, quæ aliàs, nisi diffamatus privilegio Austregarum gauderet, immediatè ad Cameram pertineret. Hinc processus in Camera ex hac Constitutione non decernuntur, si causa sit talis, cujus cognitio ad Cameram non pertinet, v. g. si agitur de sessione in Comitibus, successione Electorum &c. aut si causa Matrimonialis, Criminalis, Feudalis, aliave ex ijs, de quibus infra dicitur à n. 739. 3. Ut diffamatio non sit qualiscunque, sed gravior, ut ait Gaill. cit. obser. 10. n. 1. quæ pacem publicam turbare & scandalo esse posset ob atrocitatem injuriæ. 4. Ut de diffamatione Judici Cameræ fides fiat vel scripto vel alijs probationibus. O. C. p. 2. tit. 27. prin. & R. J. an. 1654. §. 83.

723. IX. Causa denegatæ vel protractæ justitiæ. O. C. p. 2. tit. 1. §. fin. & tit. 26. Gaill. lib. 1. obs. 1. n. 25. & obs. 28. n. 1. Roding. cit. lib. 1. tit. 15. à n. 1. Paurmeist. lib. 2. de Jurisd. c. 4. n. 81. Matth. Stephani cit. c. 3. n. 52. Cùm Judice inferiore justitiam negante superior adiri possit. C. Ex transmissa C. Licet ex suscepto C. Ex parte de Foro comp. C. Caterum de Judic. Ut verò in hac causa adiri Camera possit, requiritur. I. Ut justitiam denegans vel protrahens immediatè ejus jurisdictioni sit subjectus, vel causa aliàs eò spectet, licet Judex non sit immediatè subjectus, uti contingere potest in Judicibus Austregarum, Paribus Curia, Commissarijs ad examinandos testes constitutis &c. Gylman. V. Promotoriales §. Promotoriales si pet. II. Ut de denegatione vel protractione notoriè constet. O. C. p. 2. tit. 28. prin. Et quamvis inter denegatam & protractam justitiam discrimen hic constituent Gaill. cit. obs. 28. n. 7. & Mysing cent. 2. obs. 24. & cent. 3. obs. 57 videl. ob denegatam justitiam causam immediatè devolvi ad Cameram; non item justitiam protractam, sed prius promotoriales adversus Judicem inferiorem pro justitia intra certum tempus administranda decerni oportere, ac tum demum, si non obtemperet, causam ad Ca-

meram devolvi: negant tamen hoc discrimen & in utroque casu causam statim ad Cameram devolvi tradunt Mindanus *de Mandatis c. 53. n. 5.* & Blumen *Process. Camer. tit. 37. n. 8.* eò quòd *cit. tit. 26. §. 2. in fin.* & R. J. anno 1566. §. 108. expressè sancitum sit, ut tum demum causa ad Cameram rectà non pertineat, si aliquo documento protractio vel denegatio probari nequeat, sed hoc casu promotoriales decernendas esse. Ergo si protractio probetur, opus non erit promotorialibus. Pariter non observatur hodierno tempore discrimen inter causam ab inferiore Judice coeptam & nondum coeptam: neque enim coeptà jam causà appellatione modò opus est, uti olim erat, teste Gaillio *cit. obser. 28. n. 2.* & Mynsing. *cent. 5. obs. 82. n. 4. & 5.*

724. X. Causa privilegij Cæsarei violati. Nimirum si quis ratione violati privilegij Imperialis ad poenas privilegio insertas agere velit. Gaill. *lib. 1. obs. 1. n. 7.* Roding. *lib. 1. tit. 16. n. 1.* Matth. Stephani *cit. c. 3. n. 176.* Magerus *de Advoc. Arm. c. 17. à n. 115.* Neque refert, utrùm violator sit immediatus an mediatus Imperij subditus. Excipit hìc Blumen *tit. 39. n. 2.* Ecclesiasticum mediatum, & contra hunc denegatum fuisse processum à Camera testatur cum Magen. *ad O. C. p. 2. tit. 9. v. secundo quidam,* eò quòd Clerici nullibi quàm coram suo Judice Ecclesiastico possint conveniri etiam in criminalibus & fractæ pacis, ac Cæsar nullam in ipsos jurisdictionem habeat, uti ait *tit. 26. n. 43. & tit. 29. n. 86. §. 114.* cum Gaillio *de Pace publ. c. 1. n. 14.* nec eos ad restitutionem bonorum compellere possit aut bannire vel in bonis (quòd ista ad Capitulum vel Monasteriũ pertineant) vel in persona, quòd quoad istam nec mediatè nec imediatè sub Imperio sint. Verùm hæc ratio sicut procedit de mediatis Ecclesiasticis, ita etiam de immediatis, exceptis feudis, & Jurisdictione ac alijs Regalibus, quæ tenent ab Imperio. Porrò violatio privilegij ad Cæsarem seu Cameram immediatè spectat tunc solum, quando ad poenas privilegio insertas agitur, uti modò dictum est. 2. Si principaliter de substantia seu viribus privilegij disputetur, vel quando privilegium jus

Prio-

Principis tangit: secus, si jus alterius concernat, vel incidenter de viribus privilegij disputetur; quia tunc cognitio ad ordinarium Judicem pertinet. Gylman. *V. Jurisdictio Camer. §. pen. Gaill. cit. obs. 1. n. 13.* 3. Quando violatori privilegium ante perpetratam violationem legitime insinuatum fuit, isque de poena eidem inserta certior est factus. Gaill. *l. c. n. 9.* Gylman. *V. Privilegium §. Quomodo.* 4. Quando ipsi etiam Camerae jam antè fuit insinuatum, aut saltem unà cum supplicatione pro processu exhibitum in originali. Gaill. *cit. n. 9.* Insinuatio autem privilegiorum à solis Immediatis in Camera recipitur; non verò à Mediatistis, nisi id fiat propter continentiam causæ. Gylman. *V. Citatio ad vidend. §. 1.* quia Camera inter Mediatos jurisdictionem non exercet. 5. Si narratur, violationem esse perpetratam contra notitiam privilegij ex proposito & dolo. Gylman. *tom. 1. p. 2. pag. 211. Supplic. Camer. tit. 12. n. 1.*

725. XI. Causæ continentia. *Recess. Deputat. anno 1600. §. 23. Gaill. cit. obs. 1. n. 22. & obs. 32. à n. 1. Mynsing. cent. 1. obs. 4. & obs. 97. Mindan. lib. 3. de Contin. caus. p. 1. c. 3. n. 150. Schvvaneman. lib. 1. de Process. c. 6. n. 5.* Si videl. cum causa ad Cameraam pertinente alia quæpiam, quæ de se ad ejus jurisdictionem non pertinet, sit connexa: cum causæ continentia seu connexæ dividi non debeant, ut dictum est suprà à n. 561. Unde Camera adiri potest. 1. Si res sub diversis Statibus sive imediatè sive mediatè sitæ sint. Mindan. *l. c. c. 3. à n. 6. & c. 4. à n. 28.* 2. Si rei conveniendi diversis jurisdictionibus sint subjecti. Gaill. *cit. obser. 32. n. 2. & 3. Mindan. cit. c. 4. n. 1.* 3. Si Mediatas convenerit in Camera Immediatum: reconveniri enim ibidem ipse poterit, juxta dicta suprà à n. 594. 4. Si in causa in Camera agitata interveniat quispiam tertius pro suo interesse. Mindan. *l. c. c. 8. Umm. Process. Judic. disp. 11. thes. 1. à n. 1.* 5. Si concurrant & cumulentur actiones. Mindan. *l. c. c. 10. à n. 1. Umm. l. c. disp. 6. à n. 60.* Quos aliósque casus recensui suprà de Continentia causarum à n. 568. ubi tamen limitationes addidi n. 565. 568. 569. 570. 574. & n. 577. & seqq.

726. XII. Causæ citationum ac mandatorum pro relaxando juramento ad affectum agendi. O. C. p. 2. tit. 24. Gaill. cit. obs. 1. n. 24. & obs. 25. n. 2. Matth. Stephani de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 3. n. 150. Verùm hîc difficultas consurgit, quomodo Camera, utpote Tribunal Politicum & Profanum, possit relaxare juramenta: nam constat ex C. Venerabilem in fin. de Elect. & C. Quarto de Jurejur. absolutionem à juramento pertinere ad potestatem Ecclesiasticam, idque uno ore tradunt omnes ferè Th. Th. ac Canonistæ. Et suffragatur ratio: quia juramentum, sicut votum, est res sacra; ergo de eo disponere & decidere non est potestatis laicæ, sed solum sacre. Verùm his non obstantibus æqua est illa Ordinatio & praxis Cameræ relaxantis juramentum in ordine ad effectum agendi. Nam aliud est relaxare juramentum per modum dispensationis & absolutionis, quæ directè tendit ad vinculum tollendum propter dubium v. g. an liceat vel non liceat illud observare, aut propter alias rationes pertinentes ad remissionem, quæ fit potius ex parte Dei, quàm ex parte hominis, cui juratum fuit: & aliud est remittere juramentum relaxatione propriè dicta, quæ est condonatio facta ex parte hominis, cui aliquid juramento promissum est. Hanc fieri posse à potestate etiam seculari rectè tradunt Covarr. de Pact. p. 1. §. 3. n. 11. V. Principaliter quartò, Molina tr. 2. de Just. disp. 149. n. 12. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de Juram. c. 41. n. 16. Emman. Saà V. Juramentum n. 29. Ratio perspicua est: quia ipse creditor quamvis laicus, remittere potest juramentum sibi factum; poterit ergo etiam Magistratus secularis loco & nomine sui subditi, consensum, quem is præstare deberet & non præstat, supplendo, sicut supplet in alijs casibus, v. g. quando ad satisfaciendum creditoribus subditi bona vendit, & sicut, Superior etiam laicus vota subditorum, quoad materiam suæ potestati subiectam, irritare potest. Neque refragantur Jura & DD. in contrarium allati, cum loquantur solum de absolutione & dispensatione directa, ut legenti patebit. Illud duntaxat ex illis sequitur, debere adesse causam justam, propter quam concedatur agendi facultas ei, qui jura-

juravit; quæ si adsit, sicut cogi creditor, cui juratum est, potest ad relaxandum debitori juramentum, & dandam facultatem agendi, ita loco ipsius id facere potest Magistratus quoad materiam ad suum forum pertinentem.

727. XIII. Commissiones pro recipiendis testibus ad perpetuam rei memoriam. Gaill. cit. obs. 1. n. 16. & obs. 93. n. 2. Mynsing. cent. 1. obs. 18. Matth. Stephani cit. c. 3. n. 178. Roding. Pandect. Camer. lib. 1. tit. 18. n. 2. Neque enim juxta stylum Curia in petenda commissione ad perpetuam rei memoriam privilegium primæ instantiæ, seu iudicium Austregarum, locum habet. Gaill. cit. obs. 93. n. 2. & Mynsing. cit. obs. 18. Necesse tamen est, eum, contra quem petitur receptio testium, esse immediatè subjectum Imperio: licet necesse non sit, ut etiam is sit immediatus, qui recipi testes petit. Gaill. cit. obs. 1. n. 16. Roding. cit. n. 2. Mindan. lib. 1. de Process. c. 18. n. 3. Cæterùm hæ commissiones fiunt indistinctè tam pro futuro Actore, quàm Reo; cum hoc tamen discrimine, quòd actor intra annum suam actionem instituire debet. Gaill. cit. obs. 93. n. 2.

728. XIV. Causæ ex edicto novi operis nunciationis. O. C. p. 2. tit. 23. Gaill. cit. obs. 1. n. 30. & obs. 16. n. 12. Auct. Decis. seu præjudic. Camer. apud Hylman. tom. 3. V. Austrag. fol. 53. ubi varia præjudicia Camera refert. Dummodo reus, contra quem petitur nunciatio, Imperio immediatè sit subjectus. Ratio, cur hic non attendatur prima instantia, sed immediatè Camera adiri possit, est periculum in mora. arg. L. de pupillo §. si quis rivus ff. de Novi oper. nunciat.

729. XV. Causæ Viduarum, Pupillorum, aliarumque personarum miserabilium, de quibus fusè supra à n. 378. Et quamvis hisce personis de consuetudine non decernantur processus in Camera, nisi in casu denegatæ vel protractæ Justitiæ, ut dixi n. 391. ex Gaillio ac alijs: asserunt nihilominus Rutg. Ruland. p. 4. de Commiss. lib. 2. n. 62. & Theodor. Nicolai dissert. de Foro comp. concl. 4. in fin. causas Viduarum rejectis exceptionibus Austregarum

rum ibidem fuisse receptas, & aliquot hanc in rem præjudicia afferunt. Eodem causas Alimentorum referunt Thom. Michaël *de Jurisd. concl. 37. lit. F.* & Ziegler. §. *Austräg. limit. conclus. 1. n. 21.* Idem tenent universim de casu, quo res, de qua controversatur, non in jure actionis, sed in mero officio Judicis consistit, uti est datio tutorum & curatorum quoad personas immediate Imperio subjectas. Thom. Michaël & Ziegler. *ll. cc. Matth. Stephani p. 1. de Jurisd. lib. 2. 3. n. 177.* Gaill. *cit. obs. 1. n. 47.*

730. XVI. Causæ Compromissorum, si à laudo reductio petatur. Nam casu, quo reductio ista locum habet, omittis Austregarum Judicibus, Camera immediate adiri potest, quando is contra quem petitur reductio, est immediate Imperio subjectus. Mynsing. *cent. 4. obs. 68. prin.* Gaill. *cit. obser. 1. n. 49.* Roding. *l. c. tit. 4. à n. 22.* Quando autem à sententia seu laudo Arbitri licitum sit appellare, non est hujus loci decidere. Videri possunt Socin. *reg. 18. Fallent.* Maranta *in Specul. p. 6. rubr. de Appellat. à n. 250.* Executio quoque laudi contra Immediatos Imperij ad Cameram pertinet: cum non Arbitr, sed Ordinarius Judex executionem habeat. *L. Cum antea C. de Recept. arbitr. C. Per tuas de Arbitr. L. Cum proponas C. de R. C. & L. A Divo pr. ff. de Re jud.* Idem dicendum est de Executione sententiæ per Commissarios vel Judices Austregarum latae. Gaill. *l. c. n. 52.* Mindan. *lib. 1. de Process. c. 19. n. 1.* Reinkingk. *de Regim. Secul. lib. 2. class. 2. c. 16. n. 21.*

731. XVII. Si reus immediate subjectus Imperio ad requisitionem actoris juxta formam Ordinationis primæ instantiæ seu Austregarum (de qua supra à n. 341.) non nominaverit Judices, vel judicio se non stiterit: tunc enim absque ulteriore requisitione causa recto tramite ad Cameram devolvitur; & supplicanti, ubi de legitima requisitione partis docuerit, citatio & processus decernitur. *O. C. p. 2. tit. 2. §. fin.* Gaill. *cit. obs. 1. n. 25.* Mynsing. *cent. 1. obs. 91.* Mindan. *cit. c. 19. n. 7.* Besold. *Tbesaur. Tract. lit. A. §. 78.*

732. XVIII. Causæ, in quibus mandata sine clausula decernuntur super facto, quod nullo facto justificari potest: immediatè enim super ijs fundata est jurisdictio Cameræ. O. C. p. 2. tit. 23. Gaill. cit. obs. 1. n. 5. Thom. Michaël cit. concl. 37. lit. F. Matth. Stephani lib. 2. de Jurisd. p. 1. c. 3. n. 170. Roding. Pandect. Cam. lib. 1. tit. 12. n. 1. Ziegler. l. c. limit. 1. n. 16. Dummodo reus, contra quem decernenda sunt, Imperio immediatè subjectus sit, vel qualitas causæ ad Cameram pertineat. O. C. l. c. Recess. Deput. anno 1600. §. 29. Gaill. cit. n. 5. Stephani l. c. n. 171. Mindan. lib. 2. de Process. c. 12. Mandatum sine clausula est Judicis præceptum, cui parendum est nullâ admittâ exceptione; nisi obreptionis, quâ videlicet negatur verum contineri in mandato; vel subreptionis, quâ dicitur aliquid à parte adversa in narratis omissum fuisse, de quo si Judici constitisset, ita non fuisset mandaturus. Quia verò hæc mandata habent speciem executionis, & ab executione processus non est inchoandus, idcirco locum non habent, nisi in certis quibusdam casibus, quorum quatuor enarrantur in Ord. Cam. cit. tit. 23. videlicet. 1. Si id, quod fieri jubetur, certo jure præceptum; aut quod fieri prohibetur, certo & explorato jure vetitum est. 2. Si supplicanti per factum Judicis vel alterius gravamen inferretur, quod postea reparari nequirit: quemadmodum hac de causa ab Interlocutoria sententia, à qua regulariter non conceditur appellatio, appellari potest, si per illam gravamen inferretur per appellationem à definitiva non reparabile. L. 2. ff. de Appellat. L. 36. C. eod. L. 16. C. de Judic. L. 7. C. Quor. appell. non recip. Trident. sess. 13. c. 1. in fin. & sess. 24. c. 20. de Reform. 3. Si factum pugnet contra utilitatem publicam & ad perniciem publicam tendat. 4. Si negotium ob periculum moram non ferat. Quæ causa est, quòd hujusmodi mandata dicuntur auf die vier Fälle. Sunt præterea complures alij casus, in quibus mandata sine clausula decernuntur, quos ex varijs Recessibus Imperij, Ordin. Polit. & Recess. Deput. ad quadraginta tres extendunt Mindan. cit. lib. 2. c. 11. & seqq. Roding. lib. 1. Pandect.

dect. Cam. tit. 12. Knipschildt de Jur. Civit. Imper. lib. 2. c. 33. n. 147. Videri de his mandatis possunt Mindan. l. c. c. 10. & seqq. Roding. l. c. Gaill. lib. 1. obs. 5. & 13. & c. 2. de Pace publ. à n. 15. Blumen Process. Camer. tit. 34.

733. XIX. Causæ & actiones reales super bonis & feudis immediatè subjectis Imperio, licèt reus non sit immediatè subiectus. O. C. p. 2. tit. 7. Ubi tamen advertendum est discrimen inter feuda majora & minora. Majora *cit. tit. 7. & R. J. Wornat. anno 1521. tit. Römischer Königl. §. Ob auch Sachen/* dicuntur Ducatus, Principatus, Comitatus &c. Quid contineatur sub particula *&c.* quæ ibidem habetur, ambiguum est. Existimat Blumen *l. c. tit. 41. n. 7.* contineri etiam Collegia Canonicorum libera, Baronatus, Fortalitia &c. Quod verum est, si loquatur de feudis regalibus seu dominijs habentibus annexam regalem dignitatem, quæ tribuit specialem titulum Principatûs, Ducatûs, Landgraviatûs, Marchionatûs, Burggraviatûs, Comitatus, Baronatus, simulque dat omnem potestatem omnèque jus in terris regali feudo concessis, quo Imperator vel Rex supremus in Imperio vel Regno utitur, exceptis ijs, quæ Imperatori in signum supremæ potestatis reservata sunt. Schrader. p. 2. *de Feud. c. 3. à n. 3. Reinkingk de Regim. secul. lib. 1. class. 4. c. 15. à n. 6. Sixtin. de Regalib. c. 3. à n. 3.* Nam multi ab Imperatore recognoscunt satis ampla feuda, castra, pagos &c. utpote Nobiles aliique immediati vassalli Imperatoris, quæ tamen regalem dignitatem non habent, ac propterea dicuntur feuda inferioris qualitatis & minora. Nicol. Everhard. Jun. *vol. 1. consil. 41. n. 22. Reinkingk l. c. n. 9.* post Andr. de Ifern. Alvarot. ac alios. De Feudis Majoribus seu Regalibus non Camera, sed Imperator judicat. *cit. tit. 7. & cit. R. J. si inter duos Vassallos controvertantur. Schvvanman. observat. 11. n. 2. Schrader p. 10. de Feudis sect. 5. n. 39. Blumen l. c. n. 3.* Nam si lis est inter Imperatorem & Vassallum, Pares Curia, id est, Status Imperij Imperialia Feuda habentes, erunt Judices. Rosenthal *de Feudis c. 12. concl. 3. Schrader. cit. sect. 5. n. 39. & notum*

cum est ex *cit. tit. 7.* Si tamen lis solum sit de possessorio momentaneo, existimant Gylman. *V. Austrage §. si tamen, Blumen l. c. n. 5. § 9.* ac alij, Camera Imperialem etiam in feudis majoribus concurrere cum Imperatore, ita ut hunc pravenire possit. Item tradunt Gylman. *V. Feudum prin. Blumen. l. c. n. 6.* de casu, quo non agitur de toto feudo regali per sententiam auferendo, sed solum de parte Principatus, Comitatus &c. posse enim tunc Camera judicare, si Imperatorem praveniat. Quam tamen opinionem cum Schrader. Paurmeist. ac alijs bene rejicit Reinkingk *cit. class. 4. c. 19. à n. 119.* Utrum verò Imperator super his feudis majoribus solus, an cum Paribus Curia, id est, Principibus Imperij cognoscat, non est hujus loci dicere. Præter alios Publicistas latè hanc quæstionem versat Schubhard. *de Austregis c. 5. à n. 125.* qui consuli possunt, ac præcipuè Capitulationes Cæsareæ. Jam verò quod feuda minora seu non regalia attinet, pariter varij casus distinguendi sunt juxta dicta supra à n. 683. Nam si lis est inter Imperatorem & Vassallum, talem se non negante, penes Pares Curia erit eam decidere, ut constat ex dictis supra à n. 688. Si casus incidant, in quibus super feudo nec directus Dominus nec Pares Curia judicant, quosque recensui supra n. 297. 687. § 702. Austregarum judicio contendendum est à personis immediatis, contra personas immediatas, de quibus supra à n. 338. Coram Camera verò, si Civitas Imperialis conveniatur, aut immediatus Imperij subditus à mediato vel ab Imperiali Civitate, juxta dicta n. 347. § 348. Si denique super feudis minoribus Imperij inter duos vassallos lis est, Imperator tanquam feudi dominus Judex erit, uti & Camera, si Imperatorem praveniat. Gaill. *lib. 1. obs. 29. Blumen l. c. n. 8. Reinkingk cit. c. 19. n. 67. & n. 87.* ac alij, refragante cum nonnullis, & Camera Imperiali jurisdictionem privativè tribuente Schradero *p. 10. de Feud. sect. in fin.* de cujus opinione mox plura n. 736. Illud è contrario certum esse videtur & contra quosdam contradictores fusè probatur à Reinkingk *cit. c. 19. à n. 6.* Imperatorem solum de majoribus

bus seu regalibus feudis cognoscere, paucis, quos recensui, casibus exceptis, nec praveniri à Camera posse, uti praveniri potest in minoribus.

734. XX. Confirmantur à Camera contractus ab immediatis Imperij subditis initi, non verò à mediatis, uti malè existimat Mindan. *l. c. c. 12. n. 2.* Quòd si actus sit Juris Civilis, ut est Adoptio, Electio &c. parte alterà etiam invitâ confirmari potest. Si verò est actus Juris Gentium, ut est Emptio &c. non confirmatur, nisi utraque parte consentiente. Gylman. *V. Confirmatio §. Camera.* Idémque obtinet in Transactionibus: quæ tamen in originali exhiberi Camerae debent. *Sent. Cameral. n. 14. 25. & 50.* Transactiones super injurijs ab ea confirmari negat Gaill. *lib. 2. obs. 102. n. 16.* Affirmant alij præjudicium allegando. Transactiones inter tutores liberorum & matrem initæ non antè à Camera confirmantur, quàm ipsi constet de viribus patrimonij. Et jurare tenentur partes, transactionem meliùs initam quàm intermissam fuisse. *Sent. Camer. n. 14.*

735. XXI. Expeditur in Camera Adoptio, Arrogatio, Emancipatio. Tennag. *class. 2. c. 30.* Legitimare tamen illegitimos Camera non potest, cum hoc sit reservatum Imperatori. Pariter restituere famæ non potest. Gylman. *V. Cæsari reservata.* Neque confirmat legitimationes ab Imperatore factas. Blumen *Process. Cam. tit. 42. n. ult.* ubi Mindanum *cit. c. 12. n. 3.* contrarium tenentem erroris damnat.

736. XXII. Denique præter causas hætenus allatas, quæ ad Camera[m] per viam simplicis querelæ deferuntur, fit ad eandem appellatio. Appellant, qui per sententiam Judicum Camerae immediatè subjectorum gravati sunt. *O. C. p. 2. tit. 31. prin.* Neque solum ab Ordinarijs Judicibus, sed etiam à Judicibus Austregarum. *cit. tit. 31. prin.* Item à Commissarijs ad instantiam partium, quæ Austregis non gaudent, datis. Gaill. *lib. 1. obs. 121.* Et juxta non paucos, quos refert Reinkingk *lib. 2. class. 2. de Regim. Secul. c. 14. n. 76.* etiam à Commissarijs Cæsaris. A Paribus Curia. Gaill. *lib.*

lib. 1. obs. 1. n. 46. Mynsing. cent. 5. obs. 90. n. 3. A Judice reductionis. Gylman. V. Appellare quib. §. ult. & V. Reductio §. 1. A Judice Revisionis. Gylm. V. Revisio §. A Judice Revisionis. A Moderatoribus collectarum Imperij. R. J. anno 1555. §. 125. §. 126. Ab omnibus Judicijs Provincialibus Cæsareis, excepto Franco-
nico, à quo ad Episcopum appellatur. Magenh. ad O. C. p. 2. tit. 28. prim. Gylman. V. Appellare quibus §. Et nota. A Principibus etiam Ecclesiasticis feuda ab Imperio habentibus, atque in causa seculari judicantibus. Gaill. lib. 1. obs. 30. n. 1. & 2. Gylman. V. Appellare quibus §. Appellatur, & V. Appellatio à sententia §. ult. Habent tamen multi Principes Imperij privilegium de non appellando, uti Elector Baviaræ, Saxoniaræ, Brandenburg. Palatin. Rex Bohemiaræ, Rex Sueciaræ tanquam Princeps Imperij, Archiduces Austriaræ, Dux Wirtenberg. &c. uti constat cum ex notoria praxi, tum ex varijs privilegijs, quæ singulatim referuntur à Blumen Process. Cameral. tit. 47. tab. 1. §. seqq. Unde errant Treutl. p. 2. disp. ult. th. 4. lit. E. Reinkingk de Regim. Secul. lib. 1. class. 4. c. 6. n. 2. ac alij, qui ajunt, privilegium hoc in Aur. Bulla tit. 11. & O. C. p. 2. tit. 26. excepto casu denegatæ justitiæ concessum Electoribus, abrogatum consuetudine fuisse, exceptis Electoribus Saxoniaræ, & Brandenburg. Alij Imperij Principes, tam Ecclesiastici quàm Seculares, nec non multi Prælati, Præposituræ, Capitula & Collegia, Comites ac Barones S. R. J. & Civitates Imperiales, habent hoc privilegium, non quidem absolutum, quoad certas tamen causas & summas. De quibus fusè Blumen Process. Camer. tit. 47. & Knipschildt lib. 2. de Jur. Imper. C. 33. à n. 161. Summa appellabilis secundum Ord. Camer. hodie minor esse nequit, quàm 400. Imper. seu 600. floren. R. J. an. 1654. §. 112. Recipitur tamen appellatio super injuria ad palinodiam. O. C. p. 2. tit. 31. §. 6. Gaill. lib. 1. obs. 123. n. 5. Mynsing. cent. 2. obs. 98. 2. Si agitur super perpetuis redditibus, pensionibus, decimis: tunc enim summa appellabilis hodie sunt 16. Imperiales cit. R. J. §. 112. 3. Si super causis concernentibus jurisdictionem, jura, perso-

personales & rusticas servitutes, aliasque, quæ certam æstimationem non recipiunt. *cit. tit. 31. §. 6. Gaill. cit. obs. 123. n. 6.* tamen ratione earum singulis annis tantum pullus gallinaceus aut denarius præstandus foret: quia cum onus sit perpetuum, jam magnum vertitur præjudicium. *Magenh. ad O.C. p. 2. tit. 28. vers. Secundo dicta.* 4. Si alicujus facultates ultra 2000. flor. se non extendant, ac is per sententiam in 300. flor. seu 200. Imper. sit læsus. *cit. R. J. §. 114.* Quemadmodum autem, uti modò dictum est, non appellatur à sententijs eorum, qui habent privilegium de non appellando, & à sententijs in causa summam appellabilem non æquantè latis: ita sunt aliæ non pauca, à quibus ad Cameram non provocatur. Et in primis omnes illæ, à quibus Jure Cæsareo appellare est prohibitum, juxta *Tit. ff. de Appell. recip. vel non & DD. ibi.* 2. A sententia lata in causis ad Cameram non pertinentibus, uti sunt Matrimoniales, Criminales, Decimales &c. de quibus mox §. seq. 3. A sententia in possessorio momentaneo latâ. *Gaill. lib. 1. obs. 7. n. ult. Mynsing. cent. 6. obs. 13.* 4. A sententia de exequendo: nisi supplicans in gravamine deducat, sententiam principalem se non citato & audito latam fuisse. *Gylman. V. Appell. à sent. prin.* 5. A citatione: quia citatus comparere debet ad allegandam incompetentiam, ut dixi suprâ à n. 14. nisi exemptus sit privilegio, quod in Corpore Juris clausum est, juxta dictâ n. 16. 6. A refutatione Apostolorum: quoniam illa effectum devolutivum non impedit. *Gylman. V. Appellare à quib. §. A refutat.* 7. A sententia prioris confirmatoria declaratorie facta, quando à priori appellatum non fuit. De quibus aliisque huc pertinentibus fusè *Blumen cit. tit. 46. & Gaill. lib. 1. obs. 119. & seqq.*

737. Ex hætenus dictis consequens est, jurisdictionem Cameræ fundari quandoque solâ qualitate causæ, uti est causa fiscalis, factæ pacis, violati privilegij Cæsarei, si res litigiosa immediatè sub Imperio sita, si continentia causæ adsit. Aliquando ad qualitatem causæ requiri, ut reus immediatè sit subjectus Imperio, uti

uti in causis mandatorum, relaxationis juramenti ad effectum agendi, L. Diffamari, protractæ aut negatæ justitiæ &c. Aliquando demum præter qualitatem causæ requiri, ut tam Actor quam Reus immediatè subsint Imperio, uti in causa litigiosæ possessionis, pignorationis, & arresti.

737. An verò in prædictis causis Imperator concurrentem cum Camera jurisdictionem habeat, magnis contentioneibus disceptatur, ut ait Ummius *disp. 4. ad Process. judicial. th. 14. n. 79.* Habere negat Schraderus *de Feud. p. 10. sect. 1. n. 128. Et sect. 3. n. 72.* Et in ejus opinionem propendent Thom. Michael *de Jurisd. concl. 35.* Umm. *l. c.* ac Wurmbser. *de Jure publ. exerc. 7. q. 25.* Concurrentiam eidem rectè tribuunt Gaill. *lib. 1. obs. 11. n. 6. obs. 29. n. 3. Et obs. 42. n. 3.* Petr. Heig. *p. 1. q. 9. n. 12.* Sprenger. *de Pace Relig. c. 14.* aliique plurimi, quos allegat Knipschildt *de Jur. Civit. Imper. lib. 2. c. 33. n. 27.* ipsaque praxis, ac Ordinatio Aulic. Cæsar. *Judicij tit. 2. §. So wollen wir auch/ & supponitur in Instrum. Pacis Osnabrug. art. 10. §. Econtra verò.* falsique sunt ipsi Assessores Camerales *anno 1650.* teste Schvvedero *Introduct. in Jus Publ. part. special. sect. 1. c. 12. n. 7.* Ipsaque Ordinatio Camera supponere videtur. Ratio est: quia Camera quoad justitiæ administrationem ipsum Cæsarem in causis civilibus repræsentat, diciturque *Judicium Cæsaris das Kaysersliche Cammer-Gericht.* Fieri autem nequit, ut in proprio suo judicio jurisdictionem non habeat Imperator, & excludatur ab ijs, qui ipsum repræsentant. Neque valet, quod Schraderus & Thom. Michael *ll. cc.* inquirunt, ab Imperatore jurisdictionem in Camera per viam contractus universaliter, præsertim in civilibus contentiosis, translata fuisse. Ex hoc enim non sequitur, quòd privativè eam transtulerit. Hinc cum quæsitum fuisset in Camera, an Princeps concedendo jurisdictionem inferiori, censeatur, eam concessisse privativè, an solum cumulativè, conclusum fuit teste Mynsing. *cent. 6. obs. 99.* censeari debere, quòd se non abdicarit jurisdictione, sed solum cumulativè eam concesserit: cum salva semper manere debeat Prin-

cipi superioritas respectu subditorum, maximè si subditis conceditur jurisdictio. Quæ ratio pugnat, sive per modum contractus sive alio modo ea concedatur. Pariter non valet, quòd dicunt, Cæsarem causas majorum feudorum Imperij suæ jurisditioni reservasse; non enim sequitur, ut volunt, quòd reliquas à se abdicarit; sed solùm, quòd reliquas concesserit vel cumulativè vel privativè, & hoc ultimum duntaxat tunc, quando id exprimit. Non denique valet, quòd addunt, Judicium Camerale ideò institutum fuisse, ut ad effugiendos sumptus ac labores causæ, quæ aliàs ad Imperatorem deferendæ forent, ibidem decidantur. Hinc enim solùm sequitur, liberum esse debere subditis causas ibi potius quàm in Judicio Aulico Cæsaris introducere; non verò, quòd istud adire nequeant. Imò ex dicta ratione potius inferendum est, quòd cogi non debuerint ad sequendum judicium Camera, quia fieri potest, ut ipsis commodius sit, immediatè adire Cæsarem. Unde quòd in ipsorum commodum institutum est, non debet in eorundem dispendium detorqueri.

S. III.

Quæ Causa ad Cameram Imperialem non pertineant.

SUMMARIUM.

- 739. *Causæ Sacræ ad Cameram non pertinent.*
- 740. *Unde neque Matrimoniales.*
- 741. *Neque Criminales.*
- 742. *Aut quæ sunt de Feudis Imperij Regalibus.*
- 743. *Vel Fiscales majores.*
- 744. *Nec Causæ moderationum.*
- 745. *Et quæ sunt Voluntariæ Jurisdictionis.*
- 746. *Circa illa denique nihil potest Camera, quæ sunt reservata Imperatori.*

739. Quamvis ex hæctenus dictis satis colligi possit, quæ causæ à foro & jurisdictione Camerae Imperialis sint exemptæ; expedit tamen easdem sub uno conspectu hic poni, & exemptionis causam tam ex auctoritate Legem quàm Ecclesiasticarum quàm Civilium, quàm ex intrinsicis rationibus afferri. Itaque I. ad forum Camerae non pertinent causæ Sacrae & Ecclesiasticae, quas enarravi supra à n. 614. & n. 680. Has introduci in Camera non posse, constat ex O. C. p. 2. tit. 1. aliisque Juribus adductis *cit. n. 614. ac seqq.* ac fatentur ipsi etiam A catholici DD. ut Thom. Michaël *de Jurisd. concl. 39. lit. A.* Paurmeist. *de Jurisd. lib. 2. c. 4. n. 150.* cæterique omnes.

740. Hinc causa Matrimonialis in eadem nec per viam simplicis querelæ, nec per appellationem recipitur. O. C. *cit. tit. 1. §. ult. Gaill. lib. 1. obs. 112. n. ult.* Exceptis casibus, quos retuli supra n. 116. *ac seqq.* Quia verò Jurisdictio Ecclesiastica Episcoporum in Lutheranos in Imperio suspensa est, & causæ Ecclesiasticae in Statuum A catholicorum consistorijs tractantur, consequens esse videtur, quod tradit Schubhard. *de Austreg. c. 5. à n. 64.* appellari à sententijs ibidem latis in causa matrimoniali ad Imperatorem posse, si sequi velimus sententiam Scoti *in 4. dist. 26. q. un. §. Sed qualiter*, Vasq. *tom. 2. in 3. p. disp. 138. c. 5. n. 63.* Rebelli *de Oblig. Justit. p. 2. lib. 2. q. 5. concl. 1.* Basil. Pontij *lib. 1. de Matrim. c. 9. n. 3.* ac aliorum, qui tenent, Matrimonium non esse Sacramentum, si ineatur cum intentione Sacramentum excludendi, & contractum merè civilem celebrandi. Quæ contrahendi ratio observatur ab Heterodoxis, saltem tunc, quando expressè protestantur, nolle se rem sibi esse cum Sacramento, velle contractum merè civilem inire &c. Ait quidem celebris Auctor Responsi Juris, super hac quæstione appellationis recens editi, n. 10. §. 11. Status Imperij heterodoxos gaudere potestate Sacra & Papali Jure, ac propterea, ut infert *cit. n. 11.* de rebus Ecclesiasticis non posse judicare Imperatorem, cùm jurisdictionem circa sacra non usurpet, utpote quam voluntaria abdicatione

in manus Papæ resignarit. Verùm hæc longissimè à vero absunt. Nam Jurisdictionem Sacram & Ecclesiasticam Seculares Principes, non tantùm ex se non habent, sed neque ejus sunt capaces. Estque hoc æquè certum, ac certum est (quod A catholici DD. ultrò admittunt) ad causas sacras requiri jurisdictionem sacram, ut ex S. Scriptura, Concilijs universalibus, & primorum etiam Seculorum Patribus, præter Bellarm. ac alios fusè demonstrat Suarez lib. 3. *Defens. Fidei c. 7. & seqq.* Unde Imperator eam non potuit voluntariâ abdicatione resignare in manus Pontificis, neque per Pacem Religiosam vel Instrumentum Pacis Osnabrug. concedere A catholicis Imperij Statibus, utpote cujus ipsi sunt incapaces, & quam Ille non habuit, uti pro suo in Orthodoxam Fidem & Veritatem studio cum omnibus Catholicis ultrò fatur. Sed neque Episcopi eam concedere possunt cum ob incapacitatem laicorum, tum quòd eam à se abdicare nequeunt, uti patet ex dictis n. 641. & seqq. Hinc ex eo, quòd Episcoporum sacra jurisdictio suspensa est quoad A catholicos, non sequitur, ut volunt A catholici DD. quòd laicis Principibus sit concessa. Quæmadmodum ex eo, quòd ad profitendam Fidem Orthodoxam & absolutionem peccatorum ab Episcopis Orthodoxis petendam cogi in Imperio Romano non possunt Lutherani & Calvinistæ, non sequitur, quòd ipsorum Principibus secularibus aut Prædicantibus seu Ministris Verbi, (utpote qui æquè laici sunt, ac alij) concessa sit potestas eosdem absolvendi. Sicut pariter non sequitur: Tolerata est in Germania Calvini & Lutheri doctrina, ergo tanquam vera & salvifica fuit approbata. Neque verum est, quòd illi dicunt: suspensio illa effectum non haberet, nisi verè facta fuisset translatio & concessio illius jurisdictionis. Nam ex eo, quòd aliqua à Principibus & Superioribus amore pacis & vitandi majoris mali causâ tolerantur, non sequitur, ijs, qui ob modò dictas rationes non compelluntur aut compelli nequeunt, jus aliquod tribui, præcipuè si tale sit, quòd tribui nequit tam ex parte tributentium quàm recipientium, uti in nostro casu contingit. Effectus

fectus igitur illius suspensionis est, quòd compelli A catholici nequeunt ad agnoscendam ac subeundam sacram jurisdictionem Catholicorum Præfulum; non quòd his omnino adempta sit, & laicis concessa. Quod satis exprimit ipse vocis *Suspensio* significatus, cujus loco *Concessio* vel *Translatio* facile apponi potuit ac debuit, si de concessione & translatione actum fuisset. Multò minus apparet, cur appellatio ad Imperatorem fieri nequeat, si lis est super Canonicatibus & Dignitatibus Ecclesiarum Cathedralium aliorumque hujusmodi Collegiorum, quæ secularizata sunt, uti loquuntur, id est, ad A catholicos transierunt. Nam cum eorum possessores revera non sint Clerici, & redditus Sacros percipiant instar profanorum, & patrimonialium proventuum, utpote quos titulo sacro non percipiunt, causa, quæ super iisdem movetur, spiritualis non est, ac idcirco ab Imperatore decidi poterit, æquè ac controversiæ, quæ moveri possunt inter Principes A catholicos super bonis Archiepiscopatum & Episcopatum, quæ permixta iisdem sunt per Instrumentum Pacis Osnabrugensis. Aut si causa illa ab Imperatore decidi nequit, pariter decidi nequit à Statibus Imperij A catholicis, cum ob statum laicalem æquè parum capaces sint spiritualis jurisdictionis, quàm Seculares Catholici. Neque vel in Pace Religiosa, vel dicto Instrumento Pacis Osnabrugensis, vel in Capitulationibus Cæsareis, quidquam continetur, quo plus juris tribuatur Statibus A catholicis, quàm Imperatori, sed quoad illos solùm suspenditur jurisdictio Prælatorum Ecclesiasticorum, seu Archiepiscoporum, Episcoporum &c. ut consideranti patebit. Et quamvis in dicto Pacis Instrumento art. 8. §. 1. cautum sit, ut salva sint Statibus Imperij sua jura privilegia &c. *tam in Ecclesiasticis quàm in Politicis, ut à nullo unquam sub quocunque prætextu de facto turbari possint ac debeant*: nulla tamen turbatio est, si Imperator in secunda instantia super controversijs inde ortis cognoscat, nisi aliunde demonstratur, nullam ipsi jurisdictionem in prædictis causis competere; quod nec in dicto Juris Responso nec alibi demonstratur, sed solùm

supponitur, quamvis sit caput controversiæ ibi propositæ.

741. II. Non recipiuntur in Camera Causæ Criminales. Et quidem neque per viam simplicis querelæ, neque per viam appellationis. O. C. p. 2. tit. 28. §. 5. R. J. *August. a. 1530. §. 96. Gaill. lib. 1. obs. 1. n. 27. & L. 1. de Pace publ. c. ult. n. 36. Mynsing. cent. 4. obs. 41. Gylman. tom. 1. Symphor. p. 2. tit. 18. vot. 2. n. 5. Roding. lib. 1. Pandect. Camer. tit. 29. n. 1. Rulant. de Commiss. p. 1. lib. 2. c. 3. Paurmeist. lib. 2. de Jurisd. c. 4. à n. 153. Vultej. ad L. 1. C. Ubi Senator. n. 48. Excipiuntur tamen, & in Camera deciduntur 1. Causæ fractæ pacis. Ord. C. p. 2. tit. 9. Gaill. lib. 1. obs. 98. n. 11. Mynsing. cent. 3. obs. 40. & dixi supra n. 716. 2. Causæ criminales personarum Cameralium, de quibus supra n. 706. O. C. p. 1. tit. 50. §. ult. 3. Querela nullitatis super facto criminali intentata, id est, si processus dicatur nullus: dummodo Judex criminalis immediatè subjectus sit Imperio. O. C. p. 2. tit. 28. §. 4. Gaill. cit. obs. 1. n. 28. Mynsing. l. c. n. 6. Matth. Stephani lib. 2. de Jurisd. p. 1. c. 3. n. 209. Auct. decis. Camer. apud Gylman. tom. 3. V. Nullitas prin. 4. Si Judex ordinarius justitiam in criminalibus negligat. Rulant. l. c. à n. 2. Videantur dicta n. 723. 5. Vindicatio famosorum libellorum. *Reform. Polit. August. anno 1548. tit. 34. §. 2.* 6. Crimen Blasphemix. cit. *Reform. Polit. tit. 1. §. 5.* 7. Vini corrupti. cit. *Reform. tit. 16. Univer-*sim si quid contra hanc Ordinatur. Polit. admittitur, & Magistratus intermedius non procedit contra delinquentes, cognitio & punitio penes Camera est. O. C. p. 2. tit. 20. §. 3. 8. Si causa orta quidem est occasione criminis, per se tamen non est criminalis. Mindan. lib. 1. de Process. c. 9. n. 10. Eademque est ratio, si non de crimine puniendo, sed de Jurisdictione criminali agatur. Mindan. l. c. n. 11. Addit Mindan. l. c. à n. 1. causas criminales poenam corporis afflictivam inferentes in simplici querela ad Camera spectare contra immediatos Imperij subditos, qui Austregas non habent. Sed contrarium patet ex Constitut. Friderici II. c. 4. §. *Wo es aber /* quæ nullibi correctæ fuit.*

9. Si accusator contra incarceratum intra tempus præfixum accusationem non prosequitur, mandata in Camera ad effectum perpetui silentij decernuntur. Auct. *decif. Camer.* apud Gylman. *tom. 3. Sympbor. V. Causales.* 10. Denique disceptantur in Camera causæ criminales, quibus non agitur ad poenam corporis afflictivam, sed tantum ad multam pecuniariam, aut privationem honoris &c. Si tamen crimen sit tale, propter quod poena corporis afflictiva inferenda foret, tametsi quis agat solum in poenam pecuniariam vel privationem officij, causa in Camera nec per viam simplicis querelæ nec per viam appellationis recipitur. Mynsing. *l. c. n. 4.* Mindan. *l. c. à n. 9.* quia subrogatum sapit naturam ejus, cui subrogatum est. *L. 1. §. 10. ff. Si is qui testam.* Eademque est ratio de casu, quo quis criminaliter accusavit, accusatione tamen destitit, vel crimen non probavit, atque ideò accusatus per sententiam absolutus, accusatorem ad illatam injuriam & data damna reconveniat, atque hinc condemnatus appellet: non enim ejus appellatio in Camera admittitur. *Constit. Crimin. art. 12.* Gylm. *l. c. V. Cause Crimin. §. ult.*

742. III. Non pertinent ad Camera Imper. causæ de Feudis Imperij Regalibus, de quibus supra *n. 733.* O. C. *p. 2. tit. 7.* Gall. *lib. 1. obs. 1. n. 31.* § *obs. 29. n. 7.* Roding. *Pandect. Camer. lib. 1. tit. 17. n. 3.* Schrader. *de Feud. p. 10. sect. 11. n. 69.* Paurmeist. *de Jurisd. lib. 2. c. 6. n. 310.* Reinkingk *de Regim. secul. lib. 1. class. 4. c. 19. n. 6.* Videantur, quæ dixi *cit. n. 733.*

743. IV. Causæ fiscales, quæ concernunt Ducatus, Comitatus, Oppida, Arces, Territoria. Hæ enim absque auctoritate & mandato Cæsaris in Camera ventilari nequeunt. O. C. *p. 1. tit. 16. §. 3.* Roding. *l. c. tit. 8. n. 3.* Paurmeist. *cit. c. 6. n. 312.* & dixi supra *n. 717.*

744. V. Causæ moderationum. Nam si quid contra procedendi modum dubij oritur, Cæsar à moderatoribus consulendus est. R. J. *August. an. 1555. §. 133.* Denais. *Jur. Camer. tit. Moderationum causæ 191. §. 5.* Paurmeist. *cit. c. 6. n. 315.*

745. VI. Causæ Voluntariæ Jurisdictionis. Gaill. *lib. 1. obs. 1. n. 7. & obs. 41. n. 8.* Reinkingk. *lib. 2. Regim. Secul. class. 2. c. 14. n. 36.* cum notum sit ex Constitutionibus Imperij, stylo & experientia, quod Camera, exceptis paucis casibus, se non intromittat in actibus voluntariæ jurisdictionis. Quales sunt concedere veniam ætatis, Bocer. *de Regalib. c. 2. n. 133.* Norderman. *de Jure Princip. concl. 89. lit. C.* privilegia dare & confirmare, restituere famæ, legitimare, leges ferre &c. Auctor *Præjud. Cam. V. Casari reservata*, Sixtin. *de Regalib. lib. 1. c. 4. à n. 8.* Thom. Michaël *de Jurisd. concl. 11. 31. & 32.* Reinkingk. *l. c. n. 37.* Dixi: *paucis casibus exceptis.* Nam Adoptio, Arrogatio, & Emancipatio, apud Cameram expeditur. Tennag. *class. 2. c. 30.* Blumen *Process. Cameral. tit. 42. n. 23.* Ibidemque petunt partes se condemnari ad servanda pacta, ut si altera pars stare iisdem nolit, compelli ex sententia tanquam ex re judicata possit. Blumen *Process. Cam. tit. 34. n. 52.* Gylman. *V. Pacta prin.*

746. VII. Universim omnes causæ, quæ jurisdictioni Imperatoris reservatæ sunt. Quales sunt Feuda Regalia conferre & adimere; de crimine læsæ Majestatis cognoscere; sessionem in Comitij Imperij concedere; bellum indicere & inferre; indictiones Imperiales seu collectas generales facere; concedere jus constituendi novum vectigal, novam civitatem, publicas nundinas, stapulas seu emporia; concedere jus cudendæ monetæ; indulgere inducias moratorias &c. Quæ aliâque complura Reservata longo ordine recenset præter alios Sixtin. *de Regal. lib. 2. tot. Obrecht. & Bocer. eod. tract.* Thom. Michaël *de Jurisd. concl. 13. & seqq.* Reinkingk. *lib. 1. de Regim. Secul. class. 5. c. 6. & Knipschildt lib. 2. de Jur. Civit. Imper. c. 4. à n. 35.*

§. IV.

*Qua Causa pertineant ad Concilium Imper.
Aulicum.*

SUMMARIUM.

747. *Causæ pertinentes ad Cameram Imperialem pertinent pariter ad Concilium Aulicum Imper.*
748. *Et illæ ad hoc, quæ non pertinent ad illam.*
749. *Conveniuntur coram summo hoc Tribunali immediati subditi Imperij in prima instantia, in secunda omnes mediati.*
750. *Exceptis Personis Cameralibus.*
751. *Causæ Ecclesiasticæ ibi non deciduntur, uti nec in Camera Imperiali.*
752. *In Causis, quæ summis his Tribunalibus communes sunt, locus est præventioni. Nec unum præventum amplius se immiscere valet.*
753. *Austregarum, aliæque Statuum Imperij privilegia, etiam quoad Concilium Aulicum locum habent.*

747. Non hîc de Causis ad Judicium Aulicum Cæsareum (seu, ut comuniter vocatur, Concilium Aulicum Imperatorium der Reichs Hof Rath) pertinentibus idcirco sermo est post causas ad Cameram Imperialem spectantes, quòd ista illi aut dignitate aut antiquitate præcellat: nam, ut nihil de dignitate dicam, vetustate antecedere Concilium Aulicum demonstrant D. ab Andlern *Jurisprud. Publ. & Priv. lib. 2. tit. 3. n. 8. §. 15.* ac Schvvederus *Introduc. in Jus Publ. part. speciali sect. 1. c. 12. n. 2.* Sed quòd ex ijs, quæ de Causis Cameralibus dicta sunt, ultrò patet, quæ Causæ sint propriæ supremi hujus Tribunalis, de quo modò agitur. Igitur cum Concilium hoc Aulicum, seu, ut aliter loqui solent, Aula Cæsarea, concurrentem cum Camera Imperiali jurisdictionem habeat, ut dixi supra n. 738. consequens est, quòd ad illud quoque pertineant cumulativè & cum jure præventionis omnes causæ, quæ

in Camera Imperiali decidi possunt, & enarratae sunt supra à n. 715. usque ad n. 736. inclus. ita ut in ijs omnibus Actori liberum initio sit vel Judicium Imper. Aulicum vel Camera adire.

748. Illae verò Causae, quae à Camera Imperiali decidi nequeunt, & relatae sunt supra à n. 741. usque ad n. 745. inclus. privativè ad Judicium Imper. Aulicum pertinent, ut sunt Causae Regalia Feuda concernentes; Causae Italicae; Concessio & Confirmatio privilegiorum; Concessio veniae aetatis; Restitutio famae; Causae teloniorum; Causae Criminales Statuum Imperij; Causae moderationum; Legitimatio & Legitimationis confirmatio &c. de quibus fuse Paurmeister. *de Jurisd. lib. 2. c. 4.* Matth. Stephani *lib. 2. de Jurisd. p. 1. c. 1. membr. 2.* Castald. *de Imperat. q. 110.* Brautlacht. *lib. 7. Jurisprud. Publ. c. 8.* Knipschildt *de Jurib. Civit. Imper. lib. 2. c. 33. à n. 21.*

749. Itaque in Aula Caesarea, seu coram Senatu Imper. Aulico, in recensitis Causis tam cumulativè quàm privativè illuc pertinentibus, conveniri in prima instantia possunt omnes Imperio immediatè subjecti, uti sunt Electores, Principes tam Ecclesiastici quàm Seculares, Praelati, Comites, Barones, Nobiles & Civitates Imperiales: nisi speciali privilegio vel praescriptione sint exempti. In secunda verò instantià & per viam appellationis illuc deferuntur causae eorum, qui Imperio mediatè subjecti sunt; atque etiam immediatè subjectorum, qui quoad primam instantiam ab Imperatoris jurisdictione per speciale privilegium vel alià ratione sunt exempti. Paurmeister. *cit. c. 4. n. 271.* Knipschildt *cit. c. 33. n. 26.* ubi insuper observant, quòd provocationibus ab Imperatore recipiendis modus & quantitas rei non sit praescripta, & Imperator summam in Camera appellabilem non teneatur observare. Verùm non quamcunque summam in Judicio Aulico esse appellabilem, constat ex ultima ejus Ordinatione *tit. 2. Wir befehlen auch. V. und die Summa / unter welcher man nicht appelliren.*

750. Excipiendae tamen hinc sunt Personae Camerales, de qui-

bus dixi supra n. 706. Hæ enim in Camera forum privativè habent, uti patet cum ex *Ordin. Cam. p. 1. tit. 63. prin.* tum ex R. J. anno 1654. §. 141. ubi iisdem utrobique terminis de iisdem statutur, das sie anderer Gerichts-Zwang frey seyn / und damit durch niemand in keine Weeg beschwert werden sollen / *ut à compulsione alia judiciali sint liberi, illaque à nemine quavis ratione graventur.* Solum dicitur *cit. Ordin. Camer. p. 3. tit. penult. §. 14.* quod si Assessores Camerae animo malitioso malè judicaverint, atque Syndicatus fuerint accusati, contra illos coram Imperatore, seu (quod in idem recidit, in Aula Cæsarea) ad condignam poenam procedi debeat. Quæ exceptio firmat regulam in alijs casibus non exceptis. *Blumen Process. Camer. tit. 26. n. 12.* D. ab Andlern *Jurisprud. Publ. & Priv. lib. 2. tit. 3. n. 32.* Ex quo iste rectè infert, eodem vicissim privilegio gaudere Consiliarios Judicij Aulici, ac coram Camera conveniri non posse.

751. Quemadmodum verò in Camera Imperiali non tractantur Causæ Sacræ & Ecclesiasticæ, uti Matrimoniales, Decimarum, Juris Patronatus &c. ut dixi supra n. 739. § 740. ita pariter non tractantur in Concilio Imper. Aulico. *Paurmeist. cit. c. 4. à n. 150.* *Reinkingk lib. 3. de Regim. Eccles. class. 1. c. 10. n. 22.* *Schvveder. l. c. n. 8.* *Knipschildt cit. c. 33. n. 24.* Nisi fortè cum solum agitur possessorio *Recuperanda* aut *Retinenda*, vel sola vertitur quæstio facti. Videantur ea, quæ dixi *cit. n. 739. § 740.*

752. In illis porrò causis, in quibus concurrunt suprema hæc Tribunalia, Judicium videl. Aulicum Imper. & Camera Imperialis, locus præventioni est, ita ut coram eo causa disceptanda sit, coram quo primùm lis coepta fuit per citationem legitimè insinuatam aut saltem decretam. Ita habetur *Ordinat. Judic. Aul. tit. 2. §.* So wollen wir auch. Hinc si lis in Camera coepta fuerit in causis illuc pertinentibus, eas avocare vel inhibitiones decernere, aliavè viâ cursum Justitiæ impedire non potest Concilium Aulicum. *cit. Ordin. l. c. R. J. anno 1654. §. 166. Capitulat. Leopold.*

art. 42. & Josephina art. 41. Universim causa semel coepta in uno horum Judiciorum, avocari & trahi ad alterum non potest. O. C. p. 2. tit. 35. R. J. Spir. anno 1570. §. 42. Gaill. lib. 1. obser. 41. n. 3. Schrader. de Fend. p. 10. sect. 5. n. 185. Reinkingk lib. 2. de Regim. Secular. class. 2. c. 14. n. 15. Bocer. de Jurisd. c. 7. n. 53. Befold. Thesaur. Pract. V. Abforderung, Roding. lib. 1. Pandect. Cameral. tit. 3. n. 9. Paurmeister. lib. 2. de Jurisd. c. 6. n. 80. Neque ipse Imperator causas in judicio Camerae Imperialis pendentes ad se avocare potest, aut Camerae inhibere, ne porro in aliqua causa procedat: cum juxta Ordinationem Imperij p. 2. tit. 35. exercitium jurisdictionis Camerae impediri non debeat, ac per modum contractus Imperator in Ordinationem Camerae consenserit, ac proinde ad ejus observantiam etiam de Jure communi obligetur, juxta L. Digna vox C. de Legib. ac communem DD. ibi & in L. Ex imperfecto C. de Testam. Praeterquam quod Judicium Camerae non a solo Imperatore, sed etiam a Statibus Imperij constitutum ac hactenus continuatum fuerit. Gaill. lib. 1. obser. 41. n. 3. Blumen Process. Camer. tit. 25. n. 21. qui n. 23. qui n. 23. putat, neque cum Statibus simul posse ab Imperatore causas ibi pendentes avocari: eò quod postquam causa pendere coepit, res non sit amplius integra c. 20. de Offic. & potest. Judic. Deleg. re autem non amplius integrà ne quidem Jurisdictio Delegata revocari possit arg. §. 9. Inst. de Mandat. junct. cit. c. 20. multò igitur minùs Ordinaria, qualis est Jurisdictio Camerae. Verùm posterior hæc opinio admittenda non est. Nam, ut ait, JC. L. 58. ff. de Judic. *judicium solvitur vetante eo, qui judicare jusserat: vel etiam eo, qui majus imperium in eadem jurisdictione habet* (qualis est v. g. Proconsul respectu sui Legati, Episcopus respectu sui Vicarij Generalis) *vel etiam, si ipse Judex ejus imperij esse coeperit, cujus erat, qui judicare jussit.* Idemque traditur C. Ut nostrum 96. de Appellat. Unde posse Superiorem causam coram Judice inferiore pendentem, eo in statu, quo est apud inferiorem, ad se vel motu proprio vel ad instantiam partis avocare, apertissimi juris esse

ajunt

ajunt Befold. *Thesaur. Pract. V. Abforderung & Berlich. tom. 1. conclus. 6. prin.* ubi plurimos allegat. Possunt igitur Imperator simul & Status causas à Camera avocare, utpote à quibus ipsa jurisdictionem habet, & quos huic suo juri renuntiâsse nusquam legitur. Neque obest, quod ille ulterius ait, eam jurisdictionem lege delatam fuisse: cum constet, posse illum legem tollere, qui tulit. Cæterum possunt ab Aulico Concilio impetrari Literæ Promotoriales seu Imperiale Rescriptum ad Camera Imperialem pro excitanda & acceleranda justitiâ, ut ista maturè & celeriter admittretur, uti præter experientiam & usum quotidianum testantur Gerard. *de Supr. J. R. Germ. Judic. discurs. 1. c. 3.* Schvveder. *l. c. n. 7. in fin.* D. ab Andlern *l. c. n. 40.*

753. Quemadmodum verò Camera Imperiali, quando in causis eò pertinentibus Senatum Aulicum prævenit, salva, ut modò dixi, esse debet sua jurisdictione; ita pariter salva esse debent Statibus Imperij privilegia primæ instantiæ, Austregarum, de non appellando &c. *Instrum. Pacis Osnabrug. art. 5. §. 20. V. Cetera, R. J. anno 1654 §. 168. Ordin. Judic. Aulic. tit. 2. §.* Wir beschlen auch. *Capitul. Leopold. art. 18. Joseph. art. 17.* ubi Rescripta, Inhibitiones, Mandata, quæ his promissis adversa sunt, nulla pronunciantur. De quæstionibus, quæ nonnunquam eidem Concilio Aulico à Statibus Imperij, uti cum agitur de eorum vita & fama, moventur, privatorum non est agere, sed earum decisionem summo Imperij Capiti & Statibus relinquere.

CAPUT V.

De Causis Mixti Fori.

§. I.

Quanam Causæ sint Mixti Fori.

Cccc 3

SUM.

SUMMARIUM.

754. *Causæ Mixti Fori sunt, quæ ad Judicem Ecclesiasticum & Laicum pertinent cum jure præventionis.*
 755. *Inter Crimina Mixti Fori sunt Usura.*
 756. *Blasphemia: nisi Hæresin contineat.*
 757. *Adulterium: nisi agatur ad divortium.*
 758. *Incestus.*
 759. *Sodomia.*
 760. 761. 762. *Sacrilegium.*
 763. *Sortilegium: nisi sapiat Hæresin.*
 764. *Concubinatus.*
 765. *Polygamia.*
 766. *Assassinatus, Crimen Falsi, Incendiariorum.*
 767. *Laicus æquè ac Ecclesiasticus Judex compellere potest ad servandum Juramentum: non tamen directè ab eo absolvere.*
 768. *Ac jus dicere, si actio intentatur contra laicum pro re Ecclesiæ.*
 769. *Item exequi ultimas Voluntates ad Pias causas.*
 770. *Nec non prohibere ac tollere, quæ adversantur Religioni ac bonis moribus.*

754. Causæ Mixti Fori illæ propriè dicuntur, quæ Ecclesiastico & Seculari Foro sunt communes, seu in utroque deciduntur, ita ut præventioni sit locus, & ille Judex, qui prævenit alterum causam ad se trahendo, non possit ampliùs ab altero in cognoscendo & judicando impediri. Impropriè dicuntur Mixtæ, quarum cognitio cum eodem præventionis jure pertinet ad duos Judices Seculares aut duos Ecclesiasticos, habentes jurisdictionem concurrentem, uti habent v. g. Judex loci delicti aut contractûs, & ille, in cujus territorio domicilium habet delinquens, aut contrahens.

755. Quemadmodum, ut suprâ dictum est n. 625. Hæresis & Simonia privativè pertinent ad forum Ecclesiæ: ita complura
 alia

alia crimina sunt Fori Mixti. Et I. quidem Usura, uti communior DD. tradit apud Cavallos *Opin. Comm. opin.* 11. & Covarr. *L. 3. Var. c. 3.* contra Baldum aliisque complures, qui hoc crimen ad solum Ecclesiæ Forum pertinere existimant. Ratio assertionis nostræ est: quia Usura utroque Jure prohibita est, ut fuse sequuntur Menoch. *de Arbitrar. casu 398.* & Gibalin. *de Usur. L. 1. c. 7. art. 4.* Ac nunquam fuisse Jure Civili permissas Usuras Lucrativas, seu Mordentes, ut vocant, sed solum Compensatorias & Punitorias, ostendere cum Wadingo ac alijs conatur Haunold. *Tom. 3. de Just. tr. 9. à n. 382.* Ex eo autem, quod aliquod crimen prohibitum est Jure tam Sacro quàm Civili, potissimum desumunt DD. quod cognitio de illo ad utrumque Forum pertineat: nisi crimen sit circa objectum merè spirituale, uti est Hæresis & Simonia. Limitant plurimi hanc doctrinam asseruntque, si quæstio sit non facti, sed Juris, an videlicet hic vel ille contractus sit usurarius, id decidere solius Judicis Ecclesiastici esse. Et ita teneri ab omnibus Legistis & Canonistis cum Jafone ait Clarus *L. 5. Sent. §. fin. q. 37. n. 2.* idemque tradit Covarr. *L. 3. Var. c. 3. prin.* à quibus tamen ipse recedit *l. c. §. Ego ut liberè*, ac eorum opinionem erroneam, suamque Jure verissimam esse dicit. Ego ab hac acri censura abstinendo, cum eodem, & Farin. *L. 1. Prax. Crim. tit. 1. q. 8. n. 140.* ac alijs assero, ad Forum quoque seculare hoc crimen, etiam in quæstione Juris, pertinere: nulla enim prorsus est ratio dicendi, ac omnino gratis fingeretur, quod cognitio, utrum aliquis contractus injustitiam contineat, ad solum Judicem sacrum pertineat. Si autem de alijs contractibus hanc controversiam decidere potest Judex laicus, poterit etiam, quando dubitatur, utrum contractus sit usurarius. Quamvis enim verum esset, non esse prohibitas Jure Civili, non tamen sunt prohibitæ solo Jure Ecclesiastico, sed etiam Naturali, ut concors Theologorum sententia tradit contra Abulensem ac paucos alios, quorum opinionem Bannez hæreticam, alij periculpsam, temerariam, erroneam dicunt, certumque est, jam in

Lege

Lege Veteri iudicatum fuisse, esse illicitas & iniustas, uti patet ex *Deuterom. c. 23. Proverb. 28. Psal. 14. 54. & 71. ac Ezech. 18.* Quæ autem Jure Naturæ vetita sunt, puniri etiam à Judice laico possunt.

756. II. Ad utrumque Forum pertinet Blasphemia: cùm utroque Jure sit prohibita; Canonico quidem *tot. tit. de Maledicis & Blasphemis*, Civili *Novell. 77.* Quia verò crimen Hæresis privativè pertinet ad Forum Ecclesiæ, ut dixi *n. 625.* idcirco si Blasphemia contineat Hæresin, videlicet si Deo negetur aliquod Attributum seu Perfectio, v. g. Justitia aut Providentia, & proferatur ab Ecclesiæ subdito seu Baptizato, solius Judicis Ecclesiastici est de ea judicare. Prolata verò ab Infideli, seu non Baptizato, v. g. Judæo, Turca, puniri potest à solo Judice seculari, ut ex communi DD. docet Jul. Clarus *l. c. §. Blasphemia n. 5.* addens tamen, quòd si Judex secularis esset negligens, Ecclesiasticus etiam in Infidelibus eam punire posset. Idem dicendum est, si Infideles subiecti sint, uti sunt Judæi, dominio temporali SS. Pontificis, aut Episcoporum; vel peregrini quidem sint, sed in ipsorum territorio temporali blasphemant. Modò dicta procedunt non tantùm de Blasphemia immediatè in Deum, sed etiam in Virginem Deiparam aliòsque Sanctos jactà; cùm verba contumeliosa etiam in hos effusa sint Blasphemia, ut constat ex *C. Statuimus 2. de Maledic. & traditur unanimi consensu à DD. Catholicis*, quibus per insignem injuriam & calumniam affingit Berlich. *p. 4. conclus. 1. n. 34.* ideò ab ipsis tradi, quòd committatur in Deiparam & Sanctos Blasphemia, *quoniam illis cultus & honor divinus debetur.* Nullus enim Doctorem, quos citat. *n. 33.* id dixit, sed nec ullus unquam Catholicus: ac si dixisset, Catholicus per hoc esse desisset, cùm id asserere sit hæreticum. Hinc Josephus Franciscus Borri, seu Burrhus, celebris Chymista & Medicus Mediolanensis, quòd refosso errore antiquorum Hæreticorum, quos Collyridianos dicebant, Deiparam doceret esse Deam (quod idem est, ac Divinum ei cultum deberi) petente SS. Pontifice ab Augustif.

gustissimo Imperatore Romam remissus, ac ibidem anno 1661. in effigie combustus & perpetuis carceribus mancipatus fuit, in quibus & vitam finijt anno 1695. forsan non effugiturus sortem, quam ejus effigies habuit, nisi vitam ipsi impetrasset potens magnorum Principum patrocinium.

757. III. Adulterium. Esse de Foro Canonico patet ex *C. Gaudemus 19. de Convers. Conjugat.* De Foro Civili, ex *Can. Rex 40. 23. q. 5. & L. 30. ac tot. tit. ff. § C. ad L. Jul. de Adulter.* Si tamen civiliter solum agatur de adulterio, nimirum ad divortium, restitutionem dotis, alimenta &c. solus Judex Ecclesiasticus de eo cognoscit. *C. Tue 5. de Procurat.* Unde si lite coram seculari Judice mota de alimentis à marito uxori separatæ præstandis is opponat adulterij crimen, ob quod uxor alimentorum jure sit privata, Judex secularis lite supersedere debet, donec quæstio incidens super adulterio à Judice Ecclesiastico fuerit terminata, ut dixi *n. 615.* ac fusè explicat Sanchez *L. 10. de Matrim. disp. 8. à n. 15.*

758. IV. Incestus, ut communiter tradunt DD. Quòd ad Forum Ecclesiæ pertineat, patet ex eo, quia Ecclesia statuit impedimenta Consanguinitatis & Affinitatis, etiam in gradibus, in quibus Jure Naturæ statuta non sunt. Quòd spectet etiam ad Forum seculare, constat ex *Auth. Incestas C. de Incestis Nupt. & L. 38. ff. ad L. Jul. de Adulter.*

759. V. Sodomia. De Foro Ecclesiæ id perspicuum est ex *C. Clerici 4. de Excess. Prælator.* de Seculari ex *L. 31. C. ad L. Jul. de Adulter.* Ob crimen hoc nefandum Clericus etiam à Judice seculari puniri potest, si præcessit sententia Judicis Ecclesiastici declaratoria. Nam juxta Constitutionem Leonis X. quæ incipit *Summæ*, & Pij V. *Cum primum*, ac alteram ejusdem Pontificis *Horrendum*, Clericus per hoc crimen omni officio, dignitate, ac beneficio Ecclesiastico, ipso jure privatur. Ad quam tamen poenam incurrendam aliqui cum Navarro plures actus requirunt, alij cum Salzedo *in præct. crim. Canon. c. 86.* & Marta *p. 2. de Jurisdict. c. 16. n. 3.* unum sufficere ajunt: tum quòd poenæ in alia

D d d d

crimi-

crimina statutæ incurruntur per unum actum; tum quòd in ultima Pij V. Bulla non adhibetur verbum *exercentes*, quod juxta DD. frequentiam actuum denotat; sed verbum *perpetrantes*, quod per unum actum verificatur.

760. VI. Sacrilegium, uti patet cùm ex eo, quia est contra Religionem & res sacras, v. g. contra votum, reverentiam Ecclesijs debitam, ac punitur excommunicatione aliisque poenis Ecclesiasticis; tum ex *L. Sacrilegij 6. § L. Sacrilegi 9. ff. ad L. Jul. peculat. L. si quis 10. C. de Episc. & Cleric. Novell. 123. c. 21. §. 1.* Unde rectè inferunt DD. quòd si Clericus peccet cum laica persona, etiam ista puniri possit ab Ecclesiastico Judice; imò de Jure ob connexionem causæ puniri debere, patet ex dictis suprà n. 583. Huc referenda quoque sunt delicta, quæ laici in loco sacro perpetrant, v. g. aliquem vulnerando aut occidendo in Ecclesia. Ubi tamen ingens dissensio est inter DD. Nam Petr. & Cynus in *L. Præsent de C. his, qui ad Eccles. confug.* delicta in Ecclesia perpetrata privativè ad Judicem Eccles. spectare contendunt. E contrario Bartol. in *L. si cui §. fin. ff. de Accus. n. 3.* aliique complures, quos refert Roland. à Valle *lib. 2. consil. 24. n. 5.* soli Judici laico jurisdictionem tribuunt. Concurrentem alij cum Pappon. *lib. 4. tit. 4. 6.* agnoscunt jurisdictionem cum jure præventionis. Denique Panor. in *C. Inter alia de Immunit. Eccles. n. 29. § in C. Cum sit generale de Foro comp. n. 27.* suffragante Anchar. in *C. Postulasti de Foro comp. opposit. 3. Alex. lib. 1. consil. 131. à n. 1. Covarr. lib. 2. var. c. 20. n. 18. v. Trigesimò quintò. Roland. l. c. consil. 26. à n. 5. Gomef. lib. 2. var. Resol. c. 10. à n. 2. Farin. de Carcerib. q. 28. n. 62. Vulpell. de Libert. Eccles. p. 1. à n. 29. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 34. Menoch. de Arbit. Judic. casu 389. à n. 40. Caball. lib. 1. resolut. crim. cas. 194. n. 2.* ac alij, asserunt, cognitionem de crimine mutilationis v. g. aut homicidij à laico perpetrati ad Judicem secularem privativè pertinere, cognitionem verò Sacrilegij ad Judicem utrumque. Verùm hæc opinio tunc solum locum habet, quando crimen est tale, quod à Judice Ec-

cles. condignâ poenâ vindicari nequit, uti v. g. est homicidium. Secus enim non est ratio, cur non etiam Judex Ecclesiast. judicare de illo possit, si laicum Judicem prævenit, juxta ea, quæ de continentia causarum dixi supra à n. 561. Tametsi enim furtum v. g. à laico commissum de se pertineat ad cognitionem Judicis laici, si tamen est qualificatum per sacrilegium, non est ratio, cur non etiam ad forum Eccles. pertineat, cum sit unicum & indivisibile crimen, etsi speciem simul furti & sacrilegij contineat.

761. Porrò Sacrilegium mixti fori est, & ad Judicis etiam secularis cognitionem pertinens, non solum, si committitur à laico in laicum, v. g. si laicus in Ecclesia percutiat laicum, sed etiam, si Clerico intra vel extra Ecclesiam injuriam inferat, aut si laicus Virginem Deo dicatam corrumpat. Jul. Clar. lib. 5. Sent. §. fin. q. 36. n. 47. Guido Papæ decis. 562. n. 3. Carol. de Grass. de Effect. Clericat. effect. 1. n. 577. Genuens. in Prax. Archiep. c. 29. n. 5. Menoch. de Arbitr. Judic. casu 389. à n. 14. Suar. Defens. Fid. lib. 4. c. 15. n. 13. Guazzin. in Defens. reor. p. 1. c. 11. n. 11. Olsch. decis. 103. E contrario etiam ad forum Eccles. pertinet injuria laico à laico in Templo illata, & furtum rei profanæ in eodem à laico factum: tametsi enim teste Jcto L. 5. ff. Ad Leg. Jul. peculat. Divi Sever. & Antonin. Cassio Festo inscripserunt, res privatorum, si in ædem sacram depositæ subreptæ fuerint, furti actionem non sacrilegij esse: quia tamen sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro (loco) vel non sacrum de sacro, sive sacrum de non sacro, ut ait Pontifex Can. quisquis 21. 17. q. 4. idcirco etiam furtum rei profanæ è loco sacro est Sacrilegium. Cumque decisio circa res ad Religionem pertinentes non ad potestatem laicam, sed sacram pertineat, Jus hîc Canonicum attendendum est, uti benè notant Bald. in L. Si nondum C. de Furt. n. 4. Boërius decis. 254. n. 2. Decian. tom. 2. tr. Crim. lib. 6. c. 30. n. 16. & Menoch. l. c. n. 14.

762. Addunt hîc Innocent. Panorm. Oldrad. aliique pluri-
mi, conveniri etiam coram Judice Ecclesiastico posse laicum non
tantum, si conveniatur super rebus ipsius Ecclesiæ, sed etiam super
bonis Clerici patrimonialibus, idque certum esse ait Sperelli *De-
cis. Fori Eccles. p. 1. decis. 100. n. 40.* eò quòd etiam tunc com-
mittatur sacrilegium. Verùm sacrilegium committi per viola-
tionem bonorum patrimonialium Clerici, supponitur & non
probat, ac idcirco conveniendum tunc esse laicum à Clerico
coram Judice laico, tenent Suar. *lib. 4. Defens. Fid. c. 14. n. 14.
& 15.* ac alij, ac dixi suprâ *n. 88.* Illud omninò admittendum,
posse Ecclesiam restitutionem in integrum petere coram Judice
etiam Ecclesiastico, uti cum Panorm. Felin. Innocent. Marian.
Socin. Feder. de Senis ac communi aliorum tradunt Redoan. *de
rebus Eccles. non alien. & q. de restit. in integr. §. 7.* Aufrer. *in
Clem. 1. de Offic. Ordin. & tract. de Potest. Eccles. n. 43. vol. 14.
inter Tract. divers. Maranta de Ord. Judic. p. 6. tit. Secund. artic.
princip. n. 10.* Diaz *reg. 219. limit. 2.* Gutierrez *lib. 1. Can. 99. c.
34. n. 10.* ac manifestum est ex *C. pen. de Reb. Eccles. alien.* Eundemque in finem passim à DD. adducitur textus *c. 1. de in integr.
restit.* Unde malè dissentit Covarr. *lib. 1. var. resol. c. 4. n. 2.* al-
ferens divinando, fortè Civitatem Alphanensem, cujus Episco-
po rescripsit Pontifex *cit. cap. 1.* fuisse tunc sub dominio tempo-
rali Sedis Apostolicæ. Quæ cavillatio si semel admittatur, plu-
rima alia rescripta Pontificia ad Episcopos Italiæ data eludi pote-
runt. Dicere pariter debuit, Maurianam Sabaudia Civitatem,
ad cujus Episcopum data fuit decretalis *cit. C. pen.* fortè tunc fuisse
sub jurisdictione temporali Ecclesiæ.

763. VII. Crimen Mixti Fori est Sortilegium. *Can. 10. 26.
q. 5. & tot. tit. C. de Malefic. & Mathem.* Erit tamen solius Ju-
dicis Ecclesiastici de eo judicare, si sapiat hæresim, v. g. si quis
invocet Dæmonem, ut sciat futura &c. De quo fuse Clarus
*L. 5. Sentent. §. Hæresis n. 25. & Farin. in Praxi crim. q. 20.
à n. 72.*

764. VIII. Concubinatus. *Can. Nemo 4. 32. q. 4.* ubi omne carnale commercium extra conjugium in latiore & impropria significatione dicitur adulterium, & *Novell. 14. §. 1.* Unde dubium jam non est, posse hoc delictum etiam à seculari Magistratu puniri: tum quia Leges Civiles posteriores illud prohibent: tum quòd praxi locorum ita receptum est.

765. IX. Polygamia. Esse Fori Ecclesiastici constat, cùm ex eo, quòd per eam irreverentia & injuria Sacramento Matrimonij irrogatur; tum quòd agitur contra institutionem Conditoris Dei, qui *masculum & feminam creavit eos*, ut dicitur *Genes. 1. v. 27.* ac Christus repetijt *Matth. 19. v. 4.* id est, tantùm unam junxit uni, ut exponunt SS. Chrysostomus, Hieronym. aliique PP. apud Maldonatum *in cit. c. Matthe.* Quæ institutio Divina matrimonij inter unum tantùm virum & feminam unam, recte etiam deducitur ex illo *Genes. 2. v. 24. adhærebit (vir) uxori suæ, & erunt duo in carne una. Nam non dixit (ait Pontifex C. Gaudemus 8. de Divort.) tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhærebit uxoribus, sed uxori.* Nec si quis plures habere uxores simul posset, essent duo, sed tres vel quatuor in carne una. Unde Christus *cit. c. 19.* ex illis verbis Genesis probavit, esse adulterum, qui dimissâ primâ secundam ducit. Quod verum non esset, si quis posset plures ducere: tametsi enim peccare eo casu posset priorem dimittendo, non tamen esset adulter ducendo secundam, quia hæc esset vera ejus uxor. Quòd verò Polygamia crimen sit etiam Fori secularis, manifestum est cùm ex praxi, tum ex §. *Socrum 7. Inst. de Nupt. L. Nemo 7. C. de Judæis & Cælicol. & L. Neminem 2. C. de Incest. & Inutil. Nuptijs.*

766. X. Assassinatus. Judicis laici esse de hoc crimine cognoscere, constat cùm ex praxi, tum ex eo, quòd Jure Civili puniuntur Homicidium. §. *Item Lex Cornelia 5. Inst. de Public. Judic.* Esse etiam Judicis sacri perspicuum est ex *C. 1. de Homicid. in 6.* Idem dicendum est de Crimine Falsi, juxta *C. 7. de Crimine Falsi, ac tot. tit. C. ad L. Cornel. de Falsis.* Idem de crimine Incendiariorum.

riorum. *Can. Pessimam* 32. 23. q. 8. & *Can. 21. 12. q. 2.* ac *L. 10. ff. ad L. Cornel. de Sicar. cit. §. 5. Inst. de Public. Judic. L. 28. §. 12. ff. de Pœn. L. 9. ff. de Incendio, & Constit. Crimin. Caroli V. art. 125.* De his criminibus Mixti Fori præter alios fusè ac doctè agit *Marta de Jurisdic. p. 2. à c. 7. usque ad 30.* ubi plura alia addit, ut falsatarum literarum Apostolicarum, fractæ pacis, conventiculorum illicitorum, piraticæ.

767. Sunt præter Crimina aliæ quædam causæ, quæ ad Forum tam Ecclesiæ quàm Magistratum secularium pertinent. Nam primò ad observandum Juramentum Promissorium compellere potest uterque Judex. De Ecclesiastico constat cum ex *tot. tit. de Jurejurando*, tum ex eo, quòd res est spiritualis, ac immediatè pertinens ad salutem animæ, & cultum Numinis, quod in testem vocatur. De seculari Judice id supponitur *C. Licet mulieres de Jurejur. in 6.* Hæres tamen laicus circa contractum, quem testator juramento firmavit, conveniri coram Judice Ecclesiastico nequit, ut post. *Joan. Andr. Panorm. Bald. ac alios* benè observat *Farin. L. 1. Prax. Crim. tit. 1. q. 8. n. 141. §. Limita hanc ampl.* quia licet obligatio promissionis ac contractûs à defuncto initi transeat ad hæredem, non tamen ad eum transit obligatio Juramenti, utpote quòd merè personale est, ut cum *S. Thoma, Bart. Bald. Panorm. Imol. tradit* communissima *DD.* quos allegant & sequuntur *Farin. l. c. Gabriellus L. 2. tit. de Jurejur. conclus. 6. Suar. Tom. 2. de Relig. lib. 2. de Juram. c. 15. n. 9. & c. 31. n. 12.* ac *Thomas Sanch. in Decalog. L. 3. c. 13. n. 1.* nec ullum, qui dissentiat, auctorem mihi licuit reperire. Neque obstat, quòd vota Testatoris realia, v. g. de distribuendis elemosynis, fundanda Ecclesia, implere hæres teneatur. *L. 2. ff. de Pollicitat.* Hæc enim, si valida sunt, obligant ratione promissionis Deo factæ & ab hoc acceptatæ, ac proinde impleri debent ab hæredibus, sicut promissiones hominibus factæ, ut fusè explicant *Sanchez l. c. lib. 4. c. 15. à n. 25. & Suar. l. c. lib. 4. de oblig. Voti c. 11.* Tametsi verò etiam Judicis secularis sit compellere ad servandum Jura-

men-

mentum: non tamen potest ab eodem directè absolvere, quamvis possit indirectè, videlicet illud remittendo loco subditi, cui iuratum est, & qui propter injuriam v. g. aut bonum publicum tenetur remittere, ut cum communi DD. tradunt & explicant Suar. *l. c. c. 41. n. 16.* ac Cardin. de Lugo *disp. 22. de Just. n. 238.* & dixi suprà *n. 726.*

768. Secundò Causa Mixti Fori est, si agatur pro re Ecclesiæ contra laicum: poterit enim iste tunc conveniri etiam coram Iudice Ecclesiastico, sive agatur actione reali, sive personali. Ita cum communissima DD. Bellet. *Disquit. Cleric. tit. de favore Cler. reali §. 5. n. 2. §. 6.* Guttierrez *Canon. qq. lib. 1. c. 34. n. 13.* Sperelli *decis. 98. n. 2.* & constat ex *C. penult. de Reb. Eccles. alien.* traduntque ibi omnes Interpp. Quod privilegium fundatur tum in Ecclesiæ & Clericorum prærogativa: tum, uti putat Sperelli *l. c.* in negligentia Iudicum secularium, qui parùm, ut ait, aut nihil solent illis favere: tum denique, quia detinentes rem Ecclesiæ non præsumuntur justè detinere. *cit. C. Si Clericus junct. C. Cum sit de Foro comp.* Unde consequens est, quòd administrator bonorum Ecclesiæ pro reddenda ratione, colonus partarius pro solvenda parte fructuum, emphyteuta pro canone solvendo &c. coram Iudice Eccles. conveniri possint. *Can. Judicatum. §. ibi Glossa dist. 9. Panorm. in cit. C. 5. Valasc. de Jure emphyt. q. 34. n. 14.* Hieron. Gabriel. *consil. 37. n. 10.* Marian. Socin. *in C. Si quis Clericus de Foro comp. n. 8.*

769. Tertiò Causa Mixti Fori est Executio Ultimarum Voluntatum ad pias causas, uti colligitur ex *L. 28. §. 5. C. de Episc. & Cleric. & L. 50. in fin. ff. de Petit. Hæredit.* Si tamen testator aliquid legasset pro restitutione illicitè acquisitorum (quod legatum merè spirituale dicunt) solus Episcopus executor esset. Ad quem insuper pertinet executio legati pij pro redemptione captivorum, si nullus alius executor nominatus est: tametsi executionem ab eo fieri noluerit & prohibuerit testator. *Novell. 131. c. 11.* Habet denique Episcopus jus ferendi sententiam definitivam,

vam, quando inter executores testamenti ad pias causas est discordia. De quo Haunold. *Tom. 5. de Just. tr. 1. n. 334.*

770. Quartò denique huc præter alia referenda est potestas tollendi ea, quæ bonis moribus & Religioni adversantur, ut est v. g. prohibere subditis, ne ad Conventus & Conciones Heterodoxorum accedant; prohibere & suppressere libros noxios, quorum ab uno alteròve seculo uti feracissima, ita perniciosissima seges est, eaque scribentium licentia, ut ante paucos annos quidam ausus fuerit ipsum Ecclesiæ Catholicæ Patronum & Protectorem Gloriosissimum Regem Romanorum adsciscere Patronum suo Operi, in quo Catholicam Religionem non semel incessit ac traducit, unaque tacitè Patronum, qui eam sequitur; alij verò multi inanissimas fabulas pridem apertæ calumniæ convictas identidem regerant, & fucum incauto Lectori faciant. Quos inter Goldastus Calvinista Imperialibus, quas collegit, Constitutionibus, præter plura alia fabulosa, inseruit quandam Declarationem Pacis Religiosæ, & Epistolam ad Lutherum, felicissimæ memoriæ & ardentissimi in Catholicam Religionem studij ac zeli Imperatori Ferdinando I. à quibusdam per summam injuriam, ut mox à Catholicis demonstratum fuit, affectas. De qua similibusque imposturis plura Jurisconsulti Catholici in *Compositione Pacis c. 6. q. 45.* Eadem fide consarcinata fuit ante bina circiter lustra sub ficto nomine Augustini le Blanc Historia de Auxilijs Gratia Divinæ, facta plurimis fabulis & mendacijs, tantâ nihilominus præfidentiâ & audaciâ Orbi Literario obtrusis, velut pura veritas, cui refragari nemo possit, afferretur. Errant porrò, qui libertatem scribendi per librorum prohibitionem putant non esse constringendam. Quàm enim librorum vel pravam doctrinam vel calumnias continentium lectio inimica sit & noxia Religioni, quantum inquinat plurimorum mores, multorum famam ac honorem, nimis apertè ostendit quotidiana experientia. Quòd verò hujusmodi libros non tantum vetare, sed etiam comburere, usitatum semper fuerit non Ecclesiæ dunta-

duntaxat, sed etiam Imperatoribus aliisque Magistratibus secularibus, tam Ethnicis quam Christianis, fusè & eruditè docet Emman. Gonzalez in C. Praterea 4. de Heretic. à n. 6. ubi n. 9. dissolvit, quæ in contrarium afferri possunt.

§. II.

*Utrum in Causis Mixti Fori Judex Ecclesiasticus
procedere contra laicos ad pœnas temporales
possit.*

771. *Proponitur sententia negantium cum suis fundamentis.*

772. *Statuitur cum communi DD. posse Judicem sacrum etiam ad pœnas temporales procedere. Et probatur ex novo Jure Tridentini.*

773. *Similiter ex antiquo.*

774. *Stabilitur multiplici ratione.*

775. 776. *Respondetur ad fundamenta adversantium.*

771. Cum Causæ modò enarratæ ad Forum tam Sacrum quam Profanum cum jure præventionis pertineant, quæstio nascitur, an Judex Ecclesiasticus quoad illas procedere contra laicos possit non tantùm ad pœnas Ecclesiasticas, sed etiam temporales, seu illas, quas Judex etiam Secularis infligere valet, quales sunt multa pecuniaria, carcer, verberatio, irrogatio infamiæ, exilium &c. Negant Jul. Clarus lib. 5. Sentent. §. fin. q. 37. n. 8. Fernand. Vasq. lib. 3. de Testam. §. 22. à n. 17. Camill. de Curte p. 2. divers. feudal. c. 2. n. 17. Carol. de Grass. de Effect. Cleric. effect. 1. n. 620. aliisque non pauci. Unde ajunt, Episcopos, si incarcerandi sint rei laici, bonis privandi &c. brachium seculare implorare debere. Nituntur gemino fundamento. I. Quòd Episcopus non habeat territorium distinctum & temporalem jurisdictionem, ac proinde familiam armatam tenere non valeat, uti post Panor. in C. Significasti de Offic. & potest. Jud. deleg. n. 10. docuere non pauci, quos refert Marta de Jurisdic. p. 2. c. 29. n. 13. 2. Quòd pœna tem-

E. eee

poralis

poralis in causis mixti fori veniat à Lege, ut observat Bartol. in *L. Placet C. SS. Eccles.*, n. 6. ac consequenter hæc poena, ut ajunt, à Judice tantùm laico imponi possit.

772. Verùm dicendum est, posse Judicem Ecclesiasticum in criminibus mixti fori non tantùm ad censuras & poenas spirituales contra laicos procedere, sed etiam ad temporales, citra mortem tamen & sanguinis effusionem. Ita post Innocent. Anan. Panor. Felin. Marian. Socin. Franc. Gemin. Bald. ac aliorum cõmunissimam tenent Card. Tusch. *V. Immunitas conclus.* 59. n. 17. ubi varia Jura & DD. affert, Navarr. *consil.* 1. *de Foro comp.* Covarr. *Practic.* qq. c. 10 n. 2. v. *Contrarium*, Guazzin. in *Defens. reor. defens.* 1. c. 11. n. 33. & *defens.* 39. c. 1. n. 15. Oldrad. *consil.* 86. & 89. Petr. Cabell. *lib.* 1. *resol. crimin. casu* 194. à n. 10. Mastrill. *decis.* 68. n. 4. Bellet. *Disquis. Cleric. tit. de favore Cleric. real.* S. 5. n. 103. Sperelli *decis.* 3. n. 4. Decian. *Tract. crim. lib.* 4. c. 26. n. 1. Quam sententiam supponit & firmat Trident. Concil. *sess.* 25. c. 3. *de Reformat.* ubi ait: *liceat eis (Episcopis) si expedire videbitur, in causis civilibus, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscunque etiam laicos, per multas pecuniarias, per captionem pignorum, personarumque distractionem, per suos proprios aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum, aliisque Juris remedia procedere & causas definire.* Addit postea, in causis quoque criminalibus, uti in civilibus, executionem realem aut personalem faciendam esse. Unde post hanc S. Synodi decisionem de veritate nostræ assertionis dubitari amplius nequit, cum non loquatur solum de causis merè Ecclesiasticis, seu ad Forum Ecclesiæ privativè pertinentibus, sed etiam *de quomodolibet pertinentibus*, ac consequenter etiam de causis mixti fori, in quibus Judex Sacer laicum prævenit, cum etiam istæ ad forum Ecclesiæ pertineant.

773. Sed & Jure antiquo jam pridem statutum id fuerat *Can. Contra idolorum* 10. 26. q. 5. *Can. attendendum* 13. *Can. Si quis contumax* 20. & *Can. Quisquis* 21. 17. q. 4. C. *Per venit* 2. de *Adul-*

Adulter. C. In Archiepiscopatu 4. de Raptor. quibus Juribus habetur, Episcopum posse laicos capere & corporaliter coërcere, multis pecuniarijs aliisque arbitrarijs poenis subicere. Estque ibi sermo de Sacrilegio, Sortilegio, aliisque criminibus mixti fori.

774. Accedit auctoritatiratio. Constat in primis, in delictis mixti fori præventioni esse locum. Effectus autem præventionis est, ut Judex præveniens præventum excludat, & illo procedente hujus forum sileat, & in Judice procedente tota consolidetur jurisdictio. *C. penult. de Foro comp. L. Si quis postea ff. de Judic. Decian. tom. 1. Tract. Crimin. lib. 4. à n. 1. Guazz. cit. de sens. 1. c. 8. n. 1. Scaccia de Judic. lib. 1. c. 12. n. 57. & 67. Mastrell. decis. 2. o. n. 3. Farin. de Inquisit. q. 7. à n. 52.* aliique per eum congesti. Ergo verum non est, quòd Judex secularis ab Ecclesiastico præventus ad poenas citra sanguinem possit procedere, cum hoc haud dubiè repugnet naturæ præventionis, & frustra diceretur crimen mixti fori, nisi posset ab utroque Judice poenâ temporali puniri, ut observat *Osasc. decis. 103. n. 7.* Ex quo con-surgit altera ratio: nam poenis Ecclesiasticis subijci possunt laici propter illa quoque crimina, quæ privativè pertinent ad forum seculare, cum quivis fidelis ratione peccati sit subjectus jurisdictio-ni sui Prælati Ecclesiastici & propterea ligari possit, uti notum est. Unde si Judex Ecclesiasticus procedere ad poenas solùm Ec-clesiasticas posset ob crimina etiam mixti fori, nullum jam dis-crimen foret inter ista & alia privativè ad forum seculare perti-nentia. Ut igitur aliquid operetur jurisdictio Judicis Ecclesiastici quoad crimina mixti fori & præventionem, absoluta ac integra esse debet, & excludere Judicem Secularem. Accedit 1. quòd Judices Ecclesiastici contra personas Ecclesiasticas procedere pos-sunt ad poenas etiam temporales, uti notorium est, & fatentur Adversarij, idque non alio ex capite, quàm quia sunt competentes ipsarum Judices. Atqui non minùs sunt competentes Judices lai-corum quoad crimina mixti fori: ergo etiam contra hos ad di-ctas poenas procedere possunt. Accedit 2. quòd quoad crimina pri-

vativè ad forum Ecclesiæ pertinentia, uti sunt Hæresis, & Simonia, procedere Judex Sacer contra laicos non minùs, quàm contra Clericos, potest ad dictas poenas temporales, uti rursus concedunt Adversarij: ergo habet ille absolute potestatem infligendi istas poenas. Itaque eas infligere potest etiam ob crimina mixti fori, cum ista, si Judex laicus fuerit præventus, non minùs ad jurisdictionem Judicis sacri pertineant, quàm Hæresis & Simonia.

775. Neque verum est, quod primo loco pro contraria opinione afferebatur, videlicet Episcopum non habere jurisdictionem temporalem. Contrarium præter alios fusè demonstrant Marta p. 2. de Jurisdict. c. 29. & Sperelli cit. decis. 3. à n. 6. patétque ex Trident. aliisque Juribus paulò antè allatis. Deinde quando ajunt Adversarij, Prælatos Ecclesiæ jurisdictionem temporalem non habere, vel hoc nomine intelligunt jurisdictionem profanam, ita ut sensus sit, illos habere jurisdictionem tantùm spiritualem? vel asserunt, spiritualem jurisdictionem se non extendere ad poenas temporales, illas nimirum, quæ infligi solent à Judicibus laicis & privant bonis tantùm temporalibus (uti sunt libertas & immunitas corporis, honor, & pecuniæ aliæque fortunæ bona) non verò bonis animæ & spiritualibus? Si hoc posterius asserunt, supponunt, quod est in quæstione, imò quod apertè falsum est, cum constet, poenas temporales Clericis delinquentibus & laicis Hæreticis ac Simoniacis infligi auctoritate & potestate spirituali. Si illud prius asserant, videlicet penes Præsules Ecclesiasticos jurisdictionem profanam non esse, verum id quidem est de illis Prælati, qui non habent territorium temporale, quale habent plurimi, præcipuè Episcopi Germaniæ: sed negatur suppositum, quòd ad decidendas causas mixti fori requiratur jurisdictio profana; idcirco enim mixti fori causæ dicuntur, quia pertinent ad forum seu jurisdictionem sacram æquè ac profanam.

776. Labile pariter est alterum ipsorum fundamentum, videlicet poenas in crimina mixti fori statutas venire à Lege Civili: aper-

apertum enim ex Juribus n. 766. relatis ac ex Trident. *sess. 25. c. 3. de Reform. Can. Quisquis & Can. Si quis in atrio* 27. q. 4. etiam à SS. Canonibus statutas esse. Et licet daretur, statutas non fuisse, non propterea sequeretur, infligi à solo Judice laico posse: quia quemadmodum Judex secularis in delictis mixti fori procedere potest ad poenam, tametsi ea Jure tantum Canonico fuerit imposita, uti tradunt Socin. *vol. 4. consil. 219. n. 7. & Decian. tom. 1. Tract. Crimin. lib. 4. c. 25. n. 64.* ita pariter in illis delictis Judex Ecclesiasticus procedere potest citra sanguinem ad poenam à Jure Civili statutam: quia forum foro accumulatur & jura juribus juvantur. Panorm. *in C. Cum sit de Foro comp. n. 15.*

§. III.

Præventio in Causis Mixti Fori quomodo fiat.

SUMMARIUM.

777. *Præventio locum habet, quandocunque concurrat Jurisdictione.*
 778. *Procedit hæc regula de omni Judice & omnibus Causis.*
 779. *Inducitur Præventio per solam Citationem.*
 780. *Prævenit, qui citat prior, tametsi solum verbaliter.*
 781. *Prævenire Ordinarius Judex nequit Delegatum, postquam hic Delegationis rescriptum acceptavit.*
 782. *Delegatus anteriore rescripto non potest assumere causam, si delegatus rescripto posteriore eam jam cepit.*
 783. *Ad Præventionem non sufficit sola Accusatio vel Inquisitio etiam specialis, tametsi actis inserta fuerit.*

777. *Cùm in causis Mixti Fori locum habeat præventio alterutrius Judicis causam prius ad se trahentis, ut dictum est paulò antè n. 747. explicandum restat, qua ratione fiat, & quid operetur. Non ignoro, locum illi esse non solum in causis, quæ proprie*

priè dicuntur esse Mixti Fori, sed etiam omnibus, in quibus plures Judices concurrentem jurisdictionem habent: quod in pluribus casibus contingere solet. Sic Judex Domicilij concurrat cum Judice Delicti, & Contractus, ut dictum est supra n. 104. & n. 106. Eademque est ratio de casu, quo reus habet plura domicilia. cit. n. 106. Eadem, quando quis delictum in uno territorio incepit, in altero consummavit, juxta dicta n. 157. & seqq. Habet quoque Camera Imperialis concurrentiam cum Imperatore ex Ordinatione Camerae: exceptis Feudis Regalibus. Gaill. obser. 29. n. 3. & obser. 42. n. 3. Matth. Stephani L. 1. de Jurisdic. c. 26. n. 11. Potest quoque pluribus in solidum jurisdic. delegari, juxta dicta n. 524. & 529. Possunt denique, ut alia omittam, plures habere jus dandi vel confirmandi tutorem. L. si ut proponis, c. de Confirm. tutor. Gregor. Tholos. L. 12. Syntag. Jur. c. 13. n. 17. Cothman. respons. 45. à n. 57. Matth. Stephani l. c. In dictis igitur casibus, aliisque similibus, quibus plures in solidum habent jurisdictionem, aut quodpiam jus, locum habet præventio, & non in solis causis Mixti Fori. Hic tamen de ea agendum videbatur, postquam videlicet plerasque, in quibus eidem locus est, jam attuli.

778. Quòd locus sit præventioni, ubi plures sunt Judices, patet ex C. penult. de Foro comp. C. Cum plures de Offic. Deleg. in 6. L. 1. ff. de Offic. Consul. L. Si quis posteaquam ff. de Judic. Est enim regulariter in quacunque materia verum, quòd præoccupantis potius sit jus. C. Non injustè de Procurat. C. si duo eod. in 6. V. C. Si quis justo prin. de Elect. in 6. L. Pluribus & L. Si is, qui Sticbum ff. de Procurat. L. Incola ff. Ad municipal. L. Qui prior ff. de Judic. Et quidem procedit regula tam de Judice Ecclesiastico respectu Ecclesiastici, & laici respectu laici, quàm Ecclesiastici respectu laici in causis mixti fori, ac vicissim. Et sive uterque habeat merum Imperium aut mixtum, sive unus merum, alter mixtum, aut simplicem tantum jurisdictionem. Neque solum de Judice Ordinario respectu Ordinarij, Delegato respectu Delegati, quando in solidum demandata ipsis fuit jurisdic. tio,

dictio, sed etiam de Ordinario respectu Delegati, ac vicissim. Ac non solum de Judicibus dignitate & potestate æqualibus, sed etiam de superiore & inferiore, si hic ab illo jurisdictionem non habet. Et siue unus habeat jurisdictionem aliquo Jure speciali, videlicet per privilegium, aut præscriptionem, & alter Jure ordinario; siue uterque Jure vel speciali vel ordinario ac communi: dummodo habeant cumulativè & neuter privativè. Idemque est de eo, qui jurisdictionem solum habet extra ordinem aut ex incidenti, v. g. ratione prorogationis, reconventionis, vel quia testis falsum coram ipso deposuit &c. poterit enim prævenire Ordinarium, sicut præveniri ab ipso potest. Demum procedit regula in quibusvis causis, siue Civiles sint siue Criminales, siue Ecclesiasticæ siue Profanæ. Marian. Socinus in *C. Proposuisti de Foro comp. à n. 8.* post Bartol. Bald. Joan. Andr. ac alios.

779. Inducitur præventio per citationem, seu, ille Judex in causa prævenit, ita ut alter regulariter se amplius immiscere nequeat, qui prius citavit Reum. *C. Proposuisti de Foro comp. § L. si quis postea ff. de Judic. &* tradit communis DD. contra Bartol. qui litis contestationem requirit. Non tamen sufficit sola Inquisitio vel Accusatio. Farin. in *Praxi Crim. L. 1. tit. 1. q. 7. n. 57.* tum Baldo ac alijs. Sufficit verò sola citatio verbalis. Nec opus est, esse trinam aut unam peremptoriam. Si tamen proceditur viâ Accusationis, fieri debet ad instantiam accusatoris: si viâ Inquisitionis, sufficit fieri ex mandato Judicis. Nec sufficere, si citatio solum emanavit, sed debere pervenisse ad notitiam citati, docent communiter DD. contra Bald. ac Panorm. Verùm ex eo, quòd ad perpetuandam Delegati jurisdictionem sufficit, citationem emanasse (quòd tenui suprà *n. 540.*) videtur sequi, quòd etiam ad præventionem sufficiat.

780. Si unus Judex citat Reum verbaliter, alter realiter, seu per capturam, ille prævenit, qui citat prius tempore, etiamsi citet solum verbaliter, ut tradit communior DD. eaque simul probabilior. Nam fatentur Farinac. *l. c. n. 53.* ac alijs, qui tenent contrarium

trarium, remittendum esse Reum à Judice, qui cepit, ad Judicem, qui prior solùm verbaliter citavit, si Reus ipse petat. At non apparet, quomodo dari possit obligatio remittendi, si citatio realis posterior prævalet verbali priori: neque enim Reus remitti postulans potest præjudicare juri, si quod Judex capiens ex captura acquisivit. Quando uterque simul citat, aut dubium est, quis prior citando fuerit, ille prævenit, qui citat realiter: quia citatio realis per se potentior est verbali. Si ambo citârunt verbaliter, nec constat, quis, priùs & apud neutrum se stitit Reus, prævenisse censetur ille, qui majorem habet jurisdictionem & potestatem. *arg. c. 31. de Præbend. in 6.* Dixi: si apud neutrum se stitit Reus. Nam si coram alterutro jam comparuit, est is in possessione. Si par utriusque sit jurisdictio, statur juramento Rei, quis ipsum prævenit; vel debent inter se concordare. Quod ultimum maxime procedit, si nec ipse Reus scit, à quo priùs fuerit citatus.

781. Quamvis autem locum habeat præventio inter Judicem Ordinarium & Delegatum, ut paulò antè dixi, & constat ex *C. Ut debitus 59. de Appellat.* fieri tamen ab Ordinario non potest, postquam Delegatus delegationis rescriptum jam accepit, quia illo præsentato & acceptato jurisdictionem in causa delegata obtinet privativè, eaque adimitur Judici Ordinario, uti habetur *C. Studuisti 2. de Offic. Legat. cum mandatum speciale*, ut ibi dicitur, *deroget generali.* Nisi in rescripto expressè reservetur jurisdictio Ordinario, & Delegato conferatur solùm cumulativè. Itaque Ordinarius tunc solùm prævenit Delegatum, quando causam per partis citationem aut litis contestationem coepit ante rescriptum delegationis Delegato præsentatum: poterit enim tunc pergere, *non obstante si dicat (pars citata) quoddam ad superiorem Judicem nuntium destina-verit, aut literas impetra-verit ab eodem, priusquam Delegato fuerint assignatae*, ut dicitur *cit. C. 59. de Appellat.* quia ante præsentatas & receptas delegationis literas non confertur Delegato jurisdictio, nec censetur ablata Ordinario. *C. Audita de Restit. spoliat.* & notant Innocent. *in C. Cum contingat de Offic. Dele-*

Delegat. ac Bald. in *L. 1. C. Ut lite pend.* Si tamen ex rescripto delegationis constet, velle Delegantem causam suscipi à Delegato, non obstante, quòd ccepta jam fuerit ab Ordinario, non poterit hic pergere, tametsi eam jam coeperit ante datum & receptum rescriptum, cum superior à Judice subjecto causam jam coeptam avocare possit. *L. Judicium 58. ff. de Judic. C. Ut nostrum 56. de Appell.* Quia verò hæc avocatio non nisi gravibus de causis fieri solet, idcirco rescriptum delegationis censendum est subreptitium, nisi in illo fiat mentio causæ ab Ordinario jam coeptæ, aut saltem in eodem dicat superior, se causam delegare, sive apud Ordinarium introducta jam sit sive non. *C. Inter monasterium 20. de Sent. & re jud.*

782. Sed jam dubitatur, quandonam unus Delegatus censeatur prævenisse alterum Delegatum. Quæstio hæc locum non habet, quando delegata est jurisdictio pluribus conjunctim: tunc enim nullus eorum alterum prævenire potest, sed simul omnes tractare causam debent juxta dicta suprâ *n. 525.* Igitur loquendo de delegatione pluribus in solidum factâ, regula traditur, ut ait Petr. Barbosa in *L. si quis posteaquam de Judic. n. 45.* præventam esse jurisdictionem ab eo, ad quem prius datæ sunt literæ, non cui prius præsentatæ, eò quòd juxta Panor. in *C. Ut debitus de Appellat. n. 47.* ac alios, attendi debeat tempus datæ, & non præsentationis rescripti. Verùm, etsi hoc ultimum verum sit, regula tamen, pro qua affertur, non subsistit. Nam si is, cui per posterius rescriptum mandata est jurisdictio, illa uti coeperit, alter, ad quem datum est anterius, non poterit se amplius immiscere, quia jam est præventus, sive suum rescriptum tempore anteriore datum acceperit ante posterius alterius Delegati rescriptum sive post: cum Jura præventionem absolutè concedant, nec distinguant inter tempora, quibus obtenta est jurisdictio. Aliàs solum is judicare posset, qui vel Ordinariam vel Delegatam accepit ante alios, & solum tunc locus præventioni esset, quando simul & eodem tempore plures eam acceperunt; quod falsum esse constat.

stat. Et quidem procedere potest posterior Delegatus cum iure præventionis, licet in suo rescripto facta non fuerit mentio rescripti anterioris. Tametsi enim rescriptum posterius in eadem causa ad alios Judices impetratum sit subreptitium, nisi in eo facta sit specialis mentio rescripti prioris, juxta *C. 3. de Rescript. C. 2. de Dolo & contum. C. Bonæ 3. de Confirm. ut. vel inut.* non tamen rescriptum Justitiæ seu ad lites sub vel obreptitium, est ipso jure nullum, sed ope tantum exceptionis elidi potest. *C. Si autem & C. Plerumque 23. de Rescript.* Itaque delegatus posteriore rescripto quamvis subreptitio prævenire alterum delegatum potest, & valebunt acta, quamdiu de vitio subreptionis non excipitur, ut ex *C. super literis 20. de Rescript.* post Imol. Panorm. ac alios notant Sanchez *L. 8. de Matrim. disp. 21. n. 76.* & Laym. *in cit. C. 20. n. 2. §. Nunc verò.* Et solum tunc abstinere causæ cognitione tenetur, quando oppositum & ostensum subreptionis vitium fuit, aut quando evidentiâ facti est notorium; cum illud, quod est notorium, in facto suppleat Judex etiam parte non petente, juxta doctrinam Glossæ *in L. 1. C. Qui & adversus quos in integr. restit. V. In consilio,* & Bald. *ibi n. 5.* Gaill. *L. 1. Observ. 31. n. 4.* Ubi tamen limitatio addenda est: nam si motu proprio Princeps rescripsit, nullâ ratione oberit vitium subreptionis, neque ex hoc capite oppugnari rescriptum poterit, cum *motus proprius* hoc vitium purget, ut constat ex *C. si motu proprio de Præbend. in 6. & Clement. si Romanus de Præbend.* Idque non tantum de motu proprio SS. Pontificijs, sed etiam Ordinariorum concedunt Staphilæus *de Literis Gratiæ tit. de Effectu Clausulæ effectû 7. n. 1.* & Sanchez *cit. disp. 21. n. 48.*

783. Quemadmodum verò, ut modò dixi, non is ex duobus in solidum delegatis alterum prævenisse censendus est, qui antè accepit rescriptum, sed qui prior citavit reum, sive posteriore sive anteriore rescripto jurisdictio mandata ipsi sit; ita pariter ad præventionem non sufficit Accusatio vel Inquisitio, tametsi libellus à Judice acceptatus, aut inquisitio actis inserta fuerit

fuerit. Tametsi enim Judex hos actus exerceat vi suæ jurisdictionis, nondum tamen per eos causæ tractationi initium dedisse censendus est, utpote quæ propriè incipit à Citatione. *arg. §. fin. Inst. de Pœna temerè litigant. & L. Libertus 15. de in jus voc. Bald. in L. un. C. de Confess. n. 32. Angel. in L. 1. ff. de in jus vocan. & in L. 1. C. de Judic. n. 2. Roman. consil. 412. n. 4. Jason L. 1. consil. 31. n. 4. Matth. de Afflict. decis. 219. n. 1. §. 3. & fuse Felin. in C. Illud de Præscript. n. 11. Bossius in Praxi crim. tit. de Foro comp. n. 103. Natta l. 1. consil. 82. n. 5. Hinc quando Guilielmus in C. Raymutius de testam. V. Et Uxorem decis. 5. n. 17. & Jul. Clarus L. 5. Sentent. §. fin. q. 38. n. 28. asserunt, ab illo Judice præventam censerì jurisdictionem, qui prius coepit super delicto inquirere, intelligendi sunt de inquisitione non qualicumque, sed eâ, quæ fit per citationem delinquentis.*

§. IV.

Quis sit Effectus Præventionis.

SUMMARIUM.

784. Præventionem consolidatur jurisdictionis Judicis prævenientis, & jus partium.
785. Et quidem non solum quoad illum ex pluribus in eadem causa reis, quem citavit; sed etiam quoad reliquos.
786. Si tamen reus ab uno Judice citatus contumaciter non comparuit, conveniri coram altero potest.
787. Procedere quoque secundus Judex potest comparente accusatore, si is, qui prior citavit reum, solum procedit per viam inquisitionis.
788. Aut si præventio unius Judicis fraudulentè procurata fuit.
789. Non potest procedere præveniens Judex, si reus etiam post præventionem impetravit à Principe privilegium Motus proprii, vi cuius conveniri nequeat, nisi coram certo Judice.

790. *Potest prævenire Judex unus alterum, tametsi alteruter legitime sit impeditus à citando reo.*
791. *Non est locus præventioni, quoad Judicem inferiorem respectu superioris, à quo ille jurisdictionem habet. Uti nec tunc, quando duo jurisdictionem habent non in solidum, sed conjunctim.*
792. *Præventio effectum habet solum quoad causam specialem, ad quam dicendam reus fuit citatus: non verò quoad alias distinctas.*
793. *Hinc si in Foro Ecclesiastico petita fuit absolutio à juramento ad effectum agendi, nihilominus in Foro seculari peti potest executio contractus jurati. Et ex L. Diffamari jussus ab uno Judice, agere aut accusare intra præfixum terminum, agere vel accusare potest coram alio competente.*
794. *Non tamen alter Judex terminum agendi alium præfigere diffamanti potest. Nec causam diffamationis assumere, si prior jam suscepit cognitionem de innocentia diffamati.*
795. *Præventio illegitima & invalida effectum non habet. Declaratur, quid ad ejus valorem requiratur.*

784. Postquam explicatum modò fuit, quomodo in Causis Mixti Fori, ac universim quando Jurisdictiones concurrunt, inducatur Præventio: dicendum superest, quem illa effectum & quando habeat. Itaque effectus Præventionis est, quòd per ipsam consolidatur tam jurisdictio Judicis prævenientis, quàm jus partium. Illius quidem jurisdictio consolidatur: quia alter Judex, qui etiam in solidum jurisdictionem habet, causam acceptare eique se immiscere, nisi priore Judice & partibus consentientibus, amplius non potest; sed ubi judicium coeptum est, ibi finiri debet. *L. Ubi acceptum ff. de Judic. C. Cum plures de Offic. & potest. Jud. De leg. & ibi Ancharan. n. 2. Franc. n. 2. ac alij.* Hinc si Judex in causa, in qua ab altero præventus fuit, procedere velit, excipi contra eum potest; non quidem per modum incompetentiæ, sed præventionis. *L. si quis postea ff. de Judic.* Si neglectà exceptione procedat, appellari potest, vel recurri ad Judicem, qui præ-

prævenit, ut inhibeat Judicem præventum. Si tamen pars non excipiat, valet processus. Farin. in *Praxi Crim. lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 54.* Gaill. *lib. 1. obser. 29. in fin.* cum communi DD. quia exceptio Præventionis est declinatoria Fori, ac idcirco si ante litis contestationem non fuit opposita, jurisdictio prorogatur. *L. fin. C. de Exception.* Baldus in *Auth. Sed novo jure C. de Servis fugit.* & in *L. Peremptorias C. Sentent. rescindi non poss. in fin.* Felin. in *C. Cum M. Ferrar. de Constitut. n. 25.* Decian. *lib. 1. consil. 18. n. 319.* Bossius in *Praxi tit. de Foro compet. n. 81.* Mascard. *vol. 3. de Probat. conclus. 1233. n. 13.* Jus quoque partium per Præventionem consolidatur. Hinc actor pro arbitrio variare nequit inter duos Judices: quia, ut modò dictum est, finiri ibi debet iudicium, ubi cceptum est. Sicut curare non potest, ut reus citetur ab utroque Judice. Quod si fecerit, condemnandus est in expensas: causam tamen non perdit. *C. fin. de Rescript. in fine.*

785. Alter Præventionis effectus est, quòd Judex citatum unum ex pluribus reis in eadem causa, prævenisse censetur etiam reliquos, uti contra Farinac. aliòsque docent Bald. & Angel. in *cit. L. Si quis postea de Judic.* Alexand. in *addition. ad Bartol. in L. Denunciasse §. fin. ff. Ad L. Jul. de Adulter.* Marian. Socin. in *C. penult. de Foro comp. n. 37.* Decian. *lib. 4. Tract. Crim. c. 22. n. 4.* ac passim Interpp. in *C. Pastoralis §. fin. de Rescript.* Ratio est: quia continentia causarum dividi non debet, ut dictum est supra à n. 561.

786. Regula modò tradita, videlicet per præventionem ita uni Judici acquiri jurisdictionem, ut alter, tametsi aliàs competens, se immiscere amplius non possit, in nonnullis casibus, uti pleræque alia, fallit, & limitanda est. Itaque I. si reus citatus ab uno Judice contumaciter non comparuit, conveniri coram altero poterit, nec ipsi proderit exceptio præventionis; cum enim priorem citationem, quantum in se fuit, impugnaverit, ei non parendo, locum habet *reg. 38. Jur. in 6. Ex eo non debet quis*

fructum consequi, quod nisi extitit impugnare. Cùmque apud Judicem, qui eum citavit, non debeat audiri, nisi refusis prius expensis *L. Sancimus C. de Judic.* à fortiori non poterit prætere remissionem ad Judicem, qui prior ipsum citavit. Bartol. in *L. Quamvis ff. de Sepulch. viol. n. 2.* Paul. Castr. in *L. si quis posseaquam ff. de Judic. n. 7.* aliique plurimi, quos allegat Gabriellus *Commun. Opin. lib. 2. tit. de Judic. conclus. 1. n. 19.* Ut tamen hæc assertio procedat, necesse est ab actore ejus contumaciam accusari. *L. Properandum §. 1. C. de Judic.* Socin. *L. 1. consil. 41. n. 3.* Barbofa *l. c. n. 185.* Dubium autem est, an reus possit contumaciam purgare, & solutis vel oblatis Actori expensis de præventionem excipere & litis pendentiam allegare. Posse affirmant Bartol. Panorm. Angel. ac alij apud Gabriel. *l. c. n. 23.* Negant idem Bartol. Imol. Lancellot. ac alij. Distinguit cum alijs Paul. Castr. in *L. Hoc amplius 9. ff. de Damno infect. §. Celsus 5.* asserens, secundam opinionem procedere, si jus Actoris ex contumacia Rei factum est deterius; primam verò, si jus illud deterius factum non est. Placet mihi indistinctè secunda opinio: tam enim per refusionem sumptuum Actori satisfaciat Reus, non tamen per hoc satisfacit etiam Judici, cujus auctoritatem contempnit. Itaque si ejus remissionem non petat Judex, qui citando prævenit, poterit alter procedere si verò primus Judex petat remissionem, eam secundus facere tenetur, sive reus ob contumaciam ipsi etiam actori satisfecerit sive non: quia per præventionem primo Judici acquisitum jus fuit, cui obesse nec debet nec potest delictum rei contumaciter absentis.

787. II. Si unus Judex per Inquisitionem procedendo reum citavit vel realiter vel verbaliter, & postea coram altero Judice Accusator compareat petens citari reum, poterit secundus Judex procedere non obstante præventionem alterius. Ita Innocent. in *C. Super literis de Rescript.* Bartol. in *L. 3. ff. ad L. Jul. de Adulter.* Bald. in *L. Ea quidem C. de Accusat.* Angel. in *L. si vacantia C. de Bon. vacant.* Dyn. in *C. Factum legitime de R. J. in 6. n. 9.*

Bero-

Beroius *rubr. de Judic. n. 37.* Boss. *in Praxi tit. de Inquisit. n. 17.* Decian. *L. 4. tract. crimin. c. 20. n. 22.* ac alij. Quia, ubi adest remedium ordinarium, cessat extraordinarium & subsidiarium: accusatio autem est remedium ordinarium, extraordinarium inquisitio, tametsi generaliter sit permessa per Statutum, ut notant Boss. *l. c.* & Petr. Barbosa *ad L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 84.* Neque læso deneganda est licentia accusandi delinquentem, quo modo velit. Ex quo inferunt Gomez *tom. 3. c. 1. n. 49. v. 2.* & Barbosa *l. c. n. 86.* quòd superveniente accusatore cesset officium Fiscalis ad denuntianda & accusanda crimina constituti.

788. III. Si fraus delinquentis vel verè vel præsumptivè probatur, quòd videlicet ad evitandam majorem poenam procuraverit se ab uno Judice citari vel verbaliter vel realiter, aut per inquisitionem contra se procedi, præventio nihil proderit, sed eà non obstante, & tanquam facta non fuisset, poterit alius Judex competens contra reum procedere vel inquisitionis vel accusationis viâ. *arg. L. Tria. onera ff. de Excus. Tutor. & L. si servus plurium §. si quis ante ff. de Legat. 1.* & tradunt ibi Bald. ac fuse Jason *à n. 5.* Felin. *in C. Cum M. de Constitut. n. 25. ac ibid. Ripa n. 199.* Guido Papæ *consil. 153. n. 2.* Boss. *in Praxi tit. de Foro comp. n. 80.* Decian. *l. c. n. 24.* ac aliorum communis.

789. IV. Si reus etiam post præventionem impetravit privilegium à Principe cum addito *motu proprio*, ut non possit accusari vel molestari, nisi coram hoc illòve certo Judice, proderit ipsi hujusmodi privilegium etiam contra Judicem, à quo fuit præventus. Paul. de Castr. *in L. si quis quendam in judicio 11. ff. Si quis cautionibus*, Jason *in L. Cum quædam puella ff. de Jurisdic. n. 9.* Qui tamen *in cit. L. 11. ff. si quis caution. n. 3.* advertit, tale privilegium, si non sit *motus proprius*, non patrocinatorum contra Judicem prævenientem. Quod intelligendum est de privilegio post præventionem impetrato: nam si antè concessum fuit, etiam absque clausula *motu proprio* eximit jurisdictione Judicis

dicis in privilegio non expressi, exceptis casibus, de quibus dixi supra n. 137. & n. 169 Non ignoro, doceri à Panorm. Host. Fe. lin. ac alijs, quos allegat Gabriellus lib. 2. *Commun. Opin. tit. de Judicijs conclus. 4. n. 20.* concessionem lite pendente factam sine litis mentione non valere, tametsi facta sit motu proprio. Standum tamen videtur priore sententiâ, quam præter citatos DD. tenent Bartol. Bald. Angel. Alexand. ac alij communiter. Ratio est: quia privilegium, ut ponitur, est absolutè concessum, ac idcirco etiam adversùs Judicem, à quo reus jam est præventus. Unde si quid rescripto quoad hunc Judicem obstaret, esset hoc, quòd in eo facta non est mentio litis pendentis. At hoc non obstat, cum motus proprius purget vitium subreptionis. *C. si motus 23. de Præbend. in 6.*

790. V. Si duo habent æqualem jurisdictionem cum jure præventionis, ac unus eorum legitimè sit impeditus, non potest alter durante illius impedimento prævenire, uti volunt Bartol. in *L. si maritus 15. ff. ad L. Jul. de Adulter.* Alexand. *ibi in addit.* Marian. Socin. in *C. Postulasti de Foro compet. Roman. singulari 143. v. Dico tibi,* Decian. *l. c. n. 18.* Idque maximè tunc procedere ait Alex. *l. c.* quando Judicis impediti interesset, v. g. quia sportulas aut partem mulctæ habiturus est. Rationem dant: quia uni legitimè impedito jus suum adimi non debet: fortassis enim, si non fuisset impeditus legitimè, ipse prævenisset. De cujus tamen doctrinæ veritate meritò dubites, eamque negat Angel. in *cit. L. 15.* neque satis benè deducitur ex *cit. L. 15.* ut ostendit Romanus *l. c.* sed neque, uti vult Alexand. *l. c.* probatur ex *C. si duo 6. de Procurat. in 6.* Et ratio est: quia leges præventionem absolutè concedunt, nec distinguunt inter casum, quo unus Judicum legitimè impeditus est; intèrque eum, quo non est impeditus. Nec quisquam, ut opinor, negaverit, præventioni locum esse, quando unus Judicum ignoravit rei delictum, & idcirco eum non citando ab altero Judice præventus fuit; quamvis idem sit esse ignorantem ac esse impeditum. Quòd si sequenda foret

foret illa doctrina Bartoli, locum saltem non haberet, sed procedere deberet præventio, quando periculum esset, v. g. si ex dilatione iudicij elaberetur reus, & delictum maneret impunitum, uti fatentur Socin. & Decian. *ll. cc. arg. L. 1. §. Hujus rei ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisd.*

791. VI. Non est locus præventioni quoad Judicem inferiore respectu superioris, à quo habet jurisdictionem: neque enim invito superiore procedere potest inferior, eumque impedire, quò minus causam ad se avocet: quia, ut ait JC. *L. 58. ff. de Judic. iudicium solvitur vetante eo* (& avocante ad se litem coram inferiore pendente) *vel etiam eo, qui majus imperium in eadem jurisdictione habet.* Ubi tamen excipienda est Camera Imperialis: nam causas ad eam devolutas avocari per Imperatorem non posse, dixi supra *n. 752.* Similiter si duo habent jurisdictionem non in solidum, sed conjunctim, non potest unus prævenire alterum, ut constat ex *C. Prudentia de Offic. Deleg.* & dictum est supra *n. 525. & 782.* Illud verò notorium est, nec limitationem continet prædictæ regulæ, uti existimat Decian. *l. c. n. 17.* non esse locum præventioni, quando unus Judex jurisdictionem habet solum in defectum alterius, videlicet propter ejus negligentiam aut impedimentum: cum enim jurisdictionem non habeat nisi in eventum negligentiae aut impedimenti, constat, quòd prævenire non possit, sed exspectare illum eventum debeat. *cit. C. Prudentia.*

792. VII. Præventio non datur, nisi quoad causam specialem, ad quam dicendam citatur reus: non verò quoad alias distinctas & separatas. Bartol. *in L. Si pluribus ff. de Legat. 1. n. 1.* Matth. de Afflict. *decis. 294. n. 5.* ac passim alij. Ratio obvia est: quia cum præventio proveniat à citatione, & citatio restringatur ad causam in ipsa expressam *L. Aut qui aliter prin. ff. Quod vi aut clam.* non potest dici facta præventio, nisi in ea causa speciali, in qua facta est citatio. Ob eandem rationem censetur præventio solum facta esse tunc, quando citatio facta est ad respondendum in cau-

sa; secus, si citatio facta est ad alium effectum. Hinc si reus citatus fuit non ad puniendum ipsius delictum, sed tantum ad informationem aliquam capiendam, Judicis alterius Jurisdictio in ordine ad puniendum præventa non est.

793. Ex hoc deducunt Matth. de Afflict. *decis. 30. n. 1.* ac alij, quod si in Foro Ecclesiastico petita fuerit absolutio à juramento ad effectum agendi juxta *C. 1. de Jurejur.* possit nihilominus in foro seculari peti executio instrumenti jurati: quia cum hæ causæ diversæ sint, si una est præventa, non eo ipso præventa est & altera. Similiter inde concludit Marian. Socin. in *C. penult. de Foro comp. n. 26.* suffragantibus Lancell. in *L. si quis postquam ff. de Judic. in fin.* Decian. *L. 4. Tract. crimin. c. 20. n. 31.* Covarruv. *L. 1. variar. c. 18. n. 6. ad fin.* ac alijs, si quis usus fuerit remedio *L. Diffamari C. de Ingen. & manumiss.* ut scilicet diffamans intra præfixum terminum agat aut accuset, aliàs non amplius audiendus, hunc non teneri agere vel accusare coram Judice v. g. loci delicti aut contractus, coram quo diffamatus eo remedio usus est, sed posse alium ejusdem diffamati & rei Judicem, nimirum domicilij, adire; dummodo agat intra terminum sibi præfixum. Rationem dant: quia judicium, quo agitur de termino ac tempore agendi, diversum est ab eo, quo agitur ex contractu, vel de delicto, cum tendant ad diversos effectus; præventus igitur quoad unum coram aliquo Judice, non eo ipso præventus est etiam quoad alterum. Idemque videtur esse dicendum cum Barbosa *l. c. n. 99.* de casu, quo diffamatus utitur remedio *L. si contendat 28. ff. de Fidejussor.* non enim cogendus est diffamans docere de suo jure coram illo Judice, coram quo diffamatus illud remedium intentavit, sed poterit id facere coram alio competente Rei Judice; cum enim electio inter plures Judices sit penes actorem juxta *C. Cum sit generale de Foro comp. L. fin. C. de Jurisd. omn. de Judic. & L. Non utique ff. de eo, quod cert. loc.* non est in potestate Rei vel primi Judicis cum hoc jure privare. Dissentiunt Felin. in *cit. C. Cum generale n. 6.* Alberic. & Ja-

son incit. *L. Non utique n. 5.* quia, ut ajunt, Judex præparatorij debet esse Judex etiam præparati *L. Ordinarij C. de R. V.* Sed respondetur, id solum procedere tunc, quando præparatorium Judicium est connexum cum præparato, & ad eundem effectum tendit; secus, si ad diversum, uti fit in allatis casibus.

794. Duo tamen danda sunt posteriori opinioni. Primum est, quod si diffamatus curavit ab uno Judice præfigi terminum diffamanti cum comminatione perpetui silentij, alter Judex id facere amplius non possit, cum quoad hoc à primo jam sit præventus. Secundò si diffamatus imploravit officium Judicis, petiitque declarari, se non esse culpabilem, & diffamanti perpetuum silentium imponi, suscepto semel hoc judicio ab uno Judice alter jam erit absolutè & quoad totam causam præventus, ac proinde diffamans non poterit actionem vel accusationem instituere coram alio: quia in tali casu primus Judex ipsam principalem causam jam suscepit, & sic secundum prævenit. Neque obest, quod modò dicebam, in arbitrio Actoris esse unum ex pluribus competentibus Rei Judicibus eligere: hoc enim non procedit, quando diffamatus ago & quâdam necessitate ad ostendendam meam innocentiam compulsus, quia forsan ex mora Actoris damnum passurus essem: debetque tunc adversarius sibi imputare, quod citius non egit aut accusavit. Socin. *l. c. n. 26. & consil. 41. n. 5.* ac *consil. 38. n. 10.* Felin. *l. c. v. 22.* Jason. *l. c. n. 5.* Decian. *l. c. n. 13.*

795. VIII. Præventionem non operatur citatio illegitima & invalida. *C. penult. de Foro compet. V. Legitimè citatus & notant ibi Anton. n. 12. Panorm. n. 6. Socin. n. 20.* traduntque Bald. Alex. Jason, ac alij, quos allegant Mascard. *vol. 3. de Probat. conclus. 1233. n. 16.* & Barbofa *l. c. n. 60.* Patet ratio: quia illegitima citatio propriè non est citatio. *L. si pater C. de Statu defunct.* ac idcirco effectum producere non potest. Bald. *in Auth. Offeratur C. de litis contest. n. 8. & in L. un. C. de Delict. defunct. n. 1.* ac fusè Romanus *consil. 412. à n. 5.* Ut autem legitima &

valida sit citatio, primò fieri debet ad petitionem partis. *cit. C. pe. nult. de Foro compet. & ibi Panorm. n. 2.* nisi procedatur per viam Inquisitionis, quia ibi accusator non est, qui petat citationem, satisque ipsa fama delicti & ratio boni publici, delicta non permittentis esse impunita, eam postulat. Secundò facienda est decreto Judicis. *L. Neminen C. de Exhibend. reis.* Vnde non sufficit citatio anomola, de qua suprà *n. 540. in fine.* Et quidem tertio fieri debet mandato non cujuscunque Judicis, sed competentis. *L. 3. ff. de Judic. L. Vir bonus ff. Judicatum solvi.* Quia actus Judicis incompetentis ob defectum Jurisdictionis sunt invalidi. Nisi quòd in dubio de Jurisdictione Judex etiam incompetentis validè citat, ut suprà dictum est à *n. 14.* Quartò demùm requiritur, ut in citatione exprimaturs causa citandi reum. *Clem. 2. Ut lite pendent. & ibi DD. Guido Papæ decis. 153. in fin. Barbosa l. c. n. 65.*

S. V.

*Utrum Preventio effectum habeat mutato post
eam Rei foro.*

SUMMARIUM.

796. Qui forum mutat, postquam in jus vocatus fuit, tenetur causam prosequi, ubi cœpta est.
797. Nisi simul mutet Statum & conditionem personæ.
798. Unde laicus, si post patratum crimen fiat Clericus, liber manet à Jurisdictione Judicis laici.
799. Si tamen agitur civiliter, & citatus ante Clericatum à Judice laico fuit, causam prosequi coram eodem tenetur.
800. Si agitur de crimine criminaliter, & Clericatum in fraudem non assumpsit, judicari nequit à laico Judice, tametsi preventus ante Clericatum.
801. Studiosi non obstante preventionem remittendi sunt Academicæ.

802. Neque illis obstat præventio, qui motu proprio Principis ad alium Statum evecti sunt.

796. Sensus quæstionis est, an si Reus, postquam ab uno Judice præventus jam fuit, forum mutet, v. g. hinc transferendo domicilium, aut militiam assumendo, nihilominus litem prosequi teneatur coram Judice præveniente. Et videtur negandum: quia Forum mutare est mutare Judicem ejusque jurisdictione eximi, & alteri subijci. Non igitur amplius stare tenetur ad tribunal prioris Judicis, utpote ipsi jam non amplius subjectus. Verùm contrarium statuitur *L. 7. ff. de Judic.* ubi Ulpian. ait: *si quis postquam in jus vocatus est, miles, vel alterius fori esse cœperit: in ea causa jus revocandi forum non habebit quasi præventus.* Ex quibus verbis hanc regulam statuunt Interpretes: *si quis, postquam fuit in jus vocatus ad causam dicendam, mutavit forum, non est remittendus ad novum forum, sed coram priore Judice causam prosequi tenetur.* Quæ regula approbatur *C. Proposuisti 19. de Foro compet. L. penult. ff. de Jurisdic. & L. Incola 34. ff. Ad municipalem.* Ratio est: quia ubi acceptum est semel iudicium, ibi & finem accipere debet. *L. 30. ff. de Judic. L. si is, qui Romæ 34. ff. eod.*

797. Hæc quoque regula suas exceptiones patitur. Nam primò non procedit, quando is, qui mutat forum, simul mutat statum & conditionem, ratione cujus prior Judex jurisdictionem amplius non habet, v. g. si quis ex laico fit Clericus aut Religiosus: tunc enim non obstante præventionem factâ per Judicem secularem, coram Ecclesiastico conveniendus est, cum etiam volens coram seculari conveniri nequeat juxta dicta *n. 412.* Et ita tradunt Jac. Butrius in *L. Quisquis C. de Episc. & Cleric.* Oldrad. *cons. 4.* aliique complures, quos refert & sequitur Decian. *L. 4. Tract. crimin. c. 9. n. 60.* ubi tamen, cum dixisset, Clericum judicandum esse ab Ecclesiastico Judice, tametsi laicus contra ipsum jam inchoasset processum ante Clericatum, hanc sententiam mox evertit, sibi que contradicit, dum addit hanc limitationem *modo*

non fuisset *præventus à laico*: nisi per inchoationem processus solum intellexerit inquisitionem contra reum aut receptionem libelli accusatorij, per *præventionem* verò citationem verbalem aut capturam. Rationes pro sua opinione has affert Oldradus *l. c. Privilegium* superveniens eximit privilegiatum à priori onere. *L. Spadonem* 13. §. 3. & *L. Jurisperitos* 30. ff. de *Excusat.* Sacerdotium superveniens tollit munus publicum jam antè injunctum. *L. Prætor* 13. V. *Vel si quid Sacerdotium* ff. de *Vacat. & excusat. muner.* Solviturque per Sacerdotium arbitrium jam susceptum. *L. Non distinguemus* 32. §. *Sacerdotio* 4. ff. de *Recept. qui arbitr. recep.* Denique Vinculum obligationis præcedentis solvitur per superveniensem dignitatem. *L. Interdum* 34. ff. de *Operis libertor.* Ad *C. pen. de Foro compet. L. Cum quædam puella* ff. de *Jurisdic. & L. si quis posteaquam* ff. de *Judic.* ubi dicitur, finiendum esse judicium, etiam mutato foro, ubi coeptum fuit, respondet idem Oldrad. ibi sermonem esse solum de casu, quando forum foro adjicitur; non item de illo, quo status mutatur, & prius forum omnino cessat. Addit: si quis post crimen patratum ac etiam post processum jam inchoatum confugit ad Ecclesiam, inde non abstrahitur, nec contra eum medio tempore criminaliter proceditur, nisi in criminibus quibusdam exceptis. *L. Præsentis C. de his, qui ad Eccles. confug. Novell. 17. c. 6. & 7.* ergo multo magis hoc privilegium dabitur illi, qui non tantum confugit ad Ecclesiam, sed omnino se incorporat Ecclesiastico Collegio, & Ecclesiæ Deique servitio se mancipat.

798. Hæc tamen non absolutè & illimitatè vera sunt. Itaque varij casus distinguendi sunt. In primis si laicus post patratum crimen factus est Clericus, omnino liber remanet à Jurisdictione Judicis secularis: tametsi jam fuerit de crimine infamatus, aut accusatus, ut cum communi plurimorum tradidi supra n. 249. Idemque dicendum est de casu, quo civiliter convenitur: nam si post contractum celebratum, & antequam super eo ad judicium seculare evocaretur, factus est Clericus, à solo Judice Ecclesiastico judi-

judicari poterit, ut cum Glossa 2. in *L. Nemo potest ff. de Legat. 1.* Albertin. in *C. 1. de Hæretic. in 6. q. 13. n. 21.* Covarr. *Pract. c. 32. n. 4. concl. 1.* Jul. Clar. *L. 5. Sentent. §. fin. q. 36. n. 43.* ac alijs, bene tradit Petr. Barbosa in *L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 202.*

799. Si verò agitur civiliter & laicus fuit citatus per Judicem secularem, isque post citationem factus est Clericus, tenetur litem prosequi coram Judice seculari, à quo per citationem fuit præventus, uti tradit Glossa 1. Angel. Fulgos. ac alij in *cit. L. si quis posteaquam Bartol. in L. 1. ff. de Pæn. n. 3.* Federic. de Senis *consil. 97. n. 2. & 8.* Albertin. *l. c. n. 23.* Barbosa *l. c. n. 203.* Ita tamen, ut Judex secularis jurisdictionem duntaxat in causam habeat, non verò in personam, ac idcirco incarcerare hujusmodi Clericum aut poena aliqua corporali afficere non possit, ut ex mox dicendis patebit.

800. Si denique agitur de crimine criminaliter, & reus laicus ante Clericatum susceptum fuit præventus à Judice seculari, poterit hic contra eum procedere etiam ad condemnationem: quod receptum esse dicit Albert. *cit. q. 13. n. 2.* At solum procedere potest ad multam pecuniariam, aut ad confiscationem bonorum, si crimen hanc poenam exigat, non verò in ipsam personam & ad poenas corporales. Unde nequit eum capere, torquere &c. uti docent Covarr. *l. c. conclus. 3.* Albertin. *l. c. n. 4.* Barbosa *l. c. n. 218.* Jul. Clar. *cit. q. 36. n. 34.* Marta *de Jurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. n. 20.* Farin. in *Praxi crim. p. 1. q. 8. n. 107.* Laym. *L. 4. Theol. Mor. tr. 9. c. 4 n. 12.* Diana *p. 1. tr. 2. resol. 26.* Pignatelli *tom. 2. consult. 66. n. 13.* & cõmuniter ab omnibus teneri ait Tiber. Decian. *L. 4. Tract. Crimin. c. 9. n. 138.* Ubi tamen nonnulla advertenda sunt. Primum est, juxta Menoch. Cavalcan. aliõsque, quos sequitur Pignatelli *l. c. n. 21.* non sufficere in tali casu præventionem per solam citationem verbalem, sed deberi fieri vel per citationem realem, vel per litis contestationem, vel per obligationem comparendi ex cautione data contractam. Alterum est, posse Judicem secularem tunc solum procedere contra Clericum nondum suscepto Clericatu præ-

ventum,

ventū, si iste Clericatum suscepit in fraudem & ad effugiendam vim jurisdictionis secularis; secus, si bona fide & animo Deo se consecrandi eundem suscepit. Ita Jason in *L. Cum quædam puella ff. de Jurisdic. n. 10. § 11.* Marian. Socin. in *C. Proposisti de Foro compet. n. 53. §. Primo casu quia in dubio*, Decian. *cit. L. 4. c. 24. n. 2. §. Fallit*, ac supponunt reliqui DD. dum jurisdictionem Judici seculari in Clericum ob delictum in statu laicali patratum solum tunc concedunt, quando is Clericatum in fraudem assumpsit. Quæ omnia confirmantur varijs declarationibus S. Congregationis Cardin. Trident. S. Congregat. Episcoporum & Clericorum, ac S. Congregat. Immunitatis, quas refert Pignatelli *cit. consult. 66. n. 13.* quibus decisum & declaratum est, *Clericum, qui characterem seu tonsuram & habitum Clericalem assumpsit in fraudem, etiam post processum & fidejussionem de se representando coram Judice laico, gaudere fori privilegio, & à Judicis laici jurisdictione liberatum esse quoad personam (si tamen Judex Ecclesiasticus declaraverit subesse fraudem) posseque Judicem laicum procedere quoad bona.* Ex quibus verbis patet, solum tunc concedi Jurisdictionem Judici laico in Clericum in statu laicali præventum, quando Clericatum assumpsit in fraudem. Et quamvis ex eo, quòd laicus post accusationem aut citationem assumpsit Clericatum, regulariter præsumatur, id factum ab ipso fuisse in fraudem, eliditur tamen hæc præsumptio non solum veritate contrariâ, sed etiam aliâ contrariâ præsumptione, v. g. si laicus ad Clericatum fuit promotus non propriâ postulatione, sed tractus à Superiore, ut loquitur Socin. *l. c.* aut si constat eum proximam spem habuisse assequendi Beneficij Ecclesiastici, ac propterea Ordines suscepisse; aut si jam antè dixerat, se circa hoc tempus eos suscepturum, vel votum suscipiendi, aut Religionem ingrediendi jam antè fecit &c. Tertiò advertendum est, non posse Judicem secularem in dato casu procedere, nisi priùs declaraverit Ecclesiasticus, Clericatum fuisse susceptum in fraudem, uti patet ex citatis declarationibus *V. si tamen Judex Ecclesiasticus declaraverit subesse fraudem.*

801. Secundò limitanda est prædicta regula quoad Studiosos: horum enim causas, tametsi citati ante aditam Academiam fuerint, non obstante præventionem ad eam esse remittendas, tradunt post Bald. ac alios Bolognin. in *Auth. Habita C. Ne filius pro patre* n. 220. Horat. Lucius de *Privileg. Scholar. privil.* 66. Rebuff. *eod. tract. privil.* 153. Barbosa *l. c. n.* 113. Qui hoc privilegium cum cit. Doctoribus concedendum esse Studiosis existimaverint, utique non concedent, nisi sub limitatione, quâ illud competere Clericis modò dixi; præcipuè quòd multò major ratio pugnet pro Clericis quàm pro Studiosis, cum ob Statûs eminentiam, tum quòd illorum exemptio à Jurisdictione seculari est Juris Divini juxta dicta n. 229. exemptio verò Studiosorum est Juris solùm humani. Idem privilegium Militibus concessum esse videtur *L. 4. §. ff. de Remilitari.* Verùm ad hanc Legem jam respondi supra n. 398.

802. Tertiò limitant Bartol. in *L. Idem Ulpianus §. 1. ff. de Excusat. tutor. & in L. 1. ff. de Pæn. n. 3. Roman. consil. 327. n. 1. Alex. in L. si quis quemquam ff. si quis caution. n. 3. Jason in L. Cum quedam ff. de Jurisdic. n. 9. & ibid. Alexand. n. 7. ac Cagnol. n. 26. Lancelot. de *Attentatis p. 2. c. 4. limit. 20. n. 19.* Albertin. in *C. 1. de Hæretic. in 6. q. 13. n. 9.* Angel. in *L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 4.* Marian. Socin. in *C. fin. de Foro compet. n. 67.* alii- que, docendo, quòd si quis non merà suâ voluntate & postulatio- ne, sed motu proprio Principis, impetrârit & assumpserit novum statum, vi cujus à jurisdictione prioris Judicis sit exemptus, co- ram hoc respondere ampliùs non teneatur, etiam in causa, in qua ab eodem jam est præventus. arg. *L. Qui autem 12. ff. si quis cau- tionibus, L. Idem Ulpian. §. 1. ff. de Excusat. L. Non distingue- mus §. Item si quis Romæ ff. de Recept. qui arbitr. recep.* Exem- plum dari potest de eo, qui Magistratus creatus, aut ex mediato Imperij subdito factus est immediatus. De hac limitatione non vacat pluribus agere, cum coincidat cum illa, quam attuli supra n. 789. Id solùm addendum est, quod notant Aretin. in *C. Cau-**

H h h

sam

Sam 19. de Testib. & Barbosa l.c. n. 114. hanc doctrinam solum procedere, quando per privilegium & exemptionem Statui annexam jus partis duntaxat suspenditur aut differtur; secus verò, si quoad causam jam motam & pendentem omnino extingueretur jus partis: istud enim etiam per motum proprium Principis nunquam censetur sublatum, nisi tollendum Princeps ex gravi & publica causa judicârit, & hoc in rescripto expresserit.

§. VI.

*Utrum prævencus & judicatus ab uno Judice
judicari in eadem causa denuo possit ab
altero.*

SUMMARIUM.

803. *Distinguantur varij casus, de quibus quæstio esse potest.*
 804. *Rejicitur opinio asserentium, posse procedi à Judice seculari, si Ecclesiasticus solum processit per viam Inquisitionis.*
 805. *Potest punire Judex secularis, si Ecclesiasticus pœnam imposuit solum medicinalem.*
 806. *Aut crimen sit tale, quod vindicandum sit pœnâ sanguinis.*
 807. *Non potest procedere alter, si prior inflixit pœnam delicto commensuratam.*
 808. *Punitus pœnâ temporali ab uno Judice, eâdem puniri ab altero amplius non potest. Stabilitur assertio auctoritate DD. & Juris.*
 809. *Ac ratione.*
 810. 811. 812. *Respondetur ad opposita.*
 813. *Potest procedere alter Judex, si prior condemnavit in contumaciam.*
 814. *Aut si reus pœnam à priore dictatam non solvit.*
 815. *Aut si in priore judicio prævencatio intervenit.*
 816. *Aut pœna à primo Judice imposta solum fuit preparatoria alterius judicij.*

817. Aut una tantum species delicti fuerit punita.
818. Aut coram uno Iudice agatur civiliter, coram altero criminaliter.
819. 820. Absolutus ab uno Iudice, non potest de eodem crimine judicari & condemnari ab altero.
821. 822. Respondetur ad opposita.
823. Judicari tamen denuo potest reus, si prius fuit absolutus tantum ab instantia iudicij.
824. Vel si tertius quispiam suum dolorem persequatur.
825. Vel absolutio facta fuerit per collusionem.
826. Vel actum prius fuerit solum civiliter, ac postea agendum sit criminaliter; aut vicissim.
827. Vel facta fuerit absolutio à crimine solum incidenter in iudicium deducto.
828. Vel crimen prius denunciatum fuerit denuntiatione solum Evangelicâ.
829. Vel absolutus illud postea confiteatur in iudicio & sponte.
830. Vel prius tantum transactum fuit super crimine.
831. Absolutus ab uno Iudice non potest reassumi ab altero, tametsi prior non potuerit pœnam debitam infligere.
832. Et licet prior solum processerit per viam Inquisitionis, vel sint Iudices diversorum territoriorum.
833. Absolutus ab uno Iudice etiam per gratiam & dispensationem, non potest puniri ab altero.
834. Quem tamen effectum non habet privata partis læsæ remissio.
835. Nec absolutio unius Iudicis præiudicavit alteri, qui reum prius condemnavit in contumaciam.
836. Mens Auctoris circa hætenus dicta declaratur.

803. Cùm præventioni, uti hætenus dictum est, locus sit in Causis Mixti Fori, ac quodocunque plures Iudices concurrentem jurisdictionem habent, uti habet Iudex domicilij cum Iudice loci, ubi delictum patratum aut contractus initus fuit: quaestio difficilis multumque controversa decidenda superest, utrum

si is, qui prævenit alterum, causam terminavit vel condemnando reum vel absolvendo, alter eam reassumere possit, & reum à priore Judice absolutum condemnare, aut condemnato & punito aliam & novam poenam infligere. Distinctio hîc faciendâ est inter aliquot casus. Hanc quia multi DD. omiserunt, idcirco in varias abiêrunt sententias, quarum singulæ falsæ sunt, si generatim & de omni casu sumantur; veræ singulæ, si sumantur de diversis. Distinguendum in primis est inter casum, quo reus per Judicem prævenientem condemnatus & punitus fuit; ac inter alterum, quo fuit absolutus. Secundò distinguendum est inter crimina, quæ morte aliâve poenâ sanguinis vindicanda sunt; ac inter ea, quibus alia quæpiam poena vel corporalis vel pecuniaria est statuta. Tertio inter poenas merè medicinales, & alias non medicinales sed vindicativas. Quartò inter poenas delicto commensuratas, aliâsque non commensuratas, sed leviores; easque vel ordinarias vel extraordinarias & arbitrarias. Quintò denique inter absolutionem à crimine & declarationem innocentia, ac inter absolutionem solum ab instantia. Quæ omnia si ritè discernantur, & ponderentur DD. verba, rationesque ac Jura, quæ adducunt, facilè apparebit, plerosque, qui passim tanquam inter se contrarij citantur, reipsâ non dissidere, sed diversas ipsorum opiniones de diversis casibus absque ea, quæ eisdem imponitur, discordia procedere.

804. Removendâ hîc ante omnia est opinio antiquorum DD. qui ferè distinguebant inter casum, quo Judex Ecclesiasticus per viam inquisitionis; & casum, quo ad partis querelam processerit. Et in priori quidem casu respondebant, Judicem secularem posse procedere contra laicum à Judice Ecclesiastico jam punitum: quia de Jure Canonico Judex per viam inquisitionis procedens non potest in poenam ordinariam, sed solum in extraordinariam condemnare, juxta doctrinam Interpretum in *C. Qualiter. Et quando de Accusatione*. Ac propterea reum tanquam non competenti poenâ mulctatum posse iterum de eodem crimine accusari.

cusari & puniri: secus, si ad querelam partis processerit Judex. Ita Panorm. Butr. Felin. ac passim alij in *C. De his de Accusation.* Verum hodie inutilis est ista distinctio. Nam præterquam quod raro amplius proceditur per viam accusationis, sed ad delationem Promotoris Fiscalis, qui est loco accusatoris, uti notant Foller. in *Praxi crim. Can. c. 35. n. 21.* & Farinac. *lib. 1. Prax. crim. tit. de Inquisit. q. 4. n. 3.* vel per inquisitionem: hæc tamen etsi sit modus extraordinarius procedendi contra criminosos, hodiernâ tamen praxi est ordinarius, & poenas ordinarias infligit Judex tam Ecclesiasticus quàm laicus, tametsi hæc viâ inquisitionis procedat. Itaque omisâ istâ Veterum distinctione

805. Dicendum est I. Si Judex Ecclesiasticus laico imposuit poenam spiritualem ac medicinalem, & potius ad salutem animæ, quàm ad corporis afflictionem & in vindictam, procedere contra eundem potest Judex laicus ad poenam temporalem. Sumitur ex *L. Placet §. Si quis contravenerit C. de SS. Eccles.* & cum communi DD. tradunt Jul. Clar. *lib. 5. Sentent. §. fin. q. 17. V. Sed quero,* Aretin. *consil. 58. n. 8.* Gomez *tom. 3. var. resol. c. 1. concl. 2. n. 40.* Farinac. *cit. q. 4. n. 8.* Scaccia *de Judic. lib. 1. c. 12. n. 91.* Ratio patet: quia per poenam illam solum spiritualem & medicinalem, v. g. censuram, aut injunctum opus aliquod pium, nondum est, uti ponitur, sufficienter punitum delictum: igitur non est ratio, cur tunc procedere non queat etiam Judex laicus, ut sic Justitiæ Vindicativæ & Reipublicæ læsæ per poenam temporalem, quæ reus in corpore aut bonis fortunæ punitur, satisfiat. Ex quo sequitur, quod cum Panorm. Imol. ac aliorum communi tradit Gomez *l. c.* per poenam quantumcunque magnam in foro arcano poenitentia à Confessario impositam nullatenus tolli poenam imponendam in foro externo seu Civili seu Ecclesiastico.

806. Dicendum est II. Quando crimen est tale, in quod statuta est poena, quam infligere nequit Judex Ecclesiasticus, videlicet poena sanguinis, procedere contra reum potest Judex laicus, non obstante, quod præventus fuerit reus ab Ecclesiastico, &

& jam punitus poenâ aliquâ etiam temporali, quæ tamen delicti gravitate sit multò minor. Ita rursus cum communi Gomez *l. c. n. 40.* Scaccia *cit. c. 12. n. 91.* Farin. *cit. q. 4. n. 11.* Decian. *Tract. Crimin. tom. 1. lib. 9. c. 45.* Sumitur ex *C. Felicis 5. de Pœnis in 6. §. Per hoc quoque.* Patetque ratio: quia expedit Republicæ, ut crimina non maneant impunita. *L. Ita vulneratus in fin. ff. Ad L. Aquil.* manerent autem ferè impunita crimina atrociora, si poena mortis aut mutilationis non infligeretur.

807. Dicendum est III. Si Judex Ecclesiasticus reum multavit aliquâ poenâ delicto proportionatâ & commensuratâ, non poterit Judex secularis iterum punire: ac vicissim punitus ab isto debitâ poenâ non poterit denuo puniri ab illo. Ita tradunt Joan. Andr. & Dominic. *in cit. C. Felicis*, Panorm. *in C. Tuæ de Procurat. col. penult.* Aretin. *in C. De his criminib. de Accusation. Covarr. lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 5.* estque communis Interpp. & certa sententia, malè dubitante Alciato *in C. 1. de Offic. Ordin.* Veritas assertionis patet cum ex Juribus mox allegandis; tum ex eo, quòd reo fieret injuria, si ab uno Judice debitâ poenâ jam affectus, ab altero denuò puniretur: quia hac ratione ultrà, quàm meretur, castigaretur, & per consequens non tantùm violaretur Justitia Vindictiva, quæ jubet poenas æquales delicto imponi; sed etiam Commutativa, quia læderetur jus, quod habet delinquens, ut non puniatur gravius, quàm mereatur delictum. Ex quo consequens est, quòd etiam in priore casu, quem *num. preced.* attuli, poena corporis à Judice seculari sit temperanda, ut videlicet juncta illi poenæ, quam jam inflixit Ecclesiasticus, non excedat gravitatem & mensuram delicti. Quia etiam ab ipso Deo severo omnis peccati ultore, teste Nahum *c. 1. v. 9. non consurgit duplex tribulatio*, vel ut Septuaginta legunt, *non vindicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione.*

808. Dicendum est IV. Punitus poenâ temporali ab uno Judice seu Ecclesiastico seu laico, non potest denuò puniri ab altero, tametsi illa poena fuerit aliquantò minor illâ, quàm Judex pu-

tiens imponere potuisset, & quam alter Judex fuisset impositurus. Ira tenent Bartol. in *L. Prætor edixit §. Si dicatur ff. de Injur.* & in *L. Quod ergo §. Pœna gravior ff. de his, qui not. infam.* ac in *L. 1. ff. Vi bonor. raptor.* Cynus in *L. Nullum C. de Testib. in fin.* ubi ait, hanc esse communem Legistarum sententiam, Baldus *lib. 1. consil. 34. in fin.* ubi ait, quotidie ita practicari, Angel. Alber. & Dynus in *L. Senatus ff. de Accusat.* Jacob. Butrio in *L. Et si severior C. Ex quib. caus. infam. irrog.* Salycet. in *L. Qui sepulch. C. de Sepulch. viol. col. 3. n. 8.* ubi communem dicit, Joan. Andr. & Gemin. in *cit. C. Felicis*, Panorm. in *cit. C. Tuæ de Procurator.* Boss. in *Tract. crim. tit. de Foro comp. n. 88.* Scaccia de *Judic. lib. 1. c. 12. n. 91.* Gomez. *cit. c. 1. n. 39.* Sperelli *tom. 1. Decis. Fori Eccles. decis. 92. à n. 6. & tom. 2. decis. 134. à n. 11.* Patet ex *L. Senatus censuit 14. ff. de Accusat. L. Licet 6. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabul.* ubi habetur, neminem ob idem crimen pluribus legibus reum fieri, & sæpius de ejusdem hominis admisso non quaeri. Idemque tradit Ulpian. *L. Prætor edixit 7. §. Si dicatur ff. de Injur.* Unde communiter resolvunt DD. quando diversis foris aut per diversas leges diversæ poenæ sunt statutz, & una non mere medicinalis est, sed utraq; ad vindictam tendit, & ordinaria est, unâ impositâ & exactâ tolli alteram, nec posse alteram imponi, quamvis illa, quæ imposita fuit, sit minor alterâ, quæ imponi itidem posset. Et hoc fundamentum Gomez. *l. c. n. 40.* ait esse invincibile ad probandum, quod sententia in foro Ecclesiastico lata, etiam in criminalibus, pariat exceptionem rei judicatz in foro laico, ita ut Judex secularis amplius procedere nequeat: dummodo crimen sit tale, quod per Judicem Ecclesiasticum condignè puniri possit.

809. Accedit ratio paulò antè allata: quia in criminibus mixti fori locus est præventioni; præventionis autem natura ac essentia, & ut sic dicam, jus est, ut alterius Judicis jurisdictionem cessare faciat. *L. Si quis postea ff. de Judic. & C. Proposuisti 19. de Foro comp. & utrobique Interpp. ac in C. Ut debitus de Appellat.*

&

& C. *Cum plures de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Hunc autem effectum non haberet, si alter Judex cognoscere rursus & vindictam sumere posset de crimine, de quo jam sumpsit alter.

810. Hinc non valet, quod Alciatus *l. c.* ait, reum per delictum mixti fori facere injuriam utrique legi, Ecclesiasticæ videlicet & Civili, ac propterea ab utroque Judice coërceri posse. Hoc enim solum probat, quod uterque procedere possit præveniendo alterum; non verò, quod possit procedere, si ab altero jam est præventus, & reum denuo punire: aliàs effectum non haberet præventio, possëtque contra reum procedi in foro tam delicti quam domicilij, tametsi in alterutro jam fuerit punitus; quod nemo facile admiserit.

811. Neque obstant *L. Placet 5. C. de SS. Eccles. L. Si quis in hoc genus C. de Episc. & Cleric. L. 2. ff. de Sportul.* similesque aliæ, quibus contrarium statui videtur: nam loquuntur solum de casu, quo Judex unus medicinalem solum poenitentiam imposuit, aut commensuratam delicto atroci poenam imponere nequijt, ut fuse ostendit Sperelli *cit. decis. 134. à n. 29.* ubi pariter à n. 42. demonstrat, plurimos DD. qui in contrarium citantur, re ipsa nostram sententiam tenere. Unde non bene ait Jul. Clarus *lib. 5. Sentent. §. fin. q. 57. n. 14.* communem esse opinionem DD. posse punitum à Judice Ecclesiastico postea gravius puniri à Seculari, nisi illa intelligatur de casibus n. 805. & 806. allatis.

812. Pariter non obstat illa regula, quam tradunt Baldus in *L. Placet C. de SS. Eccles.* aliique Interpp. jurisdictionem Ecclesiasticam & Secularem esse penitus distinctas & separatas, nec unam ab altera impediri posse. Nam sensus duntaxat est, quod hæc in causis profanis laicorum, illa in causis Ecclesiasticis procedat, nec turbare debeat alteram, seque causis non suis immiscere: & quod in causis mixti fori, ubi semel prævenit unus Judex, alter amplius procedere nequeat. Non verò, quod si unus jam prævenit & punivit reum, etiam alter punire valeat. Hoc enim iniquum valde foret, cum quod ageretur contra Justitiam, ut paulò antè dixi,

dixi, Commutativam æquè ac Vindicativam, videl. ultra condignum multando reos; tum quòd prioris Judicis sententia contemptibilis redderetur; tum quòd natura & jus præventionis everteretur.

813. Limitanda tamen est assertio modò facta, & dicendum V. Judicem Secularem contra reum jam condemnatum ab Ecclesiastico, ac vicissim, procedere posse. I. Quando Judex unus condemnavit reum in contumaciam. Locum tunc præventioni non esse constat ex dictis suprà n. 786. & tradunt præter ibi relatos, Bartol. in *L. Sepulchri violati ff. de Sepulch. viol. n. 2 ac 3.* ac alij Interpp. *ibid.* Caccialup. in *L. Cunctos populos C. de Summ. Trinit. n. 27.* ubi testatur de praxi, Baiard. *ad Jul. Clar. in §. fin. q. 39. n. 44. §. q. 57. n. 24.* Socin. *lib. 2. consil. 237.* Boss. *Pract. crim. tit. de Foro comp. à n. 82.* Farinac. in *Praxi crimin. lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 55.* cum multis alijs, quos allegat. Nisi reus contumax postea compareat & expensas refundat, uti volunt Angel. *de Malefic. V. Hac est quædam inquisitio n. 86.* Felin. in *C. Ex tenore de Rescript. n. 5.* Gram. *decis. 26. n. 10.* ac alij, quos refert Anton. Gabriellus *lib. 2. Opin. com. tit. de Judicijs conclus. 1. n. 24.* Quod quomodo intelligendum sit, dixi *cit. n. 786.*

814. II. Quando reus ab uno Judice condemnatus poenam non solvit: tunc enim ex mente Bartoli *l. c.* Caccialup. *l. c. v. Secundus casus*, ac aliorum, poterit ante paritionem Judici præstitam ab altero judicari ac puniri, nec prior sententia exceptionem pariet rei judicatæ. Videtur tamen, quòd in tali casu Judex Ecclesiasticus potiùs implorare debeat brachium Judicis secularis ad coërcendum reum, ut poenam impositam impleat. Ac vicissim, quòd si Judicis Secularis potestas ac vis non sufficiat ad cogendum, implorari debeat Judex Ecclesiasticus, ut per censuras compellat: uti fieri solet, quando alterutrius Judicis potestas vincere ac coërcere nequit delinquentium improbitatem.

815. III. Si dolus & fraus intercessit, videlicet si reus curavit in se inquiri vel accusationem institui in foro mitiore ad effu-

giendam poenam duriolem: cum enim tunc preventio locum non habeat, ut dixi supra n. 788. poterit procedere alter Judex: nisi à priore reus jam punitus poenâ condignâ fuerit.

816. IV. Si poena ab Ecclesiastico Judice imposita fuit tantum præparatoria alterius poenæ, v. g. cum Clericus ob crimen atrox privilegio Fori privatur, & degradatur: poterit enim tunc ad poenam criminis ordinariam procedere Judex laicus; cum illa privatio & degradatio eum potissimum in finem fiat, ut jurisdictio secularis locum habeat & poenâ condignâ vindicari crimen possit. *Auth. de Sanctiss. Episcopis §. Si quis contra V. Si verò crimen. C. Cum non ab homine de Judic.*

817. V. Quando plures delicti species in uno crimine concurrunt, v. g. adulterium & incestus, furtum & sacrilegium. Poterit enim tunc, quando unus Judex tantum processit super una qualitate & specie delicti, alter procedere super altera, uti sumitur ex *L. Si adulterium cum incestu 38. ff. ad L. Jul. de Adulter. L. Qui de crimine C. de Accusation. & tradunt Franc. in C. Felicit §. Per hoc quoque de Pœnis in 6. Angel. in L. Qui accusare ff. de Accusat. n. 5. § 6. & Salycet. ibid. n. 65. Boër. decis. 289. n. 3. Germon. lib. 3. de Sacror. immunitate c. 12. à n. 8. Ratio patet ex dictis n. 806. quia aliàs una species delicti eaque gravissima impunita maneret. Addunt Bartol. in *L. Senatus censuit 14. ff. de Accusation.* Angel. Salycet. Germon. & Boër. ll. cc. unam poenam sufficere, si una qualitas delicti contineatur sub altera tanquam species sub genere, uti adulterij species sub genere libidinosæ intemperantiæ & fornicationis. Verum per se evidens est, quod si crimen punitum fuit poenâ adulterij, puniri amplius nequeat ut simplex intemperantia & fornicatio; hujus enim tota malitia indistinctè & inseparabiliter continetur sub adulterio, nec speciem ab illo diversam constituit, unde punito poenâ condignâ adulterio nihil amplius remanet puniendum. Si verò adulterio imposita ab uno Judice simplicis duntaxat fornicationis poena fuit, negari nequit, posse ab altero Judice procedi ratione adulterij;*

terij; aut ratione sacrilegij, si furtum sacrilegum punitum ab uno Judice fuit solum ut furtum simplex & non qualificatum.

818. VI. Quando coram uno Judice actum fuit de crimine tantum civiliter, & ad interesse, agi coram altero potest criminaliter & ad vindictam *L. 1. C. Quando civilis actio.* Bartol. in *L. 1. ff. de vi bonor. raptor.* Angel. *l. c.* Joan. Andr. in *cit. C. Pelicis n. 8. & ibid. Franc. n. 4. v. 2.* ac aliorum communis apud Gomez tom. 3. *var. resolut. c. 1. n. 39.* Neque enim actio rei persecutoria tollit actionem merè poenalem, sed utrâque quis rectè experitur. *L. 7. §. 1. ff. de Condict. furt. §. fin. Inst. de obligat. quæ ex del. nasc. L. 54. §. 3. ff. de Furt. L. 34. §. 2. & L. 44. ff. de O. & A. L. 45. ff. Pro Socio, L. 29. ff. Depos. L. 42. ff. Locat.* Si tamen Vir criminaliter egit contra uxorem adulteram ad poenas adulterij infligendas, non potest eo judicio finito postea agere civiliter ad separationem thori dotisque ac aliorum bonorum amissionem, uti cum Hostiensi tradunt Panorm. in *C. Tua de Procurator. n. 5. Felin. in C. Cum sit generale 8. de Foro comp. n. 21. Petr. Barbosa in L. 2. ff. Solut. matrim. p. 1. prin. n. 138. Sanchez lib. 10. de Matrim. disp. 8. n. 19.* ac alij: quia utrumque judicium tendit ad idem, nempe ad poenam adulterij, licet secundariò respiciat commodum & interesse actoris. Et quamvis Anton. de Butrio teneat, id locum non habere, si à priore Judice, videlicet Ecclesiastico, sola thori separatio imposita fuit, idem tamen etiam de hoc casu tenendum existimant cit. DD. cum etiam, quando de ea separatione agitur, dicatur judicium tendere ad vindictam. At quando poena utriusque Fori tendit ad vindictam, unâ impositâ alia imponi nequit, ut cum Joan. de Imola aliisque tradit Anan. in *C. de his de Accusat. n. 7. ex L. Prætor edixit 7. §. Si dicatur 1. ff. de Injurijs.* Ubi tamen advertendum est, hoc solum procedere de illo, qui jam egit: agere enim alius, qui propriam persequitur injuriam, nihilominus potest.

819. Dicendum est VII. Absolutus ab uno Judice non potest de eodem crimine judicari & condemnari ab altero Judice, sed

contra quemcunque alium Judicem & accusatorem exceptione rei judicatae tutus est. Ita asseritur C. 6. de Accusation. ibi: De his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari. Et tradunt Glossa, Innocent. Panorm. Butr. ac alij communiter. Idem traditur C. 2. de Exception. in 6. Cum quidam Seculares Judices (ait Bonifacius VIII.) dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Judicem judicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine vel iure, recusent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis Ecclesiasticae & contemptum: decernimus, ut per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coërceantur hujusmodi, & ad admittendum exceptionem eandem (ubi aliàs de jure admitti debet) à locorum Ordinarijs compellantur. Similiter Ecclesiastici Judices, si coram ipsis excipiat de re per Secularem Judicem judicata, exceptionem ipsam admittant, in ijs, quae animarum periculum non inducunt.

820. Idem statuitur Jure Civili. Nam, ut dicitur L. Prævariationis 3. §. 1. ff. de Prævaric. si reus accusatori publico iudicio idem præscribat, quod dicat, se eodem crimine accusatum & absolutum, cavetur lege Julia publicorum, ut non prius accusetur, quam de prioris accusationis prævaricatione constiterit & pronunciatum fuerit. Juxta L. Si cui crimen 7. §. 2. ff. de Accusation. ijsdem criminibus, quibus quis liberatus est, non debet Præses pati eundem accusari: Et ita Divus Pius Salvio Valenti rescripsit. Et, ut dicitur L. 14. ff. eod. Senatus censuit, ne quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret. Idem habetur L. Hi tamen 11. §. 2. ff. eod. Idem L. Qui de crimine 9. & L. Si quis homicidij 11. C. eod. L. Sepulchri violati actio ff. de Sepulch. viol. L. fin. C. de Custod. reor. L. 2. C. de Except. rei judic. L. 1. C. Quando provocare non est necesse. Traduntque Bartol. in cit. L. 3. Gloss. Bald. Bartol. alijque communiter in cit. L. 11. C. de Accusat. Boss. in Pract. Crim. tit. de Sententijs n. 64. Gomez tom. 3. var. resolut. c. 1. n. 26. Cujacius in cit. L. 9. C. de Accusat. alijque, quos congerunt Emman. Gonzalez in cit. C. 6. de Accusat. n. 2. Aylon in Gomez. cit. n. 26.

n. 26. & Farin. lib. 1. Prax. crimin. tit. 1. q. 4. n. 1. Unde non apparet, quo jure Covarr. lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 6. & ex ipso Jul. Clarus lib. 5. Sentent. §. fin. q. 57. n. 11. asserat, omnium consensu receptum esse, quòd laicus de crimine mixti fori accusatus coram Judice Ecclesiastico & ab eodem causà cognitâ absolutus, coram Judice laico de illo crimine accusari & puniri possit. Quod nisi intelligatur de casibus, quos mox excipiam, planè falsum esse constat ex juribus & auctoritate DD. modò relatis. Neque vera essent, quæ de Præventionis jure statuta legibus sunt, ut suprâ dixi, si Judex Secularis liberè procedere posset contra reum ab Ecclesiastico absolutum: quia non esset ligata illius potestas & sublata jurisdictio, si non obstante præventione à Judice Ecclesiastico facta procedere contra reum posset, cum tamen ex citatis Juribus constet, cessare jurisdictionem Judicis præventi quoad causam, in qua præventus fuit. Nec facile quispiam, ut opinor, concesserit, reum absolutum à Judice laico posse judicari à Judice Ecclesiastico & puniri pœnâ temporali. Quod si non potest Judex Ecclesiasticus, vicissim non poterit Judex secularis; tum quòd Jura, dum præventionem in causis mixtis concedunt, non distinguunt inter unum ac alterum, nec plus juris tribuunt laico quàm Ecclesiastico; tum quòd iniquum per se est, potestati sublimiori minus indulgeri, quàm inferiori, plusque fidi ac tribui æquitati & justitiæ secularium, quàm Ecclesiasticorum Judicum. Denique adeò verum non est, quod dicunt Covarr. & Clarus, contrariam sententiam omnium consensu receptam esse, ut Gomesius cit. c. 1. n. 40. in fine asserat eam teneri à solo Ancharano in regulam Ea quæ 26. Juris in 6. col. 17. q. 9. ac Oliva p. 2. de Foro Eccles. q. 28. n. 14. testetur, se eam non reperisse communem.

821. Neque valet, quod quis fortè dicet, laico Judici ordinariam jurisdictionem in laicos competere, non item Ecclesiastico, ac propterea mirum non esse, quòd is procedere contra suos subditos possit, non obstante, quòd jam absoluti sint ab Ecclesiastico; neque è contrario sequi, quòd absoluti à Judice seculari

culari judicari possint ab Ecclesiastico, cum hic non sit Judex ipsorum ordinarius. Non, inquam, ista valent: quia sicut Judex Ecclesiasticus est ordinarius laicorum quoad causas spirituales, ita pariter competens & ordinarius est quoad causas mixti fori, nec quoad istas minus jurisdictionis in eosdem ipsi competit, quam seculari. Unde cum par sit utriusque jurisdictio, par quoque conditio utriusque esse debet, ita videlicet, ut si laicus mixti criminis reus à Judice laico absolutus judicari amplius nequit ab Ecclesiastico, vicissim ab isto absolutus judicari nequeat ab illo.

822. Pariter non valet, quod ajunt Felin. in C. *At si Clerici* 4. de *Judic.* n. 4. Anan. in C. *Qualiter & quando* 24. S. *Ad corrigendos de Accusat.* n. 21. Marta de *Jurisdict.* p. 2. c. 175. n. 13. Valasc. *consult.* 48. n. 9. textum cit. C. 7. S. *ult. de Exception.* in 6. solum intelligendum esse de Civilibus, non item de Criminalibus. Nam imprimis Baldus & Marian. Socin. quos allegant & sequuntur, id non asserunt: neque asserere potuerunt, cum textus decisio sit universalis absque ulla distinctione inter civilia & criminalia. Neque ulla erat distinguendi ratio. Imò ratio, quæ in decisione affertur, de utrisque procedit. Hinc nullus alius Interpretes illam distinctionem & discrimen agnovit. Demum Jura alia n. 819. S. *seq.* allegata aperte loquuntur etiam de criminibus; unde de ijs intelligendus pariter est textus cit. C. 2. de *Exception.* ac etiam hoc deficiente abundè nostra assertio probaretur ex illis.

823. Quamvis autem, quod assertum modò est, reum videlicet absolutum in uno foro non posse amplius judicari in altero, non sit limitandum ad sola civilia: exceptiones tamen & limitationes alias, easque varias, patitur. Nam primò repeti reus potest non tantum coram eodem Judice, sed etiam diverso, si absolutus non fuit sententiâ definitivâ, seu eâ, quâ absolute declaratus est innocens; sed solum interlocutoriâ, seu ab hac instantia & observatione judicij, v. g. propter inhabilitatem accusatoris, defectum libelli, defectum probationum &c. Et quidem repeti tunc reum posse per viam vel accusationis vel inquisitionis non

non tantum ab eodem Judice, à quo fuit absolutus ab instantia; sed etiam ab alio, v.g. à Judice delicti, si est absolutus à Judice Domi-
 ciliij; vel à Judice Ecclesiastico, si à laico, ac vicissim, tradunt cum
 communi DD. Farin. lib. 1. Prax. Crimin. tit. 1. q. 7. n. 26. v. Et
 quod attinet, ac Sperelli decis. 134. n. 65. Ratio est: quia etsi per
 præventionem prior Judex jurisdictionem privativè obtineat, hoc
 tamen solum procedit de illa instantia & judicio, quo alterum
 prævenit; non verò de quocunque altero. Neque convenit li-
 gatas esse manus alterius Judicis meliores probationes habentis.
 An verò, qui simpliciter absolutus fuit, censeatur absolutus defi-
 nitivà sententiâ & tanquam innocens; an verò solum ab instan-
 tia, dubium est. Ad quod teste Jul. Claro lib. 5. Sentent. §. fin.
 q. 57. n. 3. communiter respondent DD. censeari absolutum so-
 lum ab instantia. Quia verò juxta praxim aliquorum tribunali-
 um, quando fit absolutio solum ab instantia, adjungitur clausula
rebus sic stantibus, vel *cum non fuerit probatum* &c. idcirco si sen-
 tentia absque hujusmodi clausula profertur, censeatur esse definitiva,
 & lata super innocentia, nisi contrarium aliunde colligi possit.

824. Secundo. Repeti reus ab uno Judice absolutus coram
 altero, sicut coram eodem, potest, si alius quispiam suum dolo-
 rem persequatur, doceatque, se ignorasse accusationem ab altero
 fuisse institutam. E. g. si actum fuit ab uno de populo ex Lege
 Julia de vi publica contra eum, qui armatos homines coëgit, &
 vim alicui intulit, posteaque superveniat is, cui vis illata est: per-
 mittendus enim est privatam injuriam in judicium deducere, non
 obstante absolute ad primam accusationem factâ. *Putem*, in-
 quit Ulpian. L. Si cui 7. §. 2. ff. de Accusation. *quoniam res inter
 alios judicatur, alij non præjudicant, si is, qui nunc accusator exti-
 tit, suum dolorem persequatur, doceatque se ignorasse accusationem
 ab alio institutam, magna ex causa eum admitti ad accusationem
 debere.* Idemque L. Si maritus 74. §. 2. ff. ad L. Jul. de Adulter,
 ait: *Si accusatione instituta absoluta sit mulier extraneo accusante,
 tamen marito debet permitti restaurare accusationem, si idoneas
 causas*

causas allegare possit, quibus impeditus non instituit accusationem. Probatur autem ignorantia per absentiam, ut tradunt Gomez *cit. c. 1. n. 26. in fin.* Foller. *in Pract. crimin. Canon. c. 35. n. 7.* & Farinac. *in Praxi crimin. lib. 1. tit. 1. q. 4. n. 21.* quia ex absentia regulariter præsumitur ignorantia. *L. Tres fratres ff. de Pactu L. Titius §. Lucius ff. de Liber. §. posthum.* Bald. *in C. Cognoscentes de Constitut. & ibid.* Panorm. *n. 10.* Felin. *n. 19.* Decius *in C. Super literis de Rescript. n. 7. & consil. 38. n. 7.* Ex præsentia verò præsumitur notitia: quæ tamen præsumptio tollitur per juramentum. Gloss. *communiter recepta in cit. L. Si cui §. lisdem V. Doceatque,* Baldus *in L. 2. §. penult. ff. Si quis caus. Panorm. & Felin. in C. De his 6. de Accusat. Aretin. consil. 38. col. ult.* Foller. *cit. c. 35. n. 7.* Jul. Clarus *cit. q. 57. V. Sed pone.* Cæterum quamvis DD. hîc solum mentionem faciant accusationis ab alio prius institutæ, ob paritatem tamen rationis idem dicendum videtur de casu, quo Judex processit per viam inquisitionis, ita ut non obstante absoluteione admittendus sit accusator, qui suam suorumve injuriam persequitur: dummodo doceat, se ignorasse, quòd Judex processum inquisitionis instituerit, seque accusare citius non potuisse.

825. Tertiò. Procedere alter Judex potest, si reus à priore legitime & rite absolutus non fuit, sed per collusionem v. g. aut fraudem. *L. 3. ff. de Prævaricat. L. 3. §. Si tamen plures ff. de liber. homin. exhib. L. 30. §. 3. ff. de Jurejur. L. Si quis homicidij C. de Accusation. cit. L. Si cui §. lisdem ff. eod. & ibi Glossa ac Bartol. C. fin. de Collus. deteg. & ibi Panorm. & Anan.* Idque procedit sive collusio seu prævaricatio intervenerit cum Judice, sive cum testibus, sive cum tabellione. Jul. Clar. *cit. q. 57. V. Ultrius quæro,* Farinac. *cit. q. 4. n. 13.* Ratio est, quòd nemini fraus sua debet patrocinari, nec nocere alteri ad favorem publicum volentis accusare aut accusationem recipere vel inquisitionem facere.

826. Quartò. Absolutus ab uno Judice conveniri coram altero potest, si coram uno actum est civiliter, & coram altero agendum sit criminaliter; ac vicissim. Ita communis DD. cum Panorm. in cit. C. 6. de Accusation. n. 6. Felin. n. 8 Beroius n. 21. Jul. Clarus lib. 5. Sent. §. fin. q. 2. n. 7. & dixi paulò suprà n. 818. Quia juxta L. un. C. Quando Civilis actio Criminali præjudicet, si ex facto descendunt duæ actiones, altera Civilis, Criminalis altera, una non tollit alteram, adeoque si actum est unâ, agi adhuc potest alterâ: modò tendant ad diversa, id est, si civilis tendat ad persecutionem rei familiaris, dum altera tendit ad vindictam. Quod varijs exemplis cit. L. declarat Imperator. Si tamen actio civilis & criminalis ad idem tendunt, una extinguit alteram, & sic definitivâ sententiâ absolutus ab una, non potest conveniri alterâ. Exemplum esto in actione Injuriarum civili & criminali, quia utraque tendit ad vindictam, & neutra rem familiarem per se & immediatè persequitur: hoc solùm discrimine, quòd illâ poenam actori, hâc Judici applicandam petimus. Aliud exemplum dedi cit. n. 818. Hinc actio Injuriarum non tollit actionem Legis Aquiliae: quia hæc rem familiarem, illa vindictam persequitur. Gaill. lib. 1. obser. 65. n. 1. §. 2. Hartmann. lib. 2. tit. 49. obs. 3. à n. 8. Mynsing. lib. 1. obs. 25. & ad §. 10. Inst. de Injur. à n. 3. Schneidvv. ibid. n. 2. §. 3.

827. Quintò. Si absolutus reus ab uno Judice fuit à crimine non principaliter, & per viam inquisitionis vel accusationis, sed solum incidenter & per viam exceptionis in judicium deducto, v. g. si in quæstione civili opponatur contra testem exceptio falsi & per viam exceptionis de crimine falsi cognoscatur, ac reus à crimine falsi testis absolvatur, poterit hac absolute non obstante postea contra illum procedi viâ ordinariâ. Eadèmq; est ratio

K kkk

de

de eo, qui incidenter tantum condemnatus & punitus fuit poenâ solùm extraordinariâ & leviori, ut tradunt Bald. in *L. Ubi falsi* & *L. Nullum C. de Testib.* Felin. in *C. De his 6. de Accusat. limit. 3.* Roman. *consil. 375.* aliique, quos referunt & sequuntur Maranta in *Specul. tit. de Inquisit. n. 85.* Foller. in *Pract. crim. c. 35. n. 17.* & Farinac. *cit. tit. 1. q. 4. n. 39.*

828. Sextò. Idem dicendum est de casu, quo reus denunciatus Judici Ecclesiastico fuit denuntiatione solùm Evangelicâ, & absolutus vel punitus poenâ solùm medicinali fuit, non verò temporali ac ordinariâ: poterit enim tunc coram alio saltem Judice accusari vel denunciari juridicè & puniri poenâ ordinariâ. Secus, si plenè satisfecisset, quia v. g. vigore talis denuntiationis Judex ad ordinarium & judicialem processum venisset. Salycet. in *L. Ea quidem C. de Accusation.* Panorm. in *C. Novit de Judic.* Felin. *l. c. limit. 4.* Maranta *l. c. n. 86.* Foller. *cit. c. 35. n. 18.*

829. Septimò. Quando absolutus post absolutionem fateatur delictum, ac per consequens, sententiam pro se latam fuisse injustam, poterit ex sua confessione, non obstante illâ absolutione, condemnari: quia sententia, tametsi transierit in rem judicatam, retractatur, si victor fateatur, eam injustè latam esse, ut cum Innoc. Panorm. Anton. de Butr. Aretin. ac aliorum communi tradunt Alciat. in *C. Novit de Judic. n. 40.* & Villalobos in *Collect. Opin. commun. lit. S. n. 37. v. Sententia injusta.* Et quamvis DD. dum ita pronunciant, ferè solùm loquantur de civilibus, idem tamen tenendum esse de sententia & absolutione lata in criminali judicio, rectè asserit, & multis rationibus demonstrat Foller. in *Pract. crimin. p. 1. partis 3. princip. xv. Etsi confitebuntur à n.*

40. Fulgos. in *L. Si confessus ff. de Custod. & exhib. reor. n. 2.* Berouius in *C. At si Clerici 4. de Judic. à n. 67.* Cæterum hæc solum procedunt de confessione facta post sententiam: si enim facta esset ante, eaque non obstante sententia absolutoria lata fuisset, & sic confessio reprobata, valeret sententia & exceptionem rei iudicatæ operaretur, uti cum Innoc. tradit Panorm. in *C. Mulieri 34. de Jurejur. n. 10.* Foller. *l. c. n. 44.* Farinac. *cit. q. 4. n. 43. v. v. Sed huic objectioni.* Præterea procedunt solum de Confessione judiciali & spontanea, nec tormentis aut metu tormentorum extortâ. Nam definitivè absolutus, etiam novis supervenientibus indicijs, molestari amplius non potest, & idcirco si tortura postea adhiberetur, foret injusta, & confessio per eam extorta reo non præjudicaret. Et licet confessio extrajudicialis sufficiat ad torturam, ut cum communi tradunt Mascard. *de Probat. conclus. 530. n. 2.* & Farinac. *q. 82. à n. 6.* nihil tamen operatur, quando reus fuit definitivè absolutus, ut præter alios observant Conradus in *Pract. tit. de Confess. crim. n. 11. limit. 3.* & Farinac. *cit. q. 4. n. 44.*

830. Octavo. Quando reus absolutus fuit non per sententiam, sed per transactionem factam cum parte, poterit eam non obstante à quodam tertio deferri aut accusari: quia transactio & remissio unius non præjudicat tertio. *L. Qui cœtu 5. §. 2. ff. ad L. Jul. de Vi publ. ibi: Qui vacantem mulierem (id est, viduam vel desponsatam) rapuit, vel nuptam, ultimo supplicio punitur; & si pater injuriam suam precibus exoratus remiserit, tamen extraneus sine quinquenni præscriptione reum postulare poterit.* Idemque habetur *L. Si maritus 15. §. Si negaverint 5. ff. ad L. Jul. de Adulter. & L. 1. C. de Abolition.* Est enim hæc inter Sententiam & Transactionem differentia, quod illa facit jus quoad omnes, hæc

verò solùm quoad transigentem. Unde eâ non obstante non tantùm tertius quispiam agere vel accusare potest, ut dixi; sed etiam Judex ex officio procedere, & habitâ de novo inquisitione, novôque formato processu punire, & quidem poenâ ordinariâ, saltem in homicidio, lenocinio, similibusque gravioribus criminibus, juxta communem DD. Videri potest Farinac. *cit. q. 4. à n. 32.*

831. Nonò. Juxta Sperelli *decif. 92. n. 10.* ac alios, si Judex unus, qui infligere non potuit poenam ordinariam, v. g. Ecclesiasticus poenam sanguinis, absolvit reum, judicari hic & puniri poterit ab altero. Verùm hic casus non bene confunditur cum illo, quem posui suprâ *n. 806.* quando videlicet reus punitus fuit à Judice Ecclesiastico, qui infligere non potest poenam sanguinis, quam crimen merebatur: posse tunc nihilominus procedere Judicem laicum, fatendum est. At quando absolutus ab eodem Judice Ecclesiastico est reus sententiâ definitivâ & pronuntiatum super ejus innocentia, non est ratio, cur hujusmodi sententia non pariat exceptionem rei judicatæ coram Judice profano: Tum quòd Jura *n. 819. & 820.* producta sine limitatione loquuntur & absolutè pronuntiant, repeti reum ab altero Judice non posse, nisi de prævaricatione prioris judicij constet. Tum quòd ad sententiam absolutionis impertinenter se habet, à Judice absolvente non potuisse infligi poenam sanguinis. Nam in laicum crimen mixti fori patrantem jurisdictionem habet, eamque absolutam, si Judicem laicum prævenit. Potest igitur de crimine cognoscere, & si compererit, id patratum ab hoc reo non fuisse, eum innocentem pronuntiare. Vnde non est ratio, cur postea laicus se immisceat, nisi ab Ecclesiastico Judice malè judicatum fuisse noverit. Neque obest, quòd Ecclesiasticus non possit

possit infligere poenam sanguinis: hinc enim solum sequitur, quod laicus procedere possit, quando reus est convictus aut confessus puniendus est; eò quod Ecclesiastici Judicis potestas solum quoad illam punitionem deficit, ac propterea à laica potestate supplenda est, non verò quoad absolutionem.

832. Seclusis casibus modò enarratis procedit assertio facta *n. 819.* non solum tunc, quando Judex, qui absolvit, processit per viam accusationis, sed etiam si ex officio & per inquisitionem, uti tradunt Bartol. *L. Si cui §. lisdem ff. de Accusatione.* Anan. *consil. 17. col. 3.* Dec. *consil. 137.* Alexand. *lib. 1. consil. 11. n. 7.* Gomez *tom. 3. var. resolut. c. 1. c. 26. § 28.* Covarr. *lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 5.* Jul. Clar. *lib. 5. Sent. §. fin. q. 53. v. Procedunt etiam,* Beroius *in C. De his 6. de Accusat. n. 20.* ubi testatur de communi. Et quamvis Panorm. Felin. ac alij *in cit. c. 6.* asserant, hoc non procedere de Judice Ecclesiastico, eò quod iste, si procedit per viam inquisitionis extraordinariam solum poenam imponat. Hæc tamen limitatio ex duplici capite locum non habet. Primò: quia hodiernis moribus Judex etiam Ecclesiasticus poenas ordinarias infligit, tametsi ex officio & per inquisitionem procedat, uti dixi supra *n. 804.* Secundò: quia ad absolvendi potestatem impertinenter se habet, quod procedere ad poenas ordinarias aut non possit aut non soleat, ut modò dixi *n. 831.* Verum pariter est, quod absolutio facta in uno foro patriat exceptionem rei judicatae in alio, tametsi diversa illa fora non sint sub eodem Principe, sed sub diversis, & in distinctis territorijs, ut cum Bossio, ac alijs rectè tradit & ostendit Farinac. *lib. 1. Prax. crimin. tit. 1. q. 7. n. 26. v. Sed tertia, & Scaccia de Judic. c. 12. n. 84.* Illud omnino æquum est, & ubique observandum videtur, quod teste Farin. *l. c. v. Item pariter,* statuit SS. Ponti-

rex Pius IV. ut rei in contumaciam condemnati & banniti non alibi ad suas defensiones admittantur, quam in loco, ubi condemnatio facta est, vel in Curia generali Provinciae, in qua delictum fuerit commissum.

833. Dicendum est VII. Absolutio facta ab uno Iudice parit exceptionem rei coram alio, non tantum si facta est per viam iustitiae, videlicet quia reus probavit suam innocentiam; sed etiam si per compositionem & dispensationem. Ita Glossa in cit. C. 6. de Accusation. Hostiens. *ibid.* n. 1. Marian. Socin. n. 25. alique Interpretes teste Decio *consil.* 137. n. 1. Jul. Clarus *cit.* §. fin. q. 57. n. 9. Covarr. *lib.* 2. *var. resolut.* c. 10. n. 2. ubi ait cit. Glossam communiter receptam esse, Sperelli *decis.* 134. n. 69. ac alij. Dummodo, ut bene addunt, dispensatio facta sit quoad poenam criminis, & in foro non merè poenitentiali, sed externo, ac à Iudice habente potestatem dispensandi & poenae remittendae. Ratio est: tum quòd dispensatio in locum totalis poenae subrogatur, uti colligitur ex L. *Quid ergo* 13. §. 7. in fin. ff. de his, qui notant. infam. & tradunt Baldus in L. *Cunctos populos* C. de Sum. Trinit. n. 44. & Aretin. *consil.* 163. n. 1. v. *Est ista remissio*: tum quòd criminam semel dimissa amplius in ultionem redire Divina Clementia non patitur, ut ait cit. Glossa.

834. Ubi tamen advertendum est, quòd privata læsi remissio dictum effectum non habeat. Hinc si injuria à Clerico offenso remittatur, non propterea remissa est injuria Ecclesiae facta. *Can. Si is, qui* 23. q. 4. *Can. Salonitanae dist.* 24. Cardin. in *Clement.* 1. de *Poenis* alique Interpp. in C. ult. de *Maledic.* Alexand. de Nevo in C. *Nullus de Foro comp.* n. 4. Anchar. in C. *Contingit de Sent. Excomm.* n. 7. & 8. Ex injuria enim Clerico facta duplex nasci-

nascitur injuriarum actio; una eidem injuriam passio, altera Ecclesiae, utpote cui per Clerici personam fit injuria. Panorm. in C. *Postulasti de Judic.* & in C. *Parochianos, C. Cum desideres, C. Contingit de Sent. Excommun.* Anan. in C. *Postulasti 14. de Judicis n. 3.* & 4. Bartol. in L. 1. §. *Item ait ff. de Injur.* Carol. de Grassis de *Effect. Clericat. effect. 1. n. 581.* Sperelli *cit. decis. 134. n. 54.* Ex quo fit, quod licet Clerico offenso satisfactum fuerit, adhuc debeat Ecclesiae satisfactio. C. *Cum desideres §. fin. de Sent. Excom.* & ibi Interpp. Hostiens. in C. 2. §. *Sanè de Foro comp.* Carol. de Grassis *l. c. n. 583.* Quam doctrinam non semel usum se fuisse ait Sperelli *l. c. n. 56.* ad obstruenda eorum ora, qui prætendebant, super hujusmodi criminibus, factam per Clericum remissione querelae, non esse amplius procedendum. Neque solum de injuria Clerico facta procedit assertio, sed etiam de Criminibus alijs: cum universim verum sit, quod non obstante transactione partis, ac cusatio à tertio, vel inquisitio à Judice fieri possit, quo Republicae per crimen laesae & scandalis occurratur, ut patet ex dictis n. 830.

835. Sed neque remissio publicam auctoritatem seu à Judice facta reo prodest apud alterum Judicem, si à Judice v. g. Ecclesiastico aut domicilij jam fuit condemnatus in contumaciam, ac postea à laico Judice vel à Judice loci delicti impetrat gratiam & remissionem: potest enim nihilominus ille prior procedere, ut observat Jul. Clar. *cit. c. 57. n. 9.* & constat ex supra dictis n. 786. & 813.

836. Haec sunt, quae cum in hac controversia, tum in cunctis praecedentibus, partim ut certa, partim ut verosimiliora, proponenda & decernenda esse amore Veritatis & Justitiae existima-

vi: perpensis, quo potui studio, intérque se collatis tam Juribus
quàm assertionibus Doctorum, qui etsi sæpe inter se dissidere vi-
deantur, ac propterea pro pugnantibus sententijs passim addu-
cantur, de diversis tamen ferè casibus, quos à multis malè confu-
sos fecernere studui, loquuntur, réque ipsâ diversa non sentiunt.
Neque vel de Clericorum (de quibus pro ratione, cum mei mu-
neris, tum materiæ ac temporis, frequens sermo habendus erat)
vel de Laicorum juribus addendo aut demendo quidquam statui,
nisi quod Leges, tam Ecclesiasticæ quàm Civiles, minimè du-
biæ, firmæque rationes (ut mihi quidem cum gravioribus quibus-
que, quos consului, Doctoribus visum fuit) suggerebant. In
quo si forsan à Veritatis scopo, quem unum mihi propositum
habebam, aberravi, non tantùm ab Ecclesia, cujus tanquam Ve-
ritatis Magistræ judicio cum ista tum reliqua mea omnia vener-
bundus subjicio; sed etiam à privatis quibusvis meliùs
sentientibus in æqui & recti tramitem lubens
me patiar reduci.

Omnia ad majorem Dei Gloriam.

Index Rerum